

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JØRGEN HVAS DE LINDENPALM

WILLIAM HALLING

IV. b.

Jens Mortensen Hvas, † 1668,
 Præst ved St. Ols paa Bornholm,
 og
Magdalene Hagensdatter af Klemensker.

Jens Mortensen Hvas var efter al Rimelighed en Søn af Hr. Morten Madsen Hvas i Als. Han findes i Universitets Matriklen som Johannes Martini Huasius, dimitteret fra Viborg Skole og immatrikuleret ved Universitetet den 17 Juni 1641 med D. Claudius Plum som Privatpræceptor. Han nævnes derefter som Sognepræst ved St. Ols Menighed paa Bornholm omtrent 1643. Da han efterfulgte Ole Lauritsen eller Lorentsen, der først døde 1658, lader dette „omtrent 1643“ sig vel forene med at han blev Student 1641, idet han enten kan have begyndt som Kapellan eller det rette Årstal falder noget senere. Han var gift med Magdalene Hagensdatter af Klemensker Sogn og døde den 15 Decbr 1668. Hans Eftermand var Jakob Jensen Sode, kaldet den 4 Januar 1669, † 1692. Dette er Alt, hvad der for Tiden vides om Jens Mortensen Hvas. Men der lever endnu i Allinge Descendenter af en Slægt af Hvaser, der kunne tænkes at nedstamme fra ham¹.

V.

Morten Madsen Hvas,
 Student 1670.

Hr. Mads Mortensen Hvas's ovenfor omtalte Søn, formentlig hans eneste, gif i Aalborg Skole og dimitteredes derfra.

1. Der kendes en Jens Jensen Hvas (eller Wafs, som Familien skriver sig), der døde 1811 og en Avlsbruger Anders Hvas (el. Wafs), der døde i 1840. De have haft Børn og Børnebørn, men der lever efter indhentet Underretning ingen mandlig Descendent i deres Linier. Deres Forbindelser opad er endnu Gjenstand for Undersøgelse.

Han er indført i Universitets Matriklen den 20 Juli 1670 som Martinus Mathiæ Huassius med D. Erasmus Bartholin som Privatpræceptor. Det hedder om ham, at han blev Soldat og bøde i Armob¹. Rimeligvis var han dog gift og efterlod en Søn, der hed Niels Mortensen (Hvas).

VI.

Niels Mortensen (Hvas), f. 1674, † 1747,
og
Maren Christensdatter.

Han var, efter Opgivelsen af, Alberen ved hans Død, født 1674. Han ægtede den 1 Novbr. 1711 Maren Christensdatter af Als og blev begravet den 24 Decbr. 1747, 73 Aar gammel, paa Als Kirkegaard. Det fremgaaer af Kirkebogen, hvor han selv dog nævnes uden Tilføjelsen af Navnet Hvas, at han havde to Sønner og tre Døttre, af hvilke een Søn og to Døttre synes at have levet, nemlig Sønnen Anders Nielsen Hvas og Døttrene Else og Mette, om hvis Fødselsaar henvises til Stamtaflen. Kirkebogen indeholder, at til et Par af Børnene vare Faddere Præsten Johan Kuurs Hustru, Anne Magdalene Knabe (Præstedatter fra Gjerlev), samt en anden Gang, at en Madame Anne Magdalene Kop stod Fadder². Fremdeles findes ogsaa en Gang blandt Fadderne „hæderlig og vellærd ung Mand Christian Kop“. Alt dette tyder paa, at Niels Mortensen Hvas, der rimeligvis har levet som Bonde, dog har vedligeholdt Forbindelsen med Præstegaarden, hvorfra hans Slægt var udgaaet.

Vi ere fuldkommen ubekjendte med, hvor længe den ovennævnte Søn Anders levede og hvor han senere tog Ophold, men vi slutte

1. Mstr. i Als.

2. Johan Henriksen Kuur var Provst og Præst i Als fra 1708 til 1733. Han blev 1709 gift med Anne Magdalene Nielsdatter Knabe af Gjerlev. Hans Fader var Rjæbmand S. Kop, hans Moder Lisbeth Kuur.

Stamtafle XII.

Biborg Slægten.

3. Mads Linien.

I. Morten Mortensen Hvas, † 1577,
 Kannik, 1540—41 Præst ved Sortebrødre Kirke i Viborg, Provst i Nørhng Hrd.
 ∞ c. 1540—41 Anne Pedersdatter,
 Enke efter hans Formand Tøger Jensen (Broder Tøger). Hun død efter 1577.

II. Mag. Mads Mortensen Hvas, Egpr. til Øhrum og Vestersø, 1593 til Borning og Annerer, f. 1552, † 1628.
 ∞ Bobil Jakobsdatter af Lorning Præstegd.

III. Morten Madsen Hvas, f. 1577, Præst i Als c. 1605, † 23 April 1623.
 ∞ Anne Christensdatter, som til Estermanden Christen Pedersen Thising. 3 Sønner. 4 Døttre.

Anne Madsdatter Hvas.
 ∞ Thomas Lauritsen Maby, Præst til Borning efter hendes Fader. Børn: 4 S. 2 D.

IV. Mads Mortensen Hvas, † 24 Juni 1674. Præst i Als fra 1640, tillige Provst.
 ∞ 1. Maren Christensdatter Knabe fra Bælum. 2 S. 4 D.
 ∞ 2. Kirsten Sørensdatter.

Jens Mortensen Hvas, † 15 Decbr. 1668, fra 1643 Præst ved St. Ols paa Bornholm.
 ∞ Magdalene Hagensdatter af Klemensker.

Elisabeth Mortensdatter Hvas.
 ∞ Hr. Niels Christensen Knabe, Egpr. i Bælum, † 1673. 14 Børn.

Margrethe Mortensdatter Hvas.
 ∞ Chr. Serup, † 1653.
 ∞ Laurits Hansen Deusterg, † 1659.
 ∞ Jens Johansen Kall, † 1700. 3 Døttre.
 Alle Præster i Olsenstrup.

V. Morten Madsen Hvas, Student fra Aalborg 1670, blev siden Soldat og døde i Armod.
 Else Hvas, Birgitte Hvas, gift.
 Anne Hvas, ∞ Bertram Nielsen Buchwaldt, 1686 i Als.

VI. Niels Mortensen Hvas, f. 1674, begr. ²⁴/₁₂ 1747, 73 Aar gl. ∞ ¹/₁₁ 1711 Maren Christensdatter af Als.

Else, f. ¹⁷/₅ 1712 bgr. ¹⁰/₈ f. A. Else, f. ¹/₇ 1713. Anders, f. ¹/₂ 1717. Mette, f. ¹/₃ 1719. Christen, f. ²⁰/₃ 1723, bgr. ²⁰/₃ 1725.

14*

211

med den Bemærkning, at der er en Mulighed for, at Slægten igjennem ham kan være fortsat. Der er, som vi andetsteds skulle gjøre opmærksom paa, en Mængde Hvasser, der for Tiden leve i Bondestanden, og hvis nogle af dem ikke have et ældre Udspring, er her et Tilknætningspunkt.

4. Mette Linien.

Mette Mortensdatter Hvas, † 1580,

og

Mag. Poul Stub, † 1584, Præst i Skjærping.

Det er kun Lidet, der vides om denne eneste Datter af Slægtens Stamfader. Hun blev gift med Mag. Poul Stub, der var Præst i Skjærping og havde med ham en Søn og tre Døttre, om hvilke henvises til den vedføjede Stamtavle. Hun døde 1580, endnu i forholdsvis ung Alder¹. Mag. Poul Stub døde 1584.

Stamtavle XII.

Biborg Slægten.

4. Mette Linien.

Morten Mortensen Hvas, † 1577, see foran.

∞ Anne Pedersdatter, Broder Tøgers Enke.

Mette Hvas, † 1580.

∞ Mag. Poul Stub, † 1584, Præst i Skjærping,

Søn af Borgermester Peder Stub i Biborg.

Peder Poulsen Stub, † ugift 1604.	∞ Niels Guldsmed, Provst og Præst i Slagen.	∞ Anders Jensen, Borger i Slagen.	∞ Rasmus Brandt i Slagen.
--------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------

1. Årstallet 1580 findes i Mag. Chr. Erichsens Mstr.. Giesling har det meningsløse Årstal 1558, der er urigtigt af den Grund, at hendes Forældre først bleve gifte c. 1540—41, og hun døde som gift, efterladende sig fire Børn.

Sjette Afsnit.

Lebbestrup Slægten.

Vi kjende fire Søffende af Navnet Hvas, fødte i Lebbestrup i Haslum Sogn ved Randers:

1. Jens Madsen Hvas, født 1684, Godsforvalter paa Frijsenborg, derefter Ejer af Lulsted i Høllum Herred, død 1765 paa Kjeldgaard i Salling.

2. Mads Vognsen Hvas, født 1686, eller 1687 i Foraaaret, Godsforvalter og Forpagter paa Ulstrup, derefter en kort Tid Forpagter paa Nørlund, saa Ejer af Lustrup i Høllum Herred, død 1770 i Durup Præstegaard i Salling.

3. Thomas Vognsen Hvas, der levede som Foged paa Frijsenborg og siden som Godsforvalter og maastee tillige som Forpagter paa Frijsendal i Haurum Sogn, og

4. Maren Hvas, gift med Præsten Eggert Christoffer Benzon i Rundby i Holbek Amt, født 1693, død i Kjøbenhavn 1773.

Vi vide af en Udtalelse fra den ældste Søn Jens Madsen selv¹, at han var født i Lebbestrup og slutte altsaa med Følge, at

1. Paa Epitafiet i S. Kongerslev Kirke, som han selv lod opsætte i levende Live, see det Følgende under ham selv.

hans yngre Søskende ere fødte sammesteds. Foraaavdi det vækker nogen Opmærksomhed, at den ældste Søn hedder Jens Madsen, medens hans Brødre hedde Bognsen, maa det bemærkes, at der ikke er nogen Tvivl i saa Henseende, idet Thomas Bognsen Hvas, der tjente paa Frijsborg sammen med Jens Madsen Hvas, i Hammel Kirkebog i samme Anførsel kaldes hans Broder². Men isørigt vil Enhver, som kjender Bondestandens Navne i vor Tid, der sikkert nøje afspejle Fortidens Stik og Brug, vide, at Forholdet let kan forklares paa den Maade, at Jens Madsen, som ældste Søn opkaldt efter sin Bedstefader af samme Navn, har bortkastet det Bognsen, der vilde tilkomme ham efter sin Faders Fornavn. De fire Søskendes Bedstefader har altsaa hedt Jens Madsen Hvas og Faderen Bogn Jensen Hvas. Denne Formodning bestrykes derved, at Mads Bognsen Hvas kaldte sin ældste Søn Bogn, sin næstældste Søn Jens, Broderen Thomas sin ældste Søn Bogn. Da nu tillige Jens, der ikke havde Sønner, kaldte alle sine tre Døttre og Thomas een Datter Ollegaard, medens der i den Retning ikke foreligger noget Vidnesbyrd fra Søsteren Maren, som ikke havde Børn, kunne vi med Rimelighed slutte, at de fire Søskendes Forældre hed Bogn Hvas og Ollegaard —datter.

Fra hvem stammede denne Slægt, der saa pludselig dukker op paa een Gang, efterladende sig et bredt Spor i Jyllands Gods og Personalhistorie?³ Fra Mads Linien under Viborg Slægten? Maaskee og maaskee ikke. At Giesing henstiller de to Brødre Jens og Mads under denne Linie, beviser Intet, da det fra hans Side kun er en løs Antagelse. Snarere turde Man støtte sig til det seje Navn Mads, der her vender tilbage, og Man kunde ogsaa lægge nogen Vægt paa, at Familien maaskee var beslægtet eller besvogret

2. Dom. Rogate, 1729. Uddraget af Hammel Kirkebog findes i det Følgende under Thomas Bognsen Hvas.

3. I den ældste Kirkebog for Høslum fandtes Oplysning om disse Hvasfer fra Lebestrup; men den brændte med Præstegaarden, saavidt erindres 1880.

med Præsten Høeg i Lvede og Linde, af hvis Sønner Brødrene Hvas efter hans og Hustruens Død hver især antog een til Opfostring. Vi kunne ikke komme Afgjørelsen af dette Spørgsmaal nærmere; men fra hvem Slægten end nedstammer, er der neppe Tvivl om, at de fire Søftendes Forældre, Bogn Hvas og Møllegaard — datter vare Bønderfolk, Fæstebønder eller Selvejere. Desto mere maae vi beundre den Dygtighed, hvormed Familien svang sig op. Tre Sønner, der igjennem Skriverstuen paa Godskontoret gik op til Forpagtninger og Besiddelsen af Sædegaarde, og en Datter, der ægtede en Præst, vidne om, at der var Energi og Dygtighed i det Hjem, hvorfra denne Slægt udgik.

I.

Jens Madsen Hvas til Lulsted
f. 1684 † 1765, og

Kirstine Jakobsdatter Brønsdorff
f. 1702 † 1768.

Jens Madsen Hvas var født i Løbbestrup i Haslum Sogn ved Randers den 11 April 1684¹ og var den ældste af de Søftende, der udgik fra dette Hjem. Han har rimeligvis begyndt sin Løbbebane som Skriverdreng og var i Aarene 1720 eller før naaet til at blive „Fuldmægtig“, det vil sige Godsforvalter, paa Ørevstabet Frijsenborg². I denne Stilling forblev han til 1733, hvorom nedenfor. I 1723 blev han efter Bilskebrev af 14 Mai

1. Epitafiet i S. Kongerslev Kirke, opfat af ham selv.

2. 1722. og 1727 mødte den „høiagtbare og velfornemme Fuldmægtig ved Frijsenborg“, Jens Hvas, ved Frijsenborg Birketing i en Sag mellem Besidderen af Ørevstabet og Ejeren af Bidstrup, Etatsraad Poulsen, betræffende Ejendomsretten til et Stykke opbreven Hede, der fra den ene Side paastodes at tilhøre Mændene i Brundt, fra den anden Side Mændene i Skjød. Alterne findes paa Bidstrup. Han kalder sig selv paa Epitafiet „Forvalter ved Ørevstabet Frijsenborg“ og nævnes i Kirkebogen altid som „Forvalter“.

f. A.,³ i en Alder af 39 Aar, gift med Kirstine Jakobsdatter Brønndorff, født paa Torsteblund den 8 Juni 1702, altsaa, da hun blev gift, 21 Aar gammel, Datter af Jakob Pedersen Brønndorff og Kirsten Jensdatter Bloch. Han havde vist lært hende at kjende paa Frijsendal, hvor vi antage, at hendes Fader en Tid lang var Forpagter. Moderen døde nemlig paa Frijsendal 1717, Faderen derimod paa Haastrup i Salling 1723, den 14 Januar⁴. Paa Grund af dette Dødsfald siød Brylluppet i Brudgommens Hjem. Vi see ikke, hvor dette var, men Præsten i Lyngaa, Hr. Sorgen Herfing, forrettede Nielsen, og det sees, at Brudefolkene „nu flyttede til Frijsborg“. Altsaa har Jens Hvas til 1723 havt Bopæl paa en anden af Grevskabets Gaarde, maaskee paa Favrskov i Lyngaa Sogn, siden Præsten i Lyngaa foretog Nielsen⁵. Mag. Chr. Lassen Tychonius, Sognepræst ved Viborg Domkirke og Provost i Nørlyng Herred⁶, skrev et vakkert Digt i Anledning af Brylluppet. Gjennem Skjemt i Datidens Smag hæver han Tanken til en høiere Betragtning af Samlivets Betydning og Formaal. Det synes at disse Lejlighedsvers staae over, hvad hin Tid ellers frembragte⁷.

3. Jyd. Reg. Nr. 71 f. 374.

4. Det er vor Hensigt efter Jens Hvas at meddele de Oplysninger om Familien Brønndorff, vi lidt efter lidt have samlet.

5. Nielsens Datum kan ikke sees af Lyngaa Kirkebog, der først haves fra 1754.

6. See om denne bekjendte Mand, der var Lærd og Digter, Wibergs Præstehistorie. Hvilken Omstændighed det var, der bragte ham til at sende Jens Hvas dette Digt, sees ikke. Anledningen er maaskee at søge i et Bekjendtskab til Brønndorffernes Familie.

7. Digtet, der formentlig findes i Tychonius's „Samlinger af Vers og Indfald“, Odense 1776, lyder saaledes:
 Hviſt blev til Overmaals Tale, den unge Mand Sr. Jens Hvas, hans Samtale
 med sin unge Kone Mad. Kirsten Brønndorf, paa deres anden Bryllups-Morgen
 udsponerod og publicerod af en Ven.

3 Dag da Kloffen just er Gyn
 Og et Dvarteer derover,
 Der staaer en liden Orde-Tyv,

Efter Brylluppet flyttede Egteparret altsaa til Frijsenborg
og her fødtes deres to Døttre, Ollegaard, f. 22 Oktober 1724,

Et artig Puds han vover,
Han staaer saa qvær, saa tairis og tør
Og lurer med to Ører
Bed Brude-Parrets Kammer-Dør
Og deres Tale hører.
Hau veed, han kan ei komme ind,
Thi Døren er forvared
Med Smæk, med Laas, med Baand, med Pind,
Og ingen Møie spared,
At Brude-Parret ene Lo
I deres tomme Romme
Kan have deres gode Roe,
Og ingen til dem komme.
Dog var ei Døren luft saa tæt,
At han jo noget hørde,
Og er Rapporten bragt mig ret,
De saadan Tale førde,
Som overlydt maa komme frem
For hver Mand's Syn og Øre,
Bil nogen tvivle, kan han dem
So selv om Sandhed høre.

Brudgommen.

God Morgen lille søde Siæl,
Min Lyft, min Roe, min Verdens Deel,
Hvi sover du saa længe?
Hvorledes staaer den Seng dig an
Thi du har altid været van
Til snevre Piger-Senge.

Bruden.

Tal lille Zens, og Gud stee Lov
For denne gode Nattes Roe,
Paa Seng kan jeg ei klage,
Den staaer mig meget listlig an,
Gid den maa blive ligedan
I alle mine Dage.

Brudgommen.

Jeg haaber, du ei klage skal,
Du frem for andre gjorde Val

døbt 7 Novbr., død 28 April 1725^a, og Ollegaard Christine,
døbt 13 Novbr. 1725, død lidt over 7 Aar gammel den 26 Januar

Paa mig til Egte-Mage,
I lang Tid har ieg elstet dig,
Min Kierlighed usvigelig
Skal vore og tiltage.

Bruden.

Ja, Hierte Jens! tank paa de Ord,
Fr. Sorgen sagde os i Gaar,
Jeg være skal din Due (a)
Thi (o: Til) fælles Kæde skal vi jo
Herefter slæbe begge To,
Saa det er Lyft at stue.

Brudgommen.

Ja Due, min Due i Klippens Rev,
Saa længe Gud mig giver Liv,
Jeg skal diu Mage være,
Dig staae i Mands og Faders Sted
Og med ustrømtet Kierlighed
Dig elste, tiene, Ere.

Bruden.

Ja Mand! ieg dig forsikre kan,
At mine Dine løb i Vand,
Den Tid Fr. Sorgen talte (b)
Om salig Fader, men ieg mig
Erindred at ieg stod hos dig,
Og det min Sorrig svalte.

Brudgommen.

Nå sørg kun intet, Hierte Ven!
I Sted for ham ieg nu igien
Dig skal en Fader blive,
At! sut dog ei, min søde Tøes!

(a) Fr. Sorgen Hristag i Lyngge viede Brudefalkene med Text af Høllangens Bogs
2 Cap. 14 B. Min Due som er i Klippens Rev etc.

(b) I Brudebleffen talte Præsten om Brudens Fader, som for kort Tid siden var død,
hvorved Bruden lidt rodmæde.

e. Epitafiet og Sammel Kbhg, hvor det om Daaben hedder: Susc. Grev-
inde Frijs, Test. Dbrist Samnis, Rattløf, Mons. Bentzen, Mad Rattløf.

1733 og hensat i Hammel Kirke⁹. Den 9 December f. A.¹⁰ fødtes den tredie Datter, Anne Christine Ollegaard, i Mar-

Du skal ei blive Faderløs,
Imens ieg er i Live.

Bruden.

Nu Tak, min Hvas, min Siæl, min Ven!
Jeg skal betale dig igien
Med lige Myndt for lige.
Jeg skal i Dag ei anke paa
At ieg Madame kaldes maa
Og gaae et meer for Pige.

Brudgom og Brud tillige.

Gud Fader ubi Himmerig!
Vi, dine Børn, paafalde dig,
Vær selv hos os herinde
Med din velsigned gode Haand,
Og med din værdig Hellig Aand
Vor Siæl at sammenbinde.

Vi flytte nu til Frijsborg,
Gud flyt med os, og lad al Sorg,
Al Plage, Riv og Brede
Fra os bortflytte, til vi skal
Til dig blandt de Udvaldes Tal
Indflytte ubi Glæde.

* * *

Spionen taug, og folbede
Strax begge Hænder sammen,
Og vijfede med Fornøielse:
Gud hør de Bønner! Amen.

* * *

P. S. Man tænker vel, de unge To
Har snakked meer end dette,
Men vor Spion er dem saa troe,
Han vil det ei berette.

9. I Hammel Kbhg ansøres Daabsvidnerne saaledes: Susc. Mad. Hjes-
sing, Hr. Jürgens Kiærriist i Lyngaa, Lest. Hr. Jürgens Hjesing (Præsten i
Lyngaa, der viede dem), Mons. Rasmus Bruun (Foged paa Hagsholm), M.
Blichfeldt (Hovmester paa Frijsborg) M. Th. Hvas og Hr. Otto Nyhmes
Kiærriist af Hammel.

10. Aarhus Domkirkes Bog.

hus, hvorhen Jens Hvas i Løbet af 1733, efter at have opgivet sin Plads som Godsforvalter ved Grevskabet for at søge anden Livsstilling, midlertidig var flyttet. Som Godsforvalter i en lang Aarrække havde han samlet sig nogen Formue; maastee havde han ogsaa faaet Noget med sin Hustru, der var eneste Datter. Han fandt altfaa, at nu var Tiden kommen til at prøve Lykken. Han afløstes paa Frijsenborg af sin Broder Thomas, der hidtil havde været Foged — Ridefoged? — sammesteds. I de uden Tvivl lykkelige Aar, Jens Hvas som gift tilbragte paa Frijsenborg, lod han og Hustru i Juni 1726 ophænge en smuk Kyskroner i Sønder Kongerslev Kirke, forsynet med Navne, til hvilken Krone de legerede 14 Boglys, saa længe de levede, og samtidigt lode de opsætte et Epitafium over Kirstine Brønnsdorffs Bedsteforældre paa mødrene Side, der vare Præstefolk i Sønder Kongerslev. I 1730 lode de ved Siden af opsætte et lignende Epitafium over hendes Forældre og Bedsteforældre paa fædrene Side, der døde paa Kongstedlund. Paa dette sidste Epitafium gavede de tillige sig selv Plads med Dødsdag og Dødsaar ikke udfyldte¹¹. Efter Indskriften

11. Paa Kyskronen, der er af Messing, findes Jens Hvas og Hustrues, hendes Forældres og hendes Bedsteforældres (Moders Forældres) Navne, samt to uvedkommende Bomærker med Bogstaver og Aarstal 1724. Jens Hvas maatte altfaa have skaffet denne Kyskroner et andet Sted fra.

Epitafierne hænge paa nordre Væg i Skibet saaledes, at vestligst hænger Epitafiet over Peder Pedersen Brønnsdorff og Hustru, deres Søn Jakob Pedersen Brønnsdorff og Hustru, deres Datter gift med Jens Hvas og Jens Hvas's Døtre, af hvilke den ene var død, men de to dengang levede. Desuden omtales nogle andre Descendenter af P. P. Brønnsdorff. Derefter kommer en Tavle, hvorpaa staaer, at Jens Hvas og Hustru have opsat dette Epitafium den 6 August 1730 og at de have paalagt Fæsteren i et dem tilhørende Hus i S. Kongerslev og hans Efterkommere at afstøve Epitafierne og støre Kyskronen mod derfor aarlig at nyde 1 Rtk., som afkortes i hans Afgift, der udgjorde 2 Rdl. Saa kommer en omtrent lignende Tavle, hvorpaa staaer, at Jens Hvas og Hustru 1726 i Juni have givet Kyskronen til Kirken og opsat det andet (sidste, østlige) Epitafium. De ville give aarlig 14 Boglys til Kronen og lægge denne Forpligtelse mod et forlobs Vederlag paa deres Efterkommere. Paa det andet (sidste) Epitafium mod Øst staaer Indskriften over Kirstine Brønnsdorffs Moders Forældre. Epitafierne og Tavlerne ere plumvet udfaarne, men de have gjort

skal begge Kirstine Brønshorffs Forældre, af hvilke Moderen døde paa Frijsendal 1717 og Faderen paa Haastrup 1723, ligge i Sønder Kongerslev Kirke, i Kongstedlunds Familiegravelse. Det kan jo være. Men Jens Hvas og hans Hustru kom ikke til at hvile der, hvorom i det følgende. — Fra Opholdet paa Frijsborg kunne vi endnu notere, at Jens Hvas og hans Hustru den 22de Mai 1729 stode Fadder til et under særlige Forhold døbt Barn af Else Christensdatter Riis, med hvem Thomas Hvas siden blev gift, at Præsten Frants Blichfeldt til Sal og Gulløv den 19 Mai 1730 holdt Bryllup i deres Hus med Demoiselle Mette Vinding fra Frijsborg¹², og at begge Ægtefæller den 21 Febr 1732 i Binge Kirke stode Fadder til Broderen Mads Hvas's yngste Søn Peter Christian¹³.

Den 20 Januar 1734 købte Jens Hvas paa Auktion den lille gamle Sædegaard Lulsted i Torup Sogn i Høllum Herred. Den havde tidligere tilhørt Susanne Raas, der døde 1731, og derefter Grevinde Brocksdorff til Kletkamp, efter hvem den blev folgt ved ovennævnte Auktion. Auktionskjødet udstedtes den 24 Juli 1734¹⁴, Kjøbesummen var 4100 Rdl. og Stk. af alle Slags i Alt 66 Ld. 6 St. 2 Fk. 2 $\frac{1}{7}$ Alb. Ved dette Kjøb kom Jens Hvas i Nærheden af Randrup

den Nytte at bringe en hel Del Aarstal og Datoer til Efterverdenens Erindring og de have oplyst os om, at Jens Hvas var født i Lebbestrup, altsaa af Bønderfolk. Da vi benytte Indholdet af Epitafieme paa Stamtablen over Brønshorfferne, gjengive vi det ikke her.

12. Hammel Kirkebog. Om Else Riis's Barn see under Thomas Hvas.

13. Binge Kbhg.

14. Arkivet paa Lindenborg. Hartkornet var c. 10 Ld. Hovedgaardstørt, 35 Ld. Bøndergods, 1 Ld. Skovsklyb, 20 Ld. Tiender. Lulsted er siden Aarene 1840 brændt et Par Gange. Jeg har seet det i dets ældste Skikkelse, uden Tvivl uforandret som Jens Hvas beboede det. Disse smaa Sædegaarde vare i Bygningsmaade og Indretning en Kopi i mindre Maalestok af de større. Særlig fremtrædende paa Lulsted var den store Lade. Man maa erindre, at disse Lader vare indrettede til at rumme ikke blot Gaardens Avl men ogsaa Tienden i Kjørven.

og Kongstedlund, der tilhørte hans Hustrues Farbroder, Rancelliraad Severin Brønndorff, altsaa i Nærheden af hendes Faders Hjem, til hvilket hun vel var knyttet ved Tradition og Minder, og i Nærheden af S. Kongerslev Kirke, hvor hun og hendes Mand havde udsøgt sig Hvilested. Disse Naboforhold have sikkert ikke været uden Indflydelse paa Jens Svæs's Beslutning om at flaae sig ned paa Tulfsted. Han og Hustru med Datter levede saa paa denne lille magre og utatnemlige Gaard i 21 Aar, til Slutningen af 1755, et vistnok i flere Henseender brydsomt Liv. Hvad hans Ejendom angaaer, sees det dog, at han andetseds ejede mere Gods, end det, der laae under Tulfsted, saaledes en Fæstegaard i Bodstrup i Løbse Sogn¹⁵, 14 Td. Stk. i D. og B. Bandet, og 6 Td. Stk. i S. Kongerslev, sikkert Arvegods fra Brønndorfferne. Men Udbyttet af Tulfsted kunde dog ikke være stort og det gik hen imod Slutningen af Aarene 1740 tilbage for ham, saa at han maatte optage Laan¹⁶. Hans Forhold til Præst og Degn var ikke særlig venstabeligt. Der opstod en Tvist imellem dem om Embedsindtægter, vistnok hidrørende fra en rejst Tvist om Tulfsteds Frihed som Sædegaard, og denne Tvist skilte dem ad, saa at Jens Svæs erhvervede Bevilling til at løse Sognebaand¹⁷. Med Friherfskabet Lindenborg havde han Tvist

15. Tingbogen for Morsø S. og N. Sdr 1743—52, Medd. af Hr. Lieut. Mansa til Sø.

16. Pantebrev 22 April 1746 til Fru Christine Sofie Kruuse, afg. Kapt. Vangelands, for 400 Rdl. med Pant i 14 Td. Stk. i D. og B. Bandet. Til Bitt. Sfid G. de Lichtenberg og Keld Corbtsen. Indfriet 1755.

Pantebrev 27 April 1748 for 150 Rdl. til Chr. Jensen Mønsted med Pant i 6 Td. Stk. i Sønder Kongerslev. Til Bitt. hans Svoger Peder Brønndorff til Søfær og Herlov Stjernholm til Kjelbgaard. Indfriet 1755.

Pantebrev 4 Aug. 1750 for 200 Rdl. til Hs. Exc. C. J. Levehau med 3 Pr. i Tulfsted efter i alt 2100 Rdl. Indfriet 1755. — Bib. Landst. Stj. P. Prot.

17. 10 Apr. 1738 Jørgen Iverfen Hjort, Sognebegn for Brøndum, Siem og Torup, fr. Pr. mod Jens Svæs, Hustru og Bønder, betr. hans Kornløn. J. N. f. 388.

25 April 1738 Jens Svæs og Familie Bevilling til at lade sig betjene af uvedkommende Præst i deres Salighedsdag. J. N. f. 395.

om Tilsteds Anpart i Kauf Skov, og det sees, at han forhuggede denne Skovspart¹⁸. Fra Jens Hvasjes Ophold paa Tilsted maa det endnu erindres, at han 1736 paa Skiftet efter Præsten i Tvede og Vinde Jakob Povelsen Høeg, død 2 Januar s. A., og Hustru Anne Elisabeth Schjot, antog sig den ældste Søn Niels Schjot Høeg, dengang i sit 16 Aar. Hver af de tre Brødre Hvas tog en Søn til sig. Vi see ikke, om der, som det er rimeligt, bestod noget Familiebaand mellem Hvaserne og de Afdøde, heller ikke, hvad Børnene bleve til i Fremtiden¹⁹. Fremdeles maa Opmærksomheden henledes paa, at efter Benzons Stamtavler „Stjernholin“ i Geh. Arkivet blev Tomfru Else Jensdatter Kragballe „af Tilsted“ den 30 Juni 1751 gift med Major Jens Stjernholin til Ørndrup paa Mors. Den nævnte Tomfru Kragballe var født i Novbr 1722 og der tilføjes i de nævnte Stamtavler „Moderen Kirstine Brønshorff“. Var maastee hun et Barn, som Jens Hvasjes Hustru havde med en Anden før Brylluppet? Vi vide Intet

26 Nov. 1745 Jens Hvas ben. paup. i Sag mod Hr. Hans Rosenkilde Egpr. til Brøndum, Siem og Torup ang Offer, Høstdage, Paassterente m. v. til Præsten af Tilsted m. v. J. N. f. 585.

3 Okt. 1749 Jens Hvas fr. Pr. i de mod ham af Sognebegn Jørgen Hjort og hans Broder, Tøger Hjort, Skovrider paa Lindenberg, anlagte Sager J. N. f. 233.

22 Decr. 1752 en Bonde i Høllum fik fri Pr. mod Jens Hvas. J. N. f. 224.

22 Aug. 1755 Jens Hvas fik den fri Pr. af 26 Nov. 1745 fornøjet, da Præsten havde ladet Sagen ligge siden den Tid. J. N. f. 169.

18. 3 Juli 1751 blev en Kommission nedsat til at dømme Jens Hvas og Greb Fr. Chr. Danneffjold Samøø til Lindenberg imellem om Kauf Skov, der var delt lige mellem begge, men som Jens Hvas vilde tilholde sig. Akterne i Sagen paa Lindenberg.

19. Medd. af Hr. Assistent S. Elvius efter Herredets geistlige Skifteprotokol. Anne Elisabeth Schjot var Datter af Niels Jensen Schjot, Raadmand i Randers, og Else Erikdatter Klog. Hans Haselbalch af Randers tog den anden Søn, Poul Høeg, 12 Aar, Thomas Hvas tog den tredje, Erik Klog Høeg, Mads Hvas den fjerde Jens Klog Høeg, og Provst Arild Friis i Spentrup Datteren Anne Elisabeth.

herom, men der levede 1725 en Jomfru Kirstine Marie Brønsdorff, som da fik Værgemaalsbevilling, forskjellig fra Kirstine Brønsdorff, der blev gift med Jens Hvas. Det synes efter det Foreliggende, at den nævnte Jomfru Kragballe er bleven gift fra Jens Hvas'ses Hus. Maastke er hun bleven opdraget der.

I 1755 maatte Jens Hvas paa Grund af Alder og Trang sælge Tullsted. Rjøberen var Jens Jørgen Overgaard, der Aaret efter ved Skjøde af 26 April 1766, overdrog den til Baron Schimmelmann til Lindenberg²⁰. Jens Hvas var dengang 71 Aar, hans Hustru kun 53 Aar, men syg og sengeliggende. De flyttede fra Tullsted til deres ovennævnte eneste Datter, der samme Aar 1755, var bleven gift med Rasmus Stjernholm til Kjeldgaard i Salling. Her blev Jens Hvas endnu efter tgl. Befaling af 13 Februar 1756 ved Salling Herreders Ret af Generalfiskalen Rancelliraad Sonne tiltalt for ulovlig Skovhugt i Tullsteds Skovparter fra den Tid han var Ejer af Gaarden, og efter Fr. 26 Januar 1733 § 8 dømt til at bøde 500 Rdl. og desforuden som de tgl. Mandaters modvillige Overtræder at straffes paa sin yderste Formue og betale 50 Rdl. i Procesomkostninger. Hans Svigersøn Rasmus Stjernholm søgte om Dommens Formildelse, idet han anførte, at Jens Hvas kort før Sagens Anlæggelse formedelst Alderdom og Trang havde maattet sælge Gaard og Gods til sin Gjelds Betaling og nu med sin gamle syge og sengeliggende Hustru var flyttet ind til ham for at nyde Husly og Livets Ophold. Dommen fornilbedes da ved Reskript af 11 Fbr 1757 til Amtmanden over Viborg Amt saaledes, at Stjernholm betalte en Mulkt af 10 Rdl. til næste Hospital foruden Procesens Omkostninger²¹. Den 10 Oktober 1760 fik begge Egtefæller Bevilling til, at den Længstlevende maatte blive hensiddende i uskiftet Bo, „siden Svigersønnen dermed var tilfreds“²². Dette er sidste Gang vi træffe Jens Hvas og hans

20. Vib. Landst. Stj. og P. P.

21. Byd. Teg. f. 142.

22. Byd. Reg. f. 675.

Stamtavle XIII.
Brønshdorff.

Peder Pedersen
født $\frac{3}{7}$ 1622 i Brøns i Saderslev Amt,
Slotskriver og Forvalter over Vestervig, Dueholm og Drum Amt
∞ 1662 med Kirsten
født i Kolding $\frac{10}{6}$ 1643, † paa

Severin Brønshdorff f. ?
1686 $\frac{2}{10}$ ifl. Skiftebrev Medejer af Randrup,
1695 $\frac{19}{11}$ Skjøde paa Randrup,
1704 Skjøde paa Kongstedlund af sin Svoger
Lauritz Christensen Vesterhof².
1723 $\frac{16}{7}$ adlet og Kancelliraad².
Død efter $\frac{10}{3}$ 1747, men før $\frac{22}{4}$ 1750⁴.
∞ Charlotte Amalie Wigandt Michelbecker
f. $\frac{14}{11}$ 1681. Gift $\frac{9}{10}$ 1702 paa Eskjær
i Mosbjerg Sogn i Vendsyssel². † ?

1. Peder Brønshdorff f. $\frac{1}{1}$ 1707 † $\frac{16}{6}$ 1729
ungift⁶.
2. Anne Kirstine B. f. $\frac{13}{6}$ 1709 † $\frac{22}{4}$ 1750.
Opfaldt efter begge Bedstemødre.
∞ $\frac{21}{2}$ 1749 med Major Hans Georg v. Deden
til Borgaard og senere tillige til Randrup og
Kongstedlund, † 1778.
3. Ingeborg Johanne B. f. $\frac{27}{10}$ 1710 † $\frac{14}{6}$
1745. Opfaldt efter Moderens sal. Søster og Broder.
∞ 1. Kommerceraad Sohl.
∞ 2. Kommandør Kapt. Thurah.

Anders Brønshdorff f. ? † ?
∞ 1. en Datter af Ejler Eilersen Holm † 1706
og Kirstine Lauritsdatter Bugge⁸.
∞ 2. Beate Sofie Holst eller Holsten fra
Ribstrup, 1711 eller før⁹.
1695 Forvalter paa Åsdal og da gift, 1701—4
Ejer af Linderungaard, 1706 til Nørre Eskjær,
1715 „paa“, 1725 „til“ Esvadgaard. Han
ligger begravet i Ugilt Kirke¹⁰.
Vistnok 3 Børn.

- a Peder Brønshdorff „paa“ Eskjær,
Mosbjerg S.
∞ Henriette Sofie Bugge
1715 $\frac{6}{3}$ agte hinanden i forbudne Grader, J. N.
1715 $\frac{11}{3}$ Vielsebrev, J. N.
1763 $\frac{21}{6}$ Skifte med Samfrænder, J. N.
- b Henrik Severin Brønshdorff
 $\frac{29}{11}$ 1726¹¹
Den 2. Okt. 1724 nedslægger Jens Hvas
p. Frijsenborg Protest ang. nogle Forskrivn.
af Anders Brønshdorff eller hans Søn, Henrik
Severin B. Vib. L. Stj. P. P. Nr. 38
S. 39. C. Mansa.
- c Anne Kirstine Brønshdorff
 $\frac{22}{6}$ 1743¹², J. N.

Brønshdorff',
 $\frac{13}{2}$ 1701 paa Kongstedlund,
40 Aar. Kjøbte $\frac{30}{3}$ 1675 Randrup og Kongstedlund af Iver Juel Høeg,
Andersdatter Dueborg
Kongstedlund 1679. 4 Sønner, 1 Datter.

Dorthea Elisabeth Brønshdorff¹³
f. p. Toppenberg i Thy $\frac{16}{1}$ 1666,
† p. Rindberg $\frac{6}{6}$ 1724, efter 38 Aars
Ægtef. lab.
∞ 1686 med Lauritz Christensen
Vesterhof f. ? † ? Levede endnu 1722.
1686 paa Skifte paa Kongstedlund, dengang
gift. 1695 Forvalter p. Bratskov.
1701 $\frac{20}{4}$ —1704 $\frac{12}{1}$ Ejer af Kongstedlund.
1704 $\frac{10}{4}$ „til“ Skjerrildgaard.
1704 $\frac{12}{1}$ „til“ Nørre Eskjær.
1722 og til sin Død „til“ Rindberg¹⁴.

7 Sønner, 1 Datter. Af Sønerne nævnes
to, der døde unge, paa Epitafiet i S. Kon-
gerslev Kirke. En Søn er vistnok den
Christian Brønshdorff, der 1727 nævnes
til Rindberg, see S. 231.

Jakob Brønshdorff¹⁵
f. p. Dueholms Kloster Septbr 1670
† p. Haastrup i Salling $\frac{21}{1}$ 1723. 1701
„til“ Todbøl. 1704 „paa“ Torstedlund,
Forpagter. 1717 maaftee Forpagter p.
Frijsendal.
∞ Kirsten Jensdatter Bloch,
f. $\frac{7}{3}$ 1661 i S. Ragslev Pstgd
† $\frac{30}{10}$ 1717 p. Frijsendal.
(Forældre: Hr. Jens Pedersen Bloch
f. $\frac{22}{9}$ 1649 i S. Ragslev Pstgd, † $\frac{6}{1}$ 1703.
∞ $\frac{9}{6}$ 1680 Margrethe Andersdatter
Hefen, f. i Brøndum Pstgd 1654 † 1719).

Kirstine Brønshdorff, En Datter
f. $\frac{6}{6}$ 1702 p. Torstedlund, fm. † ung.
† Marts 1768 paa Kjeldgaard.
∞ 1723 Jens Madsen
Hvas f. $\frac{11}{6}$ 1684 i Tebbe-
strup, Forvalter p. Frijsen-
borg, 1734—55 Ejer af
Tulsted, † August 1765
p. Kjeldgaard.¹⁶

Anne Christine Ollegaard Hvas,
f. $\frac{9}{12}$ 1733 † $\frac{5}{2}$ 1783, g. $\frac{21}{3}$ 1755 med
Kasimus Stjernholm til Kjeldgaard,
see næste Side.

Stamtavle XIV.
Stjernholm¹.

Herlov Jensen Stjernholm f. $\frac{6}{8}$ 1679, død $\frac{20}{2}$ 1759, ablet $\frac{3}{11}$ 1747, til Kjeldgaard og Ørdrup f. $\frac{12}{11}$ 1710³ i Skive med
 ♂ Marie Dvergaard, Datter af Niels Dvergaard, f. $\frac{12}{11}$ 1679 p. Dvergaard, g. $\frac{12}{10}$ 1697 p. Kverneboe, f. i Skive
 En Datter Nuttamilla Marenberg f. i Skive $\frac{27}{8}$ 1698 + $\frac{30}{11}$ 1699.

Frederik Winterberg Stjernholm
 f. $\frac{1}{2}$ 1710 + $\frac{19}{6}$ 1742,
 til Ørdrup, ugift.

Rasmus Stjernholm
 f. $\frac{26}{7}$ 1712 + $\frac{9}{2}$ 1777, til Kjeldgaard¹,
 ♂ $\frac{21}{3}$ 1755 Anne Christine Allegaard
 Svast f. $\frac{9}{12}$ 1733 + $\frac{5}{2}$ 1783.

Jens Stjernholm, Major,
 f. $\frac{2}{7}$ 1714 + $\frac{1}{8}$ 1774, til Ørdrup
 ♂ $\frac{30}{6}$ 1751 Else
 Jensdatter
 Kragballe, f. $\frac{1}{11}$ 1722 + $\frac{1}{2}$ 1784,
 af Tilsted⁶.
 (Moderen Kirstine
 Brønsdorff).

Gundel Marie Stjernholm
 f. $\frac{23}{5}$ 1719 + $\frac{3}{8}$ 1770 g. $\frac{30}{10}$ 1744 m.
 Brovst
 D. Vestergaard.

Peter S. Nicolai S.
 f. $\frac{6}{8}$ 1717 f. 1721 †
 † $\frac{19}{7}$ 1766 $\frac{1}{2}$ 1766
 til Ørdrup³ til Ørdrup,
 ugift. ugift.

1 Jakob Brønsdorff Stjernholm f. $\frac{7}{5}$ 1756 + $\frac{28}{5}$ f. A.

2 Jens Herlov Stjernholm
 f. $\frac{12}{7}$ 1758 + $\frac{20}{8}$ 1780,
 til Kjeldgaard, ugift.

3 Frederik Stjernholm
 f. $\frac{18}{6}$ 1760 + ?
 til Kjeldgaard, Kaptejn i
 Landvæbnet, ♂ $\frac{7}{12}$ 1787
 Cathrine Marie Olsen
 f. 176. † 1802.

4 Charlotte Amalie S.
 f. $\frac{25}{10}$ 1762 + $\frac{18}{4}$ 1764.

6 Charlotte Amalie S.
 døbt $\frac{4}{8}$ 1766 + $\frac{12}{10}$ f. A.

5 Erhard Carl Christian Stjernholm f. 176. til Hammergaard, senere til Ørdrup. ♂ 1781
 Johanne Seyer fra Korbæk f. 1762 + $\frac{25}{3}$ 1790.

Herlov Stjernholm
 f. 1753 + 1759.

Marie Kirstine Stjernholm
 f. $\frac{9}{2}$ 1754 + $\frac{9}{2}$ 1788
 ♂ $\frac{22}{7}$ 1777 Major,
 Friherre Joh. Phil.
 v. Harthausen
 f. 1746 + $\frac{3}{2}$ 1796.

Nicolette Hanfine Stjernholm
 f. $\frac{30}{1}$ 1756 + $\frac{13}{8}$ 1824
 Klosterfrue i Esbygd
 1820. ♂ $\frac{21}{4}$ 1775
 D. Krigskomms. N. R.
 Lange † 1781 til
 Bøttigersholm p. Fyn.

Sofie Hedevig Stjernholm f. $\frac{15}{8}$ 1758
 ♂ Ritmester
 Simonsen
 † 1803.

Anne Kirstine S.
 f. $\frac{30}{3}$ 1788 + $\frac{30}{10}$ 1881, g. $\frac{20}{2}$ 1816 Past. Fred. Ludv. Christian Munch f. $\frac{9}{9}$ 1781 + $\frac{27}{6}$ 1850.

Rasmus S.
 f. $\frac{16}{3}$ 1790, Student 1812, cand. jur. 1821, Justitsraad, Overauditor, Kontorchef under Admiralitetet, entf. 1841 + $\frac{21}{1}$ 1865.

2 Tvillingdøtre f. 1791 + 1792.

Jens Christian S. f. $\frac{30}{6}$ 1792 + $\frac{25}{1}$ 1794.
 Søren S. f. $\frac{17}{6}$ 1793 + $\frac{1}{4}$ 1840, til Tødsø, g. $\frac{27}{4}$ 1820 Inger Marie Jacobsen fra Hegnet f. $\frac{31}{10}$ 1795 + $\frac{24}{2}$ 1869.

Hans S. f. $\frac{20}{1}$ 1796 + $\frac{4}{5}$ 1825
 Abmd i Aalborg.

Herlov Christian S. f. $\frac{23}{1}$ 1797 + $\frac{12}{2}$ f. 1800
 En dødsfald
 Søn 1800
 Herlov Christian S. f. $\frac{1}{3}$ 1800 + $\frac{1}{7}$ f. 1800

Rasmus S. f. $\frac{20}{10}$ 1783 + $\frac{12}{2}$ 1784.

Rasmus S. f. $\frac{12}{11}$ 1784 + $\frac{12}{4}$ 1784.

Charlotte Christine S. f. $\frac{7}{2}$ 1782 g. m. Forp. Jens Bjeru p. Strandet.

Johannes Jacob S. døbt $\frac{23}{12}$ 1787, Byfogedsfuldmægtig i Skive, Forp. p. Drølev Kloster, lev. 1849 ugift i stor Fattigdom hos en Bonde ved Skive.

Anne Elisabeth S. døbt $\frac{6}{5}$ 1788 + $\frac{10}{4}$ 1873
 Marie S. døbt $\frac{26}{5}$ 1790 + $\frac{10}{9}$ f. A.

Thomas f. 1775 (!) + $\frac{22}{4}$ 1793.

Anne Cathrine Magdalene S. f. $\frac{29}{1}$ 1821 g. $\frac{16}{11}$ 1844
 Bibliothekar, Prof. P. H. Mussen, f. $\frac{23}{11}$ 1805 + $\frac{12}{7}$ 1864.

Frederik Christian S. f. $\frac{21}{1}$ 1822 + $\frac{23}{4}$ 1879, General, g. $\frac{12}{6}$ 1860 Augusta Fredrica v. Schoultz f. $\frac{4}{9}$ 1833, 1857 Enke efter Carl Andreas Ander til Mørkøjsgaard.

Hans Rasmus S. f. $\frac{9}{10}$ 1824 + $\frac{28}{10}$ f. A.

Erasmie Hansine f. $\frac{19}{7}$ 1826, i Elisabeth S. f. $\frac{16}{4}$ Elagelse Kloster 1828 + $\frac{27}{10}$ 1857.

Nicolette Hansine f. $\frac{16}{4}$ 1828 + $\frac{27}{10}$ 1857.

Herlov Christian Carl S. f. $\frac{7}{4}$ 1829 + $\frac{14}{9}$ 1833.

Nielsine Hillerup-dine Ane Kirstine S. f. $\frac{6}{4}$ 1832 + $\frac{12}{5}$ 1833.

Carl Christian Valdemar Stjernholm f. $\frac{22}{10}$ 1862, Søfodt Lieut. jfr. Adelenes Aarbog.

Charlotte Marie Elisabeth S. f. $\frac{17}{2}$ 1864.

Ebba Erasmie Caroline Augusta f. $\frac{13}{12}$ 1866.

Herlova Eleonora Christine S. f. $\frac{7}{2}$ 1868.

Elna Anna Louise S. f. $\frac{6}{8}$ 1870.

Noter til Stamtafle XIII.

1. Efterretn. om P. B. Brønshorff og hans Hustru ere efter Epitafiet i S. Kongerslev.

²⁶/₄ 1702 Hjørker Peder Bendixen i B. Bandet hele sin Formue til P. B. B.s tre Sønner Anders, Severin og Jakob og til Svigerfjernen L. C. Besterhof paa Datterens Vegne. Konf. i J. Reg. f. 454.

2. Dof. 1686, 1695, 1704 i Ark. p. Kongstedlund.

3. Ad. Lex., Giesling 3. 412, Jyd. R. f. 398.

4. Sees af hans Familiebibel.

5. Michelbecker Stammen, Giesling 3. 412;

6. 3 Kld Severin Brønshorffs Familiebibel, der fandtes paa Kongstedlund og derefter ejedes af en Bonde i Lyngby, ere 12 Fødseler optegnede, men de fleste Børn vare enten dødsdøbte eller døde spæde. Kun tre bleve vogne. Dises Giftermaal og Død ere efter Familiebibelen.

Endvidere tilføjes: Severin Brønshorff og Hustru Bev. for den Længstl. til at sidde i uftistet Bo, naar der ikke var sølles Børn, J. R. 2 Febr 1704. Ny Bev. til det Samme, J. R. 10 Marts 1747, uagtet de havde en Datter. Severin B.s og Hustrues Portræt findes paa Randrup i eet stort Stykke.

7. Han var maaftee den ældste efter den Orden, hvori Brødrene nævnes i Konf. ²⁶/₄ 1702.

8. D. Atl. V. 272, 349. 354.

9. Bev. ²²/₅ 1711 til at sidde i uftistet Bo, J. R. f. 109.

10. D. Atl. V. 268, Bev. ²⁷/₃ 1706, J. R., satte en Mølle p. Nørre Eltjør, ³¹/₅ 1715 Oprejning, J. R., ⁹/₁₀ 1711 Moratorium, ⁶/₁₂ 1724, J. R., Frit. f. Forfølgning af Kreditorer, ¹⁸/₃ 1729, J. R., Anders Brønshorff og Birthe Sofie Holsten fra Ribstrup fr. Pr. mod deres Søn (fm. af A. B.s første Ægtefælle) Hans Bugge paa Bøgsted, anl. deres afg. Stedfader, for. Forp. p. Baargaard, faa og deres Moder afg. Anna Jørgensdatter Halb (fm. B. S. Holsts Moder og Stedfader?).

11. ²³/₁₁ 1726 fr. Pr. betr. Hvidberg og Brøndum Kongetiender i Salling.

12. Bev. til at være sin egen Børge. Hun nævnes af Aalborg Stift., men er vistnok ikke den samme som A. R. Brønshorff p. Randrup.

13. Epitafiet i S. Kongerslev Kirke.

14. Forskjellige Kilder, ¹⁰/₃ 1722, J. R., Frit. for Kreditorers Tiltale i 3 Aar.

15. Epitafiet i S. Kongerslev for hans, Hustrues og Svigerforældres Bekommende. Desuden flere andre Kilder.

16. Den 9 April 1734 udstedte Jens Hvas i Aarhus Obl. for 296 Kld. til Grev C. Frijs med Pant i 18 Ld. Hft. Bøndergods i D. og B. Bandet. Jørgen Borbing og Thomas Hvas underskrive til Vitt. Den 27 April 1743 kjøbe Hvas og Hustru Bestergaard i D. Bandet Sogn til Chr. Jensen af Klatmølle. Bib. L. G. P. B. Nr. 40, 362 og Nr. 41, 589, C. Mansa. Dette Gods var utvivlsomt Arv efter Brønshorfferne. Jfr. S. 222 Note 16.

Af Brønshdorffer, der ikke kunne henses til noget bestemt Sted, findes:
Kirstine Marie Brønshdorff, Bev. til at være sin egen Børge ¹³/₄ 1725
3. N.

Christian Ludvig Brønshdorff af Alstrup i Ruberg Sogn, og Elisabeth
Kirstine Kjeldbatter, Bønderfolt, Ægtefælsbev. i tredje Led. Bev. ⁷/₄
1726, 3. N.

Peder Lauritsen Brønshdorff kaldet til Præst for Kamme af Fris. Genr.
Juel af Rüsenssten, ²³/₂ 1742, 3. N. Ifr. Wibergs Præstehist. Hans
Fader kaldes Laurits Pedersen Lykke, og han synes altsaa ikke at være
nogen Brønshdorff.

Christian Brønshdorff, Kaptein, til Lindberg (Slgod Sogn, Øster Hd.)
Pantebrev d. 1 Juni 1727 til Forvalter Jens Hvas p. Frijsenborg. Bib.
l. Skj. P. E. Mansa. Han er vist en Søn af Laurits Christensen
Besterhof, see Stamtavlen, og har altsaa bortkøbt Navnet Besterhof.

Roter til Stamtavle XIV.

1. De ældre Led ere efter Benzons Stamtabler i Gh. Ark., Selde Kirke-
bog, Epitafier m. v. De yngre Slægtled meddelte af Assistent A. Thijet og
Opgivelserne af Bib. Landst. Skj. P. P. af Lieut. Mansa til S. Ifr. isøvrigt
Adeles Aarbog.

2. Peter Fogh til Nyomgaard Skjoder med sin Hustru Fru Helene Bys-
fings Samtykke Ørndrup Gaard og Gods til Sr. Herlov Jensen Stjernholm
til Kjeldgaard, Viborg d. 18 Juni 1734. Bib. l. Skj. P. Prot. Nr. 40.

3. Saaledes Benzons Stamtabler. 3 Bib. Landst. Skj. P. P. Nr. 34
S. 390 nævnes Marie Øvergaard d. 4 Apr. 1709 som Enke efter Frederik
Winterberg, forrige Amtsforsvalter over Hald og Skivehus Amter, men 19 Okt.
f. A., sids S. 439, som gift med Herlov Jensen Stjernholm.

4. Kjeldgaard med Underliggende overdrages ved Stiftesamling af 21
Januar 1756 til Junker Rasmus Stjernholm. Bib. l. Skj. P. P. Nr. 43
Reg. Jørgen Stjernholm og Hans Hvas, begge værende paa Kjeldgaard
understrive 1 Mai 1765 et Skjøde til Bitt. udfædt af Rasmus Stjernholm.
Bib. Skj. P. P. Nr. 45 S. 457. Den nævnte Jørgen Stjernholm findes
ikke paa Stamtavlen. Om Hans Hvas see 2 D. 90.

5. Peter Stjernholm til Ørndrup pantfætter 1 Mai 1759 Gaard og Gods
til Rancelliraad Jørgen Hvas til Tirsdal for 9990 Rdl., Bib. Skj. P. P. Nr.
44 S. 157. Peter Stjernholm opretter 28 Juni 1766, konfirm. 1 Aug. f. A.,
sit Testam., hvorved han overdrager Ørndrup med Gods til sin Broder Jens,
mod at han indfrier Gjelden og betaler sin Broder Rasmus 1000 Rdl. Nr. 45
S. 674.

6. Else Kragballe, sal. Major Jens de Stjernholms, hendes Skjøde paa,
Ørndrup med Gods og Tiender til sin Svigersøn Overkrigskomf. Niels Krag
Lange. Kjøbekontr. af 27 Juni 1774 mel. Lange og hendes afsøde Mand,
Kjøbesum 32,000 Rdl. Skjøde 26 Apr. 1775. Lange folgte igjen Ørndrup be-
tydelig formindsket for 7,384 Rdl. til Sr. Hagen Jørgensen.

Ar ældre. De havde sex Børn sammen, fire Sønner og to Døttre, der findes paa vedstjede Stamtavle. Han døde den 8 Februar 1777 65 Ar gammel, og hun den 5 Februar 1783 kun 50 Ar gammel. Det sees, at Familiekrebsen paa Kjeldgaard i længere Tid bestod ikke blot af Rasmus Stjernholm og hans Hustru, men ogsaa af begge Forældre.

Fra A. C. D. Hvas, sal. Stjernholms, haves et Brev af 12 Febr 1778²⁵, hvori hun beder sin „Fætter“, Major Hans Georg v. Deden til Borggaard, Randrup og Kongstedlund, der var Entemand efter hendes Moders Kousine, Anne Kirstine Brønsdorff fra Randrup, om at overtage det Hus i S Kongerslev, hvis Fæster det var paalagt at afstøve Epitafiet i Kirken, og om at føre Tilsyn med Epitafiets Vedligeholdelse. Major Deden døde et Par Maaneder efter, den 28 Mai 1778.

II.

Mads Vognsen Hvas, f. 1686 † 1770

Godsforvalter, Forpagter paa Ulstrup og Nørlund, Ejer af Lustrup,
og

Ingeborg Marie Jensdatter Tved.

Mads Vognsen Hvas er født 1686¹ formentlig i Tebbestrup. Han forekommer først som Forvalter paa Tsgaard, hvilket sees, da han 1712 en enkelt Gang fungerer som Herredsskriver paa Nørre Herreds Ting². Han gjorde paa Tsgaard Bekjendtskab med Ingeborg Marie Jensdatter Tved af Tved Sogn, Mols Herred, der maaskee var bondefødt, men dog vistnok af velstaaende Familie, skjønt

25. Brevet er i mit Børge. Den 6 Juni 1778 udstebte hun Obligation til Khr. C. Sehested Juul til Ravnholt for 2000 Rdl. Bib. Pr., E. Mansa.

1. Efter Alberens Opgivelse ved hans Dødsfald i Tybste Efterretn. for 1770 S. 247, see nedenfor.

2. Mads Hvas, Forvalter paa Tsgaard, fungerer den 8 Decbr 1712 som Herredsskriver paa Nørre Herreds Ting (Grenaa) i Hermand Ponids Absents. Bib. Skj. B. Prot. Nr. 35 117. Meddelt af E. Mansa.

neppe af Præsteflægt³, og havde med hende en Datter, Anne Marie Hvasf, født før deres Ægteskab, døbt i Lved Kirke d. 15 Mai 1718⁴. Som Faddere ved Barnets Daab nævnes: Eble Kornet Lorens Rivet, Monfr. Gleerup og Hans Jensen Lved, sikkert Ingeborg Lveds Broder, samt Maren Pedersdatter, der bar Barnet, Sofie Christensdatter Hutfeld og Karen Lauridsdatter Bering. De fik begge Fritagelse for at udstaae Kirkens Disciplin⁵, og saavel herigjennem, som gjennem de respektable Faddere, læser Man tydeligt Forudsigelsen om, at Forholdet skulde ende med Ægteskab, naar Hvasf havde opnaaet en Stilling, hvori Giftermaal kunde indgaaes. De bleve da ogsaa trolovede den 27 Juli 1719 og kopulerede i Lved Kirke den 17 Juli 1720⁶, hvoraf vi slutte, at Hvasf, der da var 34 Aar, forinden havde opnaaet fast Plads. Vi have ingen Efterretning om, hvor det var, men det ligger nær at antage⁷, at det var hos Grev Christen Steel paa Ulstrup, hvor han senere nævnes fra 1728 til 1740 i den dobbelte Egenkab af Forpagter og Forvalter, Ridejoged, Fuldmægtig. Han tjente i denne Egenkab efter Grevens Død 1731 hans Enke, Baronesse Augusta Winterfeldt, der beboede og vistnok havde Indtægterne af Ulstrup⁸.

Mads Hvasf og Ingeborg Marie Lved havde 8 Børn, der levede:

3. Ved hendes Søn Peter Christians Daab i 1732 anføres, at „Fr. Søren Lvedes Hustru i Berring bar Barnet ved Hjemmedaaben“; blandt Vidnerne nævnes „Hans Jensen Lved“, der sikkert er Ingeborg Marie Jensdatters Broder; men Søren Lvede var fra Lvede og Linde og ikke fra Lved paa Mols.

4. Lved Kfbg.

5. Bev. 14 Marts 1718, Jyh. N. f. 276 „Mod at give Noget til næste Hospital efter deres Midler og Lejlighed sam Biskoppens billige Sigelse“.

6. Lved Kfbg.

7. Lved Kfbg. indeholder saa vidt vides ikke Noget om flere Børns Fødsel.

8. Hvasf kaldes, da han møder paa Stiftet efter Pastor Høeg, see Note 10, „hendes grevelige Naabes Fru Grevinde Scheels Forvalter og Forpagter paa Ulstrup“. Den 9 April 1728 udsteder Sognepr. Hans Mathias Lund til Aap, Olshj og Janting Obl. for 600 Rdl. til Mads Hvas, Forvalter p. Ulstrup. Bib. L. Stj. P. P.

1. Den ovenfor nævnte Anne Marie, f. 1718.
2. Vogn f. 1721 og
3. Marie Anne eller Mariane f. 1721, maaskee Tvillinger.
4. Jens f. 1722 i Aarets sidste Halvdel.
5. Christiane Augusta f. 1725.
6. Sorgen f. 1729.
7. Peter Christian f. 1732⁹.

Der falder et dødsødt Barn mellem Sorgen og Peter Christian. Hver enkelt af Børnene omhandles særskilt nedenfor.

Medens Mads Hvasf boede paa Ulstrup blev Datteren Anne Marie gift med Birkebonner ved Frijsenborg Faurstov Birker og Ridefoged over Hagsholms Gods, Frederik Smiger, der dog døde allerede 1741, see herom i det Følgende. Her antog han og Hustru sig ogsaa 1736 paa Skiftet efter Præsten i Lvede og Linde, Jakob Poulsen Høeg, der døde d. 2 Januar 1736, og hans Hustru Anne Elisabeth Schist, som Plejebarn en lille Søn af de Afdøde, Jens Klog Høeg, dengang 6 Aar gammel. Jens og Thomas Hvasf toge samtidigt hver en Søn af samme Forældre, Monsr. Hans Hasselbalch af Randers tog Sønnen Poul Høeg, 12 Aar gammel, og Provst Arild Friis i Spentrup tog Datteren Anne Elisabeth. Altfaa vare vel Hvasferne nære Slægtninge af de Afdøde¹⁰. Den 24 Marts 1738 erholdt Mads Hvasf Skjøde af Karen Pedersdatter, Sal. Frederik Detleffen Urboes, dat. Birkegaarden i Terp, B. Belling Sogn, paa en Bolig, Lild Torup kaldet, i bem. Sogn, som Sal. Rapt. Mohrs Enkestrue paaboede¹¹.

Efter Enkegrevindens Død d. 5 Marts 1740 flyttede Jens Hvasf, sikkert den 1 Mai, som Forpagter og maaskee tillige som Godsforvalter til Nørlund¹². Denne Gaard var samme Aar paa

9. Peter Christians Daab den 21 Februar 1732 findes i Binge Kbhg. Senere findes ingen Børn af Mads Hvasf døbte. Forud for Peter Christian gaar et dødsødt Barn, begr. 8 Novb. 1730. Hvasfs Hustru blev „introduceret“ efter begge disse Børns Fødsel, 26 Decbr 1730 og 16 Marts 1732.

10. See under Jens Madsen Hvas, Note 19.

11. Bib. Landst. Skj. P. B. Nr. 41 S. 198, C. Mansa.

12. Langaa, Torup og Binge ældste Kirkebog gaar fra 1730 til 1756;

Auktion bleven kjøbt af Madame Mørch i Aarhus, Enke efter Peder Marcusen Mørch, der døde 1728. Hun folgte 1745 Gaarden til sin Søn Søren Mørch, der døde 1758 og hans Enke, Margrethe Grotum Berg, ejede den til 1778¹³. Mads Hvas forblev dog kun paa Gaarden i 3 Aar, rimeligvis til 1 Mai 1743. Vi antage at han her blev Enkemand.

Ved Skjøde af 22 April 1743 havde han nemlig af Else Andersdatter, sal. Jens Madsens Enke, kjøbt den lille ukomplette Sædegaard Lustrup i Frær Sogn, nu indlemmet i Grevsfabet Lindenberg. Her boede han i 11 Aar, til 1754, da han ved Skjøde af 15 Febr¹⁴ afhændede Gaarden til Nicolai Boye af Dronninglund. Paa Lustrup var Mads Hvas umiddelbar Nabo til sin Broder Jens Hvas, der havde boet paa Lulsted i Torup Sogn siden 1734. Begge Gaarde vare omtrent lige store, Lustrup dog langt bedre af Jord¹⁵. Ligesom Man maa troe, at det var Jens Hvas, der drog sin Broder Mads til Lustrup, saaledes kan Man omvendt sige, at da Mads Hvas 1754, eller maaskee allerede i Efteraaret 1753, forlod Lustrup, følte Jens Hvas sig ogsaa træt paa Lulsted, som han, 71 Aar gammel, opgav i 1755. Paa Lustrup bleve Døttrene Anne Marie og Christiane Augusta gifte. Førstnævnte, der siden 1741 var Enke

for Langaas Bedf. ere de første Blade afrevne af Døbelisten, men for Binge Sogn er Bogen fuldstændig. Mads Hvas og hans Hustrues Familiebegivenheder findes fra 1730 til 1 Mai 1740 nøjagtigt optegnede under de forskjellige Rubriker: Fødte, Døde, Viiede, Introducerede, Kommunitanter. Da han og Hustru nøjagtig gif til Alters to Gange om Aaret, Foraar og Efteraar, efterhaanden med deres to Døttre, Anne Marie og Mariane, og tilsidst med Ingeborg Marie Eveds Moder, hvis Navn ikke udsøves, og Altergangen i April 1740 er den sidste, der er indført, kan Man med stor Sikkerhed sige, at Hvas og Familie forlod Lustrup den 1 Mai 1740. I Skjødet af 1743 nævnes han som Forpagter af Mørlund.

13. See den Grotumste Stantavle S. 53.

14. Skjøderne af 1743 og 1754 findes i Lindenberg Godsarkiv.

15. Lustrup havde, efter D. Atl. V., 13 Td. Hovedgaardstært, 8 Td. Møllehøj, 41 Td. Bøndergods, 4 Skjepper Skovhøj. 15 Td. Tiendehartkorn, i Alt lidt over 78 Td. Hk. Den Jens Madsen, af hvis Enke Mads Hvas kjøbte Gaarden, var ikke nogen Hvas. Hans Familieforhold er undersøgt i Frær Rkbg.

efter Birkebonner Swizer, ægtede 1743 Kjøbmand Jens Wodschou i Aalborg, og sidstnævnte 1748 Kapellan D. S. Mørch i Gjerding, om hvilke Giftermaal i det Følgende. Medens Mads Hvasf var Ejer af Lustrup underskrev han ogsaa Mette Kathrine Bays og Hans Fædders Testamente paa Refsnæs den 12 Decbr 1747¹⁶.

Da Mads Hvasf flyttede fra Lustrup, var han 68 Aar gammel, og Man kan forstaae, at han da affluttede sin Virksomhed. Han tog op til sin Søn Jens Hvas i Durup, hos hvem han tilbragte henved 17 Aar, og døde her Natten mellem den 17 og 18 Juli 1770 i sit 85de Aar¹⁷. Naar hans Hustru døde, er ikke vist, men det er rimeligt, at det har været under Opholdet paa Nørslund 1740—43. Hun drog med derhen fra Ulstrup, men da hendes Død ikke findes senere, hverken i Fræer Kirkebog, det Sogn, hvori Lustrup ligger, eller Durup Kirkebog, det Sted, hvor hendes Mand drog hen, og hun i det Hele, efter at hun havde forladt Ulstrup, er uomtalt, peger dette temmelig bestemt hen paa, at hun er død paa Nørslund¹⁸.

Mads Bognsen Hvasf's og Ingeborg Marie
Jensdatter Lveds Børn.

1.

Anne Marie Hvasf, f. 1718 † 1765
og hendes Mænd

Frederik Swizer † 1740 ell. 41, **Jens Wodschou** † efter 1752
og **Christen Larsen Orsnæs** † 1782.

Anne Marie Hvas, ældste Datter af Mads Bognsen Hvasf og Ingeborg Marie Lved, var efter det Foregaaende født

16. Indlæg til Jyh. R. 1748, 12. Jan. Mette Kathrine Bays Test. Konfirm. Mads Hvasf til Lustrup og Niels Olsen, Forp. p. Kongstedlund, vare Testamentsvidner, og Mads Hvasf har egenhændig givet Testamentet den fornødne Paategning. Han skriver sig Mads Hvasf, med langt f og dette sidst, og i hans høstrakte Segl findes et M. B. S. med Skygning af S. til begge Sider.

17. Jyhste Efterretn. 1770 S 247.

18. Kirkebogen for Ravnkilde Sogn gaar ikke længere tilbage end til 1812. Meddelt af Pst. Blicher.

før Forældrenes Ægteskab og døbt i Ived Kirke den 15 Mai 1718. Hun blev den 24 Juli 1738¹ i en Alder af 20 Aar paa Ulstrup gift med Frederik Swiger, Birkebonner ved Frijsenborg Faur-skov Birk og Ridefoged over Hagsholms Gods. Ægteskabet var barnløst og varede kun kort. Efter at der den 3 Januar 1740 paa Hagsholm var oprettet et reciprokt Testamente imellem Ægtefællerne, indeholdende de sædvanlige Bestemmelser, blev dette konfirmeret den 20 Oktober 1741², men det sees, at Swiger var død forinden, alt-
 faa enten 1740 eller snarest 1741³.

Anden Gang blev Anne Marie Hvas i en Alder af 25 Aar 1743 gift paa Lustrup⁴ med Rjæbmand Jens Wobschou i Aalborg. Af dette Ægteskab var 7 Børn⁵:

1. Just Frederik W. døbt 18 August, død 27 f. M. 1744, 9 Dage gammel.
2. Just Frederik W. døbt 4 September 1745.
3. Mads Hvas W. døbt 23 December 1746, † ?.
4. Niels Christian W. døbt 22 Juni 1748.
5. Ingeborg Marie W. døbt 6 Marts 1750.
6. Mads W. døbt 10 Marts 1751, død 1754.
7. Niels Jakob W. døbt 4 November 1752, død 1756.

1. Binge Kirkebog.

2. Konf. findes i Jhd. N. 1741 f. 371. Testamentet er egenhændigt undertegnet af Anne Marie Hvas, der skrev sit Navn saaledes. Under dette findes et Segl, hvori et Hjerte, mod hvilket en Amor afkyder en Pil. Testam. er undertegnet til Bitterlighed af Hans og Niels Hagselbach.

3. En Anders Swiger, maaskee Broder til Frederik, fik 15 Okt. 1733 Kaldsbrev af Grev Danneberg som Birkefører ved Lindenborg Birk. Konf. 6 Novbr f. A., S. N. f. 170. Han døde 1754.

4. Frar Kfvg., der efter Bedkommendes Meddelelse synes kun at indeholde Arstallet og ikke Datum. Hun kaldes urigtigt Ane Madfine.

5. Wobschous Børns Daab er efter Lengnids Uddrag af Budolphs Kfvg. De to sidste Børns Død efter Pastor A. G. Nielsen. At der er to Sønner, af hvilke den første hedder Mads Hvas, den anden Mads, synes at forudsætte, at den ældre Søn Mads Hvas er død som Barn inden Forældrene atter opfaldte den sidste Søn med Navnet Mads. Formentlig er den omtalte Mads Hvas Wobschou død som spæd. Det synes saaledes, at der kun var to Sønner og en Datter, der levede.

Det vil sees, at Nr. 3, 5 og 6 af Børnene havde Navne efter deres Moders Slægt. Den ældste af Sønnerne, Just Frederik, svang sig stærkt i Bejret. Han kjøbte den 1 Mai 1769°, altsaa i en Alder af 24 Aar, Sønderstovgaard i Folding Sogn af Rancelliraad Samuel Nicolai Claudius, i hvilken Anledning hans Morbroder Sorgen Hvas gif i Kaution for 25,000 Rdl. af Kjøbsfummen, hvorfor der var givet Pant i Ejendommen. Den 16 Oktober 1772 folgte han Føvling Kirke med 36 Rd. Skt. for 4990 Rdl. til Oberstleutenant Palle Krug Hoff til Nyongaard; 1776 undertegnede han til Bitterlighed William Hallings Skjøde paa Tirsbøl til Grev Moltke og 1780 gif han i Kaution for 3800 Rdl. for sin Moders Fætter, Christian Carl Hvas til Svilsberggaard, og skriver sig da „til Stougaard og Alfsted“ i Nykirke Sogn.

Kjøbmand Jens Wobschou døde i Aarene 1750, formentlig senest 1758⁷, og hans Enke, Anne Marie Hvas, gifte sig tredje Gang den 28 Marts 1759° med Christen Larsen Drsnæs i Aalborg, hvis Stilling ikke er opgivet. Rimeligvis var han Kjøbmand. Hun var da hen imod 41 Aar, han derimod 10 Aar yngre. Om der var Børn af dette Ægtekab, sees ikke. Hun døde 1765 i en Alder af 47 til 48 Aar og blev begravet den 7 November 1765°. Hendes Mand, Christen Drsnæs, blev begravet den 8 Juli 1782, 54 Aar gammel¹⁰.

6. Sønderstovgaard havde 23 Rd. 6 Sk. 1 Fl. 2 Alb. Skt. Hovedgaardstøt, 210 Rd. 3 Sk. 1 Fl. 2 1/2 Alb. Bøndergods og desuden Tiender. Skjødet er udstedt paa Bryffesborg og undertegnet til Witt. af Krigsraad Bogn Hvas „paa Tirsbøl“ og Hospitalsforstander Jakob Bering „paa Bryffesborg“. Bib. L. Skj. P. P. De øvrige Meddelelser om Wobschou ere efter samme Kilde.

7. Hans Død eller Begravelse findes ikke i Lengnick's Kirkebogsuddrag. Det er dog rimeligt, at Anne Marie Hvas ikke har siddet Enke i lang Tid.

8. Lengnick's Kirkebogsuddrag, Supplement til Budolph's Kirkebog.

9. Samme Kilde. Hendes Alder opgives i Kirkebogen til 48 Aar 5 Md. 21 D. Det vil sees, at hun er gjort et Aar ældre end hun var. En Alder af 47 Aar 5 Md. og 21 D. regnet fra en Dag, der ligger omtrent en Uge forud for Begravelsesdagen, d. 7 Novbr., vil give som Fødselsdag omtrent den 10 Mai 1718, hvilket nøje svarer til, at hun blev døbt Søndag den 15 Mai 1718, inden ottende Dagen efter Fødselen, jfr. D. L. 2—5—6.

10. Samme Kilde, ved E. Mansa.

2.

Vogn Hvas,

Krigsraad, Auditor, Regimentskvartermester,
f. 1721, lev. 1784.

Vogn Hvas, ældste Søn af Mads Vognsen Hvas og Ingeborg Marie Lved, er født, formentlig paa Ulstrup, i Maret 1721¹. Det er rimeligt, at Marie Anne Hvas var hans Tvillingsøster². Han gik i Viborg Skole, blev indskreven som Student ved Universitetet den 29 Juli 1741 i en Alder af 20 Aar³, samtidigt med sin 2 Aar yngre Broder Jens Hvas, og tog den 1 Juni 1745 theologisk Attestats med Haud illaudabilis⁴. Hans Vej blev dog ikke den theologiske. Vi vilde ikke, hvad han foretog sig i de første 13 Aar efter sin Examen, men det lader sig læse ud af Begivenhedernes Gang, at den store Herlighed, der faldt ned over hans Broder Tørgen, ogsaa pludselig drog ham i Vejret. Ifølge Overenskomst, der vistnok tør antages at være bleven mæglet af Tørgen Hvas med den fornødne klingende Mønt, overdrog Generalauditor Svenning Andersen ham i 1758 sin Stilling som Auditor og Regimentskvartermester ved sønderjydske nationale Infanteriregiment tilføds, hvilken Overenskomst, efter Forestilling af Oberst von Ingenhaef, blev approberet ved Kgl. Resolution af 26 Juli 1758. Tørgen Hvas gik i Kautio for sin Broders Oppebørseleer indtil et Beløb af 3000 Rdl.⁵

1. Efter Opgivelsen af Alderen, da han blev indskreven som Student i Univ. Matr.

2. Begge vare efter forskellige Opgivelser fødte i 1721. Naar Man gaar ud fra Forældrenes Bryllup den 17 Juli 1720 og fra, at Broderen Jens dog vistnok var født i Efteraaret 1722, bliver der kun Plads for de to Børn Vogn og Mariane i Maret 1721, naar det antages, at de vare Tvillinger. Denne Antagelse stemmer med Marianes noget svagelige Helbred, ligesom det ogsaa kan erindres, at Vogn blev hendes Lovværge, da hun blev Enke.

3. Univ. Matr. 1741, 29 Juli, 20 (Aar gl.), Wogenius Mathia Hvas, Wiburgensis. Chr. Thestrup.

4. Theol. Exam. Prot.

5. Kautionen er dateret Tirsdag d. 12 Aug. 1758, undertegnet til Bitter-

Det nævnte Regiment, oprettet den 9 Februar 1733 paa 12 Kompagnier i 3 Batailloner, der udfreves af Aarhus og Ribe Stifter, havde Samlingsplads i Vejle, medens Bataillonernes Samlingsplads var Aarhus, Vejle og Ribe. Staben laae altsaa i Vejle⁶, og Vogn Svæs kunde være en hyppig Gæst hos sin Broder Sorgen paa det neppe en Mil fra Byen liggende Tirsbæk. Vi finde ham ogsaa flere Gange som Vidne ved Broderens Retshandeler. 1760 blev han udnævnt til Krigsraad⁷. Den 16 Oktober 1763 affstafedes Regimentsstaben og 1765 indlemmedes Bataillonerne i de hvervede Regimenter. Hvilken Indflydelse dette havde paa Vogn Svæs's Stilling sees ikke, men det er rimeligt, at han 1763 eller 1765 er bleven forsat til et af de Regimenter, under hvilke Bataillonerne af det sønderjydske Regiment inddroges. Den 1 Oktober 1778 oprettedes et hvervet Laalandsk Regiment med Garnisonssted i Rendsborg, og ved dette findes Vogn Svæs 1784 nævnt som Auditor og Regimentskvartermester⁸. 1782, 1783 og 1784 stod han i Rendsborg Fadder til tre Børn af Lieutenant Otto Friedrich Trminger, der var ansat ved det ogsaa i Rendsborg liggende hollstenske Infanteri Regiment⁹.

lighed af Kaptejnerne Rodenburg og Foden, og tinglæs ved Vib. Landsting. Kautionsberiget blev efter Oberstlieut. Diderichsens Paaakrift løsferet som vedbærlig berigtiget og indfriet d. 2 Septbr. 1767. Vib. Landt. St. P. P. for 1758 f. 55.

6. Otto Baupell: Den dansk norske Hærs Historie 2 D. S. 706, jfr. 598 og 661.

7. Møller: Alfabetisk Register over Rangsperjoners Navne, 2 D. i Folio i Geh. Ark. Dagen for Udnævnelsen findes ikke, men som Rilde er citeret Høffner p. 42.

8. Dokument i Lindenborg Godsarkiv. Naar han ved andre Lejligheder nævnes „i Viborg“, f. Ex. 1777 ogsaa i et Dokument paa Lindenborg, er dette neppe Andet end en Betegnelse af, at han da har været tilstede i Byen.

9. Trminger's Familiebibel paa Bidstrup. Generallieutenant Carl Gotthilf Trminger, Fader til Etb. H. H. de Lichtenbergs Frue, Karen Rosenkrantz Trminger, see 1 D. S. 130, havde en Broder, Christian Gottlob Trminger, der først var Lieutenant i Kavalleriet i dansk Tjeneste, siden Stalbmester ved Statuetriet i Trakehnen i Lithauen, derefter ved de Baireuthske Dragoner og ved Ridderakademiet i Frankfurt, † 1 Mai 1760. Han efterlod en Søn, Otto Friedrich Trminger, født i Pasewalk 5 Mai 1749, Lieutn. ved det hollstenske Infanteri-

Om nu Bogn Hvas havde Bopæl i Hendsborg i Liden fra 1765 til 1778, vide vi ikke, men han var i ethvert Fald en stadig Gæst i Sylland i Terminstiden. — I Tidrummet fra 1750 til 1778 begyndte Viborg Omflag den 26 April og varede i 14 Dage¹⁰. Til denne Terminstid henlagdes den endelige Afslutning af de fleste Retshandler, Tiltrædelsen af Ejendomme, Udbetaling af Kjøbesumme, Optagelsen af Laan osv., og Tilstrømningen til Viborg fra alle Kanter af Sylland var meget betydelig, ikke mindst af Godsejere, der havde Forretninger at afgjøre, men ogsaa af Andre, som kun vilde drage Nytte eller Behag af det selskabelige Samliv, der i disse Dage udviklede sig i Byen. At Bogn Hvas, som det synes, hvert Aar paa denne Tid var at finde i Sylland, paa Tirsbæk eller i Viborg, kan altsaa ikke undre. Da hans Søster Marie Annes Mand var død 1770, blev han hendes Lovværge, og da hun tog Bopæl i Viborg og havde en hel Del Handler om Gods at bringe i Orden, maatte han altsaa allerede af den Grund give Møde i Viborg i Terminen. Vi have sidste Gang truffet ham nævnt i Viborg 1777¹¹. Da nu Brigader Halling og

regiment i Hendsborg, gift 1781 med Sofie Amalie Mecklenburg. De havde 3 Børn: Hans Christian S. f. 7 Jan. 1782, døbt 22 Nov., Christiane Juliane Marie S. f. 11 Apr. 1783, Karen Henriette Clara, f. 22 Aug. 1784. Efter den nævnte Familiebibel stod Hvas Fadder til disse tre Børn.

10. Omflags Terminen i Sylland var efter D. L. 5-14-1 den 11 Marts. Heri stete i Tidens Løb Forandringer. Ved Fr. 14 Febr. 1730 fastsattes Omflaget til næste Fredag efter Paaske, men da denne bevægelige Termin fremkaldte Ulemper, fastsattes Omflaget ved Fr. 26 Decbr. 1750 til aarlig at begynde den 26 April og at vare i 14 Dage. Ved Fr. af 21 Januar 1778 bestemtes det, at Terminen aarlig skulde begynde den 4 Juni og ende den 20de næstefter.

11. Der meddeles her en Oversigt over de Dokumenter, Bogn Hvas har underskrevet:

Undertegner til Bitterl. Kapt. Claus Rodenborgs Skjøde til Sorgen Hvas paa en Od i Halle, dat. Vejle 12 Okt. 1757.

Undert. til Bitt. P. E. Braes's Skjøde paa Fuv Kirke til Jstd J. S. de L., Tirsbæk 22 Novbr. 1763. Rævnes da som Krigsråd.

Var bedt om at underskrive til Witt. Bachmanns Obl. til J. S. de L. af 26 Apr. 1767.

Undert. til Bitt. Just. Fr. Wodsjøns Obl. til Keld Samuel Nicolai Clau-

Juni 1776 flyttede til Dronninglund, da Fjergen Hvas 1777 fik al sin Gjæld betalt af sin Svigersøn og var reduceret til at leve ganske stille paa Williamsborg, og da Søsteren Marie Anne døde i Viborg i Oktober 1778, er det forstaaeligt, at Bogn Hvas fra den Tid forsvinder fra vor Synskreds i Lylland.

Vi kunne endnu kun tilføie, at vi kjende en Afbildning af hans Segl, der indeholder et selvlavet Vaaben¹², at han sikkert var

dins for 25,000 Rdl. og nævnes her „paa Tirsbøl“. Dat. Bryltesborg 1 Mai 1769.

Undert. iom Pാവർge for sin Søster Marie Anne Hvas, HMadv. Bruns Enke, Skjøde i Viborg 4 Mai 1772.

Pാവർge paa Obl. til Provst Veitergaard. Vib. 6 Mai 1772.

Undert. 2 Obligationer Viborg 6 Mai 1773 fra Søsteren til J. S. de P.

Pാവർge paa Skjøde paa Vaastrup Kirke. Vib. 6 Mai 1773.

Undert. J. S. de P.s Skjøde til Kontesse Reventlow, Tirsbøl 22 Aug. 1773.

Til Vitt. paa J. S. de P.s Skjøde paa Tirsbøl til Halling, Tirsbøl 30 April 1774.

Skjøder en Bondegaard, Skovstue i Tullstrup Sogn, Hjern Hd., Hartf. 9 Rd. 6 Sk. 2 Fd. 2 Alb., Skovstue »—2—2—», til Hvideføjed Lars Vastrup for 752 Rdl. 73 R. (hvilket var 1 Pr. til Kongens Kasse) og Rest 947 Rdl. 23 R. kontant, altjaa samlet Kjøbesum 1700 Rdl. Gaarden var af Kongen iøstgt til HMadv. Mathias Brunn ved Skjøde af 20 Marts 1768 og af hans Enke til hendes Broder V. Hvas ved Skjøde af 12 Juni 1772. Dat. ?

Skjøder paa sin Søsters Vegne Peder Pøder en Gaard. Vistof 1774.

Til Vitt. paa Hallings Obl. til Mad. Andersen, M. Sechers Enke, Tirsbøl 30 Apr. 1774.

Til Vitt. paa Hallings Obl. til Jakob Himmerigs Do. Viborg 6 Mai 1775. Han kaldes „Krigsraad V. Hvas i Viborg“.

Til Vitt. paa Hallings Skjøde paa Tirsbøl til Moltke. 1 Mai 1776 (uden Stedbetegelse).

Til Vitt. paa Hallings Obl. til Moltke for 30,000 Rdl. Viborg 6 Mai 1776.

12. I en Vaabenbog af Kloster Bang, der var Medstifter af det gen. heraldiske Selskab, findes nogle fuldstændigt forvanskede Hvas Vaaben, og sidst et, der er underskrevet, Dines de Hvasi, Krigsraad, Generalauditor ved det sønderjydske Nationalregiment. Der maa herved være ment Bogn Hvas. Vaabenet er tverdelst, i øverste Felt en af en Sky fremgaaende Arm, der holder en Pen, i nederste en Kaarde, paa Hjælmen en Guldstjerne svævende mellem to Klomster. Om Bogn Hvas har brugt et saadant Segl, er vel iøvrigt ikke mere paalideligt end Underkriften og de øvrige Vaaben. Den nævnte Vaabenbog er i privat Eje.

ugift, og at han efter al Rimelighed døde i Hendsborg, hvor han efter det ovenfor Anførte endnu levede 1784. Han var dengang 63 Aar gammel.

3.

Marie Anne Hvas f. 1721 † 1778,

og

Højesteretsadvokat **Mathias Bruun** f. 1702 † 1770.

Marie Anne Hvas, næstældste Datter af Mads Vognsen Hvas og Ingeborg Marie Lved, var født 1721¹, et Aar efter Forældrenes Ægteskab, og var maaskee Tvilling søster til Broderen Vogn. Da den ældste Datter hed Anne Marie, overraster det noget at finde den næste Datter med Navnet Marie Anne eller enkelte Gange Mariane; men Sagen har sin Rigtighed. Hun kaldes altid i retslige Dokumenter i Viborg Landstings Skjøde og Panteprotokol Marie Anne, og hendes Underskrift er M. A. Hvas. Man kan isøvrigt tænke sig, at dette Marie Anne er en forbedret Udgave af hendes Fæster Marens Navn. Hun blev konfirmeret i Efteraaret 1736 og havde de følgende Aar hver Sommer Anfald af Svagthed, under hvilke hun tog Sakramentet². Hun blev 1745, eller muligvis før³, gift med daværende Prokurator i Viborg, Mathias Bruun,

1. Efter Tjyngeljen af Alderen ved hendes Død, der stemmer med de øvrige Forhold. Hendes Svagthed i Opvæksten synes at understøtte Formodningen om, at hun har været Tvilling søster til Vogn.

2. I Listen over Kommunikanterne i Binge Kirke findes 1734: Mads Hvas, Hustru og Datter, 1735 og Foraar 1736: Hustru og ældste Datter, 1736, 17 Oktbr.: Hustru og tvende Døttre, Anne Marie og Mariane. Derefter deltager Mariane regelmæssigt med sine Forældre i Kommunionen to Gange om Aaret, Foraar og Efteraar, men bliver 18 Mai 1737, 13 Juli 1738 og 9 Juli 1739 særlig betjent i sin Svagthed.

3. Efter Giesing, Hvas Stammen. Daværende Pastor Mønster i Skjyng har i 1860 „nøjagtigt“ gjenneaaet Frærv Kbh fra 1700 til 1760, men ikke kunnet finde andre Biesler, end Anne Marias 1743, og Christine Augustas 1748. Da nu Marie Anne ikke blev gift fra Ulstrup, er det mest rimeligt, at hun er bleven gift under Faderens Tjyng paa Rørdnd fra 1740 til 1743,

men vi see ikke, hvor Bielsen fandt Sted. Bruun var født 1702⁴. Vi kjende ikke hans Forældre eller Familie⁵. Foruden Procurator var han tillige Landfiskal i Viborg Stift, en Embedsvirksohmhed, der nærmere var ordnet ved Anordningen af 31 Juli 1739, og hvis Opgave det var at vaage over Retstilstandens Haandhævelse, hvorfor der som Vederlag var tillagt Fiskalens Processens Omkostninger i de i Anledning af hans Indberetninger anlagte, og af ham som Aktor udførte Sager, i hvilke den Tiltalte blev dømt⁶. — Bruuns Stilling gav ham Lejlighed til at kjende Forholdene i en vid Kreds, og han benyttede denne Afgang til at tilforhandle sig og igjen afhænde mindre Ejendomme og Fordegods omkring i Provindsen⁷.

hvorom Efterretning ikke gives, da Kirkebogen for Navntilfælde Sogn først begynder 1812. Dog kan det jo være, at Kyrkluppet ikke har staaet paa Instруп, og at det er Grunden til, at der Intet findes om det i Frøer Kbhg.

4. Efter den i Kbhg. ved Begravelsen opgivne Alder af 68 Aar.

5. Vi vide derfor ikke, hvorledes hans Navn rigtigt bør skrives, Bruun eller Brun.

6. Det hedder i Anordn. af 31 Juli 1739 § 2: Paa det at vedkommende Vvirighed, naar Stiftamtmand, Bispe og Amtmand, desbedre kan vorde videndes, hvad og af hvem der, i de forhen allegerede eller andre slige Tilfælde, af deres Underhavende og i deres Distrikt handles imod Loven og Fr.; saa bestilles i begge Rigerne i hvert Stift een, eller om det usdigt cragtes, flere Fiskaler af de i Stiftet sig opholdende bedste Procuratorer eller andre dertil velvennede Personer, som skal svare paa behøvrige Steder for vedkommende Stiftamtmand, Bispe, Amtmand eller andre dertil anordnede Vvirigheder, ja, om de Paagjaltes Stand efter Tingenes Natur det udkræver, for Kongen selv og de lgl. Kollegier anmeldte, hvad de erfare i slige Poster at see imod Loven og Fr. etc.

7. Uddrag af Viborg Landsstings Stj. og Pante Prot.

Mathias Bruun, Prof. i N. Byll., stjøder 25 Marts 1750 Tostberg i Vøgsted Sogn til Mad. Sal. Søren Møller.

- erholder 19 April 1751 Stjøde af Christian Werhardt Neve paa Wordegaard i Worde Sogn, Nørning Hd.
- havde anbragt nogle Poster i Sagerne mellem Grev Frijs og Hans Rosborg, hvorom Eidsmævnte udsteder Deklaration d. 6 Oktbr. 1751.
- erholder Stjøde af Mathias Opitius paa noget Gods, c. 11 Td. Hfl., i Hesen Sogn. 4 Mai 1759.
- erholder 20 Marts 1768 Stjøde af Kongen paa Skovstved.
- giver 26 April 1770 Obl. til Asj. Apoth. Schmidt for 4,150 Rd. med Pant bl. N. i Naasby Kirke og to Bøndergaarde i Hørning m. v. Denne Kirke og disse to Gaarde bleve udlæste af Pantet 8 Mai 1773.

Den 16 Februar 1759 blev han udnævnt til Højesteretsadvokat^o og flyttede da til Kjøbenhavn, hvor vi den 8 Juli 1762 finde ham

Marie Anne Hvas, Enke efter Sal. HAdv. Mathias Bruun, afhænder Strinkhuset i Daugbjerg By med Kalkværk for 99 Rdl. til Landsdommer Schinkel. Viborg 4 Mai 1772. Hendes Broder og Lavværge Krigsraad Bogn Hvas medundertegner.

Mathias Bruun havde igl. Skjøde af 29 Marts 1768 paa Emborg Kloster af Htk. 21—3—1—, med Skovfjeld „—5—2—2. Han laante af Aarhus Stifts Enkekasie 3000 Rdl. med Pant i dette Gods efter Obl. 4 Mai s. A. Herpaa afbetales senere 1000 Rdl. Ved Skr. af 6 Mai 1772 tillodes det, at noget Htk. udgik af Pantet mod at Emborg vedblev at hæfte og mod at Nid Sorgen Hvas de 2. vedblev at indstaae som Selvfjeldner for Restbeløbet.

Marie Anne Hvas, HAdv. Mathias Bruuns Enke, Obl. til hendes tjære Broder Jfhd. J. H. de R. for 1950 Rdl, 4 pSt., Pant i Emborg Kloster med Htk. som ovenfor. Viborg 6 Mai 1773. Hendes Broder Krigsraad Bogn Hvas undertegner som Lavværge. Kvitteret 5 Mai 1774. Med dette Belsb blev altjaa Enkekasien udløst.

Marie Anne Hvas, Obl. til hendes tjære Broder, Jfhd. J. H. de R., for 1950 Rdl., af hvilke hendes Mand har styldt ham 950 Rdl. og de 1000 Rdl. ere laante hende i dette Snapsting. 4 pSt., $\frac{1}{2}$ Lars Dpfjelse. Viborg 6 Mai 1773. Som Lavværge Bogn Hvas. Efter Schønau's Paategning paa Creditore Begne indfriet 6 Mai 1775. Pant i hendes Ejendomme i og ved Viborg, nemlig: 1. Hendes iboende, tildeels grundmurede Gaard i St. Niogensgade med Have, 2. en anden Gaard i samme Gade, 3. et Hus i Nedergade, 4. et do. i Rosenstræde, 5. Sparretøjshuset ved Dumpen, 6. Kalmierhustoft paa Viborg Mark, „—2—2—2 Htk. 7. Hendes øvrige Jord i Galliehøj Loft. 8. Hendes Jordegods i Rejen Sogn og By, i Husager, i Gammelstrup, Vorregaard i Vorre Sogn, samt et Sted i Rølsen By i j. S., i Alt 33 Td. „—1—, Htk.

Marie Anne Hvas følger ved Skjøde af 12 Juni 1772 Skovstved i Tulstrup Sogn, som hendes Mand havde kjøbt af Kongen ved Skjøde af 20 Marts 1768, til sin Broder Bogn Hvas.

Marie Anne Hvas, Enke efter sal. HAdv. Bruun, Obl. til Provst Vestergaard i Selde for 1000 Rdl. med samme Pant som i Obl. 6 Mai 1773. Viborg 6 Mai 1772. Lavværge B. Hvas. Til Witt. J. Hvas. Wodsjon. (Denne J. Hvas er formodentlig Præsten i Dyrup).

Marie Anne Hvas følger Laasby Kirke til Jens Lassen Brendstrup, 15 Td. 6 St. Htk. med Kirkejord, for 2486 Rdl. 4 Mk. Viborg 6 Mai 1773. Lavværge Bogn Hvas. Laasby Kirke blev i den Anl. ndlæst af det Pant, der af HAdv. M. Bruun var stillet Af. Schmidt ved Obligation af 26 Apr. 1770 for 4150 Rdl. Paategning p. Obl. af 8 Mai 1773 af N. Schønau.

Madame Bruun erhoder Auktionsfjøde paa en Bejrmølle, der tilhørte Peder Pøder, og en Od. i Bakke By, som hendes Mand efter påsejret Udslag

tilstede som Fadder i Frue Kirke ved Brygger Bent Høftveds og Ollegaard Hvas's Søn Niels's Daab. Han boede da i Boldhusgaden⁹. Den nævnte Ollegaard Hvas var hans Hustrues Søskendebarn, Datter af Thomas Vognsen Hvas.

Højesteretsadvokat M. Bruun døde i Kjøbenhavn i Oktober 1770 og blev den 2 November f. A. begravet i Selligest Kirke¹⁰. Efter hans Død flyttede hans Enke tilbage til Viborg, hvor hun havde Ejendomme og hvor een af hendes Døttre var eller blev gift. Hendes ældste Broder Bogn blev hendes Lovværge og havde ikke faa lille en Opgave med at ordne alle de Ejendoms- og Kontraktforhold, i hvilke hendes Mand havde været indviklet¹¹. Hun døde otte Aar efter sin Mand, i Oktober 1778, i en Alder af 57 Aar, og blev begravet den 27 Oktober i Viborg¹².

Der var af Egteskabet mindst 7 Børn, maaske 9¹³. De Børn, vi kjende, vare:

1. Mette Marie, døbt 8 Novbr. 1744.
2. Ingeborg Marie, døbt 6 August 1745. Hun er utvivlsomt død som spæd, da det næste Barn opkaldes med samme Navn.

og afholdt Auktion d. 23 Marts 1770 havde kjøbt for 650 Rdl. Skjødet dat. 13 Apr. 1774.

Madame Bruun faaer Obl. af 29 Aug. 1774 af Peder Pøder for 520 Rdl., som han var bleven hende skyldig for Skjøbet af den ham af B. Hvas paa hendes Vegne folgte Vejrmølle n. v. i Bække. Skriveret 14 Mai 1776.

Hertil kan føjes, at den 23 Mai 1774 betjendtgjorde M. A. Hvas, ja! Bruuns, at nogle Ejendomme vare til Salg i Bække By i Andst Hb., Viborg Samler f. 1774 Nr. 22, og den 18 August 1780 fik hendes Broder Pst. Jens Hvas i Durup og Niels Koesholm fr. Fr. paa afg. Prof. M. Bruuns Børns Vegne. J. T. 1780.

8. Sjællandste Registre, ved Brida.

9. Frue Kirkes Døbebog, see under Thomas Vognsen Hvas's Datter Ollegaard.

10. Efter Lengnick's Kirkebogsuddrag, ved Brida.

11. Jfr. ovenfor under Note 7.

12. Graabrødre eller Nørre Sogns Ktbg. ved Lengnick. Alder 57 Aar.

13. 3 Graabrødre eller Nørre Sogns Kirkebog findes kun nævnt de her anførte 7, af hvilke ingen er anført som død. Giesing nævner 9, af hvilke 5 døde unge. Da Bruun flyttede fra Viborg, var det yngste Barn kun 1 $\frac{1}{2}$ Aar, saa at det er muligt, at der i Kbhvn kan være født et Par Børn, vi ikke kjende.

3. Ingeborg Marie, døbt 18 August 1747, død 1772, gift med Frederik Mandrup, Præst til Brejninge¹⁴.
4. Claudiane, døbt 18 Decbr. 1750, gift med Musikus Thonbo i Nalborg.
5. Anne Christine, døbt 24 Juni 1752, gift med Mathias Thonbo, Postmester i Viborg.
6. Mads, døbt 9 September 1753.
7. Claus, døbt 19 Novbr. 1757, Student, Kopist i General Toldkammeret¹⁵.

4.

Jens Madsen Hvas f. 1722 † 1797,
Sognepræst til Durup og Tøndering,
og
Helene Grønbech f. 1713 † 1793.

Jens Hvas var i Rækken den fjerde af Mads Hvas's og Ingeborg Marie Eveds Børn. Han var næstældste Søn, født i sidste Halvdel af Aaret 1722¹, blev Student fra Viborg Skole den 29 Juli 1741², theologisk Kandidat den 20 Juni 1748 med Haud illaud., og 21 Juli 1752 Præst til Durup og Tøndering

14. Frederik Mandrup var født i Høje den 17 Aug. 1743, Student 1761, Cand. 1763, 21 Juni 1771 udnævnt til Sognepr. f. Keerstev og Bindinge i Tune Herred, 6 Aug. 1777 til Sognepr. for Brejninge og Bjergsted i Skippinge Herred, † 1 Jan. 1813. Rimeligvis blev han altsaa gift med Ingeborg Marie Bruun da han blev Præst i Sommeren 1771. Efter hendes Død blev han anden Gang g. m. C. M. Schall. Begge Ægtefæller barnløse. Wibergs Præstehist.

15. Hvad der er anført om de øvrige Børns Giftermaal og Stilling er efter Giesfing.

1. Efter Opgivelsen af Alderen ved hans Indskrivning som Student og ved hans Død, see nedenfor.

2. Univ. Matr. 1741. 29 Juli, 18 Aar gammel, Janus Hvasi, J. Chr. Kall, uden Angivelse af Skole. Han er af Hundrup anført under Viborg Skole. Hvis han er født jent paa Aaret 1722 er Opgivelsen af 18 Aar, det vil sige, ikke fylst 19 Aar, rigtig, og ligesaa Opgivelsen af 75 Aar ved hans Død, det vil sige, ikke fylst 76 Aar. At han er dimitteret fra Viborg Skole vilde, selv om Hundrup ikke, rimeligvis efter en Kilde fra Stolen selv, havde anført det, være rimeligt. Han blev Student samme Dag, som hans ældre Broder Vogt.

Menigheder i Salling, kaldet dertil den 28 Jan. f. A. af Oberst-lieutenant Frants Ranzau de Benzon til Hegnet, der ligger i Tøn-dering Sogn⁴. Kaldet var ikke stort. Dets Indtægter anslaaes af Biskop A. Wølbike ved Hvas's Tiltrædelse kun til 130 Rdl. Derfor gav hans Broder, Rancelliraad Jørgen Hvas til Tirsbæk og Rjærgaardsholm m. m., ham den 9 Januar 1758 Espektancebrev paa Brøndum og Hvidberg Kald; men Jens Hvas tog ikke mod det, da det 1762 blev ledigt⁵, og forblev i Durup og Tøn-dering. Han ejede den lille Bile Kirke, der laae en Mile Vej fra Durup og kun havde 6 Ld. Tiendehartkorn foruden Kirkestyld. Ved Skjøde af 23 April 1776⁶ folgte han den til tre Bønder i Harre. Han resignerede 1791 og flyttede uden Tvivl først til Skive⁷ og derfra til sin Datter i Præstø, hvor han døde den 14 Juni 1797, 75 Aar gammel⁸.

Jens Madsen Hvas var gift med Helene Grønbech, født 1713⁹ i Roslev Præstegaard. Roslev er Nabosognet til Tøn-dering. Hun var 9 Aar ældre end Hvas, blev gift den 26 Juli 1753¹⁰, dengang i en Alder af 40 Aar, og havde med ham en eneste Datter, Ingeborg Marie Jensdatter Hvas, født 1754 om Efteraaret eller 1755 i Foraaret, døbt den 16 April 1755¹¹. Helene Grønbech døde den 22 Mai 1793, 80 Aar gammel, formentlig i Skive¹².

3. Theol. Exam. Prot. Man tør slutte, at han har været Huslærer i en Del af den lange Tid mellem 1741 og 1748.

4. Jyhd. aab. Br. Nr. 175. Kaldet var bleven ledigt ved Hr. Jakob Henrik Morfings Død.

5. Konfirm. 24 Febr. 1758 J. A. f. 35. Den daværende Sognepræst hed Bernt Rosenmeyer Mulvad. Han døde allerede d. 28 Novbr. 1762.

6. Viborg Landst. Skj. P. P.

7. Vi slutte det deraf, at hans Husstrues Død er anført i Skive og Nejen Kbhg.

8. Præstø Kbhg.

9. Efter Opgivelsen af Alderen ved hendes Død.

10. Roslev og Nyberg Kbhg.

11. Efter Døbeseddelen i Entekassen, Ny Kasse Nr. 313 jfr. 805, der lyder saaledes: Anno 1755 d. 3die Onsdag efter Paaske er Ingeborg Marie Jens Datter Hvas hendis Daad Confirmeret i Durup Kirke, da hun tilforn var Hjemme Døbt. test. Durup Præstegaard d. 28 Septbr. 1776. Jens Hvas. Seql. I dette findes et J. P. i Slynkning til begge Sider. — Hendes Alder opgives 1776 i Septbr—Oktober Maaned til 22 Aar, hvilket peger hen

Ingeborg Marie Jensdatter Hvas, der har sin Færmobers fulde Navn, blev 1776 gift med Kaptejn i Sørtaten Hinrich Gottlieb Ziervogel, sødt af Forældrene Lieutenant, senere Kammerraad og Konsumtionsforvalter Hinrich Sigismund Ziervogel og Christiane Charlotte de la Roche, døbt i Næstved St. Mortens Kirke den 8 Juli 1728. Brylluppet stod uden Tvivl i Decbr. 1776 i Durup; thi med Skrivelse af 30 Novbr. sendte Ziervogel fra Durup, hvorchon han formentlig har begivet sig for Brylluppets Skyld, Obligation, Penge og Døbeattester til Entekassen. Han forsiktede sin tilkommende Hustru en Pension paa 200 Rdl. og 1780 gjorde han Indskud til en Forhøjelse af Summen til 400 Rdl.¹³

Ziervogel døde den 31 Decbr. 1802, 74 Aar gammel. Hans Hustru var død før 1802. Følgende Børn ere anførte i Holmens Kirkebog:

Hentil Jens Sigismund 3. døbt 24 Apr. 1778.

Christiane Helene Charlotte 3. døbt 4 Juni 1779,

Henrike Marie. 3. døbt 7 Aug. 1780.

5.

Christiane Augusta Hvas f. 1725 † 1800,

og

Provst Otto Himmelstrup Mordy f. 1722 † 1775,

Præst i Gjerding og Blenstrup.

Christiane eller Christine Augusta Hvas, yngste Datter af Nads Hvas og Ingeborg Marie Lved, er født 1725¹,

paa, at hun er født i Efteraaret 1754 og, efter at være hjemmedøbt, først, efter at Vinteren var forbi, er bragt til Kirke.

12. Skive og Rejen Kirkebog.

13. Frengaer i det Hele af ovennævnte Sag i Entekassen. Ziervogels Forældre og flere af disses Børn nævnes i pershist Tidskr. II. 4. S. 330 efter Kjøge Kfbg, men Hinrich Gottlieb, f. 1728 i Næstved, mangler.

14. Notat i Entekassen.

1. Efter Tvgivelsen af Alderen ved hendes Død. 3 Binge Kfbg kaldes

formentlig paa Ulstrup, og opkaldt efter Hvas's Herfskab, Grev Christen eller Christian Scheel, og hans Hustru, Baronesse Augusta Wintersfeld. Den 4 April 1740 gif Christiane Augusta første Gang til Alters i Binge Kirke, og den 11 Febr. 1742 bar hun et Barn til Daaben i Langaa Kirke. Da Forældrene den 1 Mai 1740 flyttede til Nørlund, har hun altsaa i Februar 1742 været i Besøg i Egnen ved Ulstrup. Den 15 Noobr. 1748² havde hun, i en Alder af 23 Aar, paa Lustrup Bryllup med Otto Himmelstrup Mørch, der kort forud var bleven Kapellan hos sin Fader i Gjerding og Blenstrup.

D. S. Mørch³ var født i den en halv Mil's Vej Nord for Lustrup liggende Gjerding Præstegaard den 18 Marts 1722, blev privat dimitteret 1739, tog theologisk Attestats den 1 August 1744, blev Kapellan hos Faderen den 12 Aug. 1748, giftede sig s. N., efterfulgte Faderen i Kaldet den 27 Juni 1749 og blev Provst i Høllum Herred den 25 Septbr. 1765.

De havde af deres Ægtefskab 14 eller 15 Børn. Blandt disse fremhæves følgende, der bare Navn efter deres Moders Slægt:

1. Ingeborg Marie M. f. 1749.
7. Mads Hvas M. f. 1757 d. 1760.
9. Georgia Nicoline M. f. 1760 d. 1809.
12. Maren Lofs M. f. 1764 d. 1815,
13. Mads Hvas M. f. 1765 d. 1831.

Provst Mørch døde den 6 August 1775, kun 53 Aar gammel.

hun d. 4 Apr. 1740 Christiane Augusta, Sr. Mads Hvas's yngste Datter, i Langaa Kbh 11 Febr. 1772 ogiaa Christiane, ligejaa i Sib. Domtb. 19 Eptbr. 1800. 3 Febr Kbh kaldes hun derimod ved Indførelsen af Brylluppet den 15 Nov. 1748 Christine. Grev Scheel kaldes i Stamt. til Hoffm. danske Adelsm. Christian, i Optegn. om Familien Steel derimod Christen, der vel er det oprindelige Navn, hvorpaa der er pyntet i Enevoldstiden.

2. Febr Kbh. Brylluppet synes ligejom Søsteren Marianes at have været Stuebryllup.

3. Optegn. om D. S. Mørch og hans Børn findes hos Giesing og hos Overl. F. E. Hundrup i Indbydelseskrift til Exam. i Randers Stole 1872.

Enkeprovstinde C. A. Mørch, født Hvas, derimod først 25 Mar
senere, begravet den 19 Septbr. 1800 i Viborg⁴.

6.

Jørgen Hvas de Lindenspalm

til Lirsbæk m. m., Justitsraad, f. 1729 † 1782,

og

Maren Ross, f. 1721 † 1778,

Enke efter Christen Linde til Lirsbæk m. m.

Indledning.

Jørgen Hvas's Liv og Levnet har gjentagne Gange været skildret af Pro-
fessor L. A. Becker¹.

Den første Skildring findes i Bladet „Søndagen“, Tillægsblad til
„Dagen“, Aargangen 1841 Nr. 26, 27, 29 til 35. En lille Kvartudgave ud-
kom uden Forfatterens Vidende i Hjørring, ikke som i Erølevs Forfatter Perikon
navnt: Aalborg. Den er trykt i Camillo Bruuns Bogtrykkeri 1846 under
Navnet „Fortidsminder fra Jylland“, „aftrykt efter Søndagen 1841“. Denne
Udgave indeholder: „Gamle Christen Dal og hans Slægt“, „Jens Hvas til
Raas og hans Slægt“, „Brigader William Walbers og hans Hændelser“. Nav-
nene Dal og Walbers er pseudonyme og betegne Linde og Halling.

Den anden findes i en i 1857 paa Stincks Forlag i Kjøbenhavn ud-
kommen Bog, der kaldes „En Familiehistorie, Fortidsminder fra Jylland“. Det
er kun en revideret Udgave af Fortællingen fra 1841.

Den tredje, i Ordene den anden, findes i Orion historisk Kvartals-
skrift 1 B. 1843 S. 326 ff. jfr. 132 ff., 148 ff., 2 B 1844 S. 123 ff.

Den fjerde findes i Beckers og Richards „Herregaarde“ under Lirsbæk,
hvilket Hefte indkom 1844.

De to første Skildringer ere en Roman, bygget over en hel Del virkelige
Kjendsgjerninger og forsynet i den Grad med Angivelse af de virkelige Steds-

4. Bib. Domfkg.

1. Professor Tyge Alexander Becker, Søn af Generalkrigskommissær C.
F. Becker til Lirsbæk og Helene de Thygeson, Enke efter Kammerherre F. Blücher,
født 17 Mai 1812, død 9 Novbr. 1869 som extraordinær Medhjælper ved Ge-
heime Arkivet. En Angivelse af hans Livshjælpinger findes i Peths og Wads
„Dimitterender fra Herlufsholm“ 1875, S. 218, samt i en Nekrolog i „Dagbladet“
af samme Uge, hvori han døde.

navne, Personer, Karstal og Datoer, m. v., at mangen Læser vil føle sig tryk og være vis paa, at det, han har for sig, er virkelig og ikke paa mange Steber ielblavet Historie. De to sidste Skildringer skulde være virkelig Personalhistorie; men Romanen klinger igjennem den, baade gjennem Fremstillingen i Orion og i Herregaardene.

Beckers Fader, Generaltrigskommisær C. F. Becker, ejede Tirsbæk ved Vejle fra 1812 til 1840 og her voksede Sønnen sig ind i den mundtlige Overlevering paa Stebet selv. Hans historiske Materiale var vistnok ikke og kunde dengang heller ikke være saa ndførligt, som det nu foreligger. Men Familien Lindes Fremkomst, dens store og hurtige Opblomstring, den stakkels aandsvage Christen Lindes Giftermaal med den letfærdige Maren Løss, hendes andet Ægtefæll med Jørgen Hvas, hans Nobilitation og Indtrædelse i Lindes hele Formue, som han bortdøflede, og endelig disses Ægtefællers, eneste Datters Ægtefæll med Eventyrværen, Brigader William Halling, indeholdt virkelig et sjeldent Stof til et sammenhængende Tidssbillede, og dette benyttede Becker, idet han beholdt den historiske Ramme, men iøvrigt indenfor denne teguede sit Tidssbillede paa fri Haand, uden Fastholden af de simple Kjendsgjerninger og uden at undertaste den seblige Tradition,¹⁾ som han stærkt støttede sig til, en virkelig Sigteelse.

Som Roman have de to førstnævnte Skildringer deres Fortrin, men for en mere kyndig Læser dog den Fejl, at Man, selv naar Man ser bort fra de Partier, der let kunne sees at være tilbidgede, lades i Uvisshed om, hvor Historien slipper og Romanen begynder. Denne Uvisshed forsøges endnu paa en utilladelig Maade derved, at Forfatteren hjit og her lader forstaae, at han paa det nøjeste har forstet efter Sandheden. Hvorvel vi jaaledes ikke kunne bygge paa de nævnte Skildrings Indhold og hvorvel det af Becker til Dette lagte historiske Stof i de to sidste Fremstillinger tildels afviger fra Virkeligheden, er det dog ikke ret godt muligt at see aldeles bort fra hvad han har skrevet, navnlig om Maren Løss's Forhold til Niels og Christen Linde og om hendes Bekjendtskab med Jørgen Hvas før deres Ægtefæll; men vi maae i det Hele lade dette Parti staae for Erabitionens og for Beckers egen Regning og vilke først fra Jørgen Hvas's Giftermaal have fast Grund under Foden i det af os selv samlede Materiale.

Iøvrigt maae vi henvise Læsere, der vilke lære Beckers Fremstilling at kjende, til hans ovenfor nævnte Skrifter.

1. Beckers bedste Kilde synes at have været en gammel Fiskerkone, der hed Abelone, Orion 2 132 og den lille Kvartubgave S. 28. Abelone var dog nok alligevel endnu kun et Barn, da Jørgen Hvas blev gift, og de Begivenheder, der forefaldt paa Herregaarden, kunde da nok antage en forstørret Skikkelse, set nede fra den ringe Fiskerhytte. Naar de saa efter 60—70 Aars Forløb faldt i en efter Eventyr tøvstende Forfatters Haand, var Romanen allerede paa Forhaand færdig.

1. Tørgen Hvas's Giftermaal og Familien Linde.

Tørgen Hvas², næstnyngste Søn af Mads Bognsen Hvas og Ingeborg Marie Tved, er født paa Ulstrup 1729³. Han blev op- kaldt efter den unge Brev Tørgen Steel (Scheel), født 1718, eneste Søn af Ulstrups Ejers, Brev Christen Steel, Stamherre til Gammel Estrup, Dporetter af Brevskabet Steel, og foruden af Ulstrup tillige Ejers af Himmestrup, Biskum og Østergaard i Fjellerup Sogn⁴. Det er rimeligt, at det forholder sig som af Bæcker meddelt, at Tørgen Hvas begyndte sin Løbebane paa en Skrivestue, det vil sige paa et Godskontor. Han er under alle Omstændigheder ikke bleven hjemme ud over sin Konfirmation, der fandt Sted omtrent samtidigt med at Faderen 1743 tiltraadte Lustrup. Tørgen Hvas var da 14 Aar gammel. Efter Bæckers Roman af 1841 var han først anbragt paa Godskontoret paa Busstrup i Salling, hvorom der dog ikke foreligger noget Vidnesbyrd. Denne Gaard tilhørte i ethvert Fald paa den Tid ikke Niels Linde. Naar det endvidere i den nævnte Roman fortælles, at han siden kom til Kjærgaardsholm og derfra, efter Foranledning af Frants Linde, der bestyrede sin Brodersøn Christens Anliggender, til Tirsbæk, kan det være, at Traditionen, til hvilken Bæcker vistnok støtter sig, har Ret. Sandsynligheden taler under alle Omstændigheder for, at han har været Forvalter paa Tirsbæk, og at han der har lært Maren Loss, sin tilkommende Hustru, at kjende. Om det har været før hendes Ægteskab med Christen Linde, altsaa før 1751, kan Man ikke vide. I det nævnte Aar var Tørgen Hvas kun 22 Aar gammel. Paa Tirsbæk kom Tørgen Hvas under Indflydelse af Forhold, der bleve aldeles af-

2. Saaledes skrev han egenhændig sit Navn under Ansøgningen af 22 Juli 1756. Under Ansøgningen af 21 April 1761 findes det skrevet Hvasi, men det er ikke sikkert, at det er med hans egen Haand.

3. I Engum Kirkebog findes Alderen ved hans Død 1782 opgivet til 53 Aar.

4. Optegnelser om Familien Steel ved V. S. Steel, Kbhvn. 1871 S. 303.

gjørende for hans senere Liv, og paa dem og paa Familien Linde maae vi derfor først kaste et Blik.

Familien Linde stammer fra Sjyllands Vestereg. Dens ældste kjendte Mand er Christen Linde⁵, Borgermester i Hølstebro.

5. Hvor fristende det end kunde være at gaae noget nærmere ind paa Familien Lindes Historie, maac vi dog afholde os derfra. Vi have ikke havt Lejlighed til at erhverve et nærmere Kjendskab til den, end sigte til at studere den, og skulle derfor indskrænke os til, til en Forstaaelse af vort egentlige Emne, at udskrive, hvad Benzons udsørgelige Stamtable i Geh. Ark. indeholder om de ældste Led. Med denne Stamtable maa sammenholdes Frøslunds „Hølstebro“, der indeholder nogle Uoverensstemmelse.

1. Den ældste Christen Linde, der efter Frøslund S. 198 og 202 heb Solgaard, var gift med Cecilie Born f. 1604 † 1652. Naar Becker gjør ham identisk med Laurit Sørensen Splid, hvis Hustru Maren Thomasdatter eller Maren Splids for Trolddom blev brændt i Ribe d. 9 Novbr. 1641, see Rindes Ribe Bnes Historie 2 B S. 359, er dette kun en fornøjelig Tilsetning til den øvrige Romantik i den forbedrede Udgave af „Familiehistorien“ fra 1857.

2. Christen Linde den yngre var født den 26 Decbr. 1626, Hoffm. Fynd. 4, 650, jfr. Frøslund S. 126. Da de af hans Børn, der døde mellem 1660 og 1672, ere begravede i Hølstebro Kirke, har han vel været Handelsmand i denne By, og da Konen døde i Kjøbenhavn, kan han maaskee ogjaa en Stund have handlet der. Det er rimeligt, at han var beslagtet med sin nævnte Hustru. Han nævnes i Benzons Stamtable til, altsaa som Gjer af Vølstrup, Kjærgaards-holm, Pallisbjerg og Stenumgaard. Uden at overtage nogetjomhelst Ansvar for Rigtigheden af denne Angivelse eller for hvad der ansøres om Børnenes Ejendomme, skulle vi efter Benzons nævne de otte Børn, der bleve vorne:

3 a. Cecilie Linde f. 1661 † 1680, g. m. Presten Henrik Jensen Fermiin i Hjerm † 1689, Stamsfader til Familien Fermiin til Ansumgaard.

b. Christen Linde, f. 1664 † 1723, til Vølstrup og Sandberg Hovgaard, g. 1696 m. Ellen Marie v. Ubelis, f. 1678 † 1727, Datter af Balthazar Gebhard v. D. til Kamnegaard og Hytte Gyldenstjerne. De havde 5 Sønner og 2 Døttre og desuden 5 Børn døde som små.

c. Else Kirstine Linde, f. 1668 † 1688, g. 1686 m. Daniel Fischer til Silleborg.

d. Maren Linde, f. 1672 † 1755, g. 1693 m. Niels Veth t. Nørre Vosborg, f. 1668 † 1711, adlet 30 Januar 1708.

e. Anne Margrethe Linde, f. 11 Juni 1677, † 14 Novbr. 1759, g. 2 Novbr. 1702 m. Major Janns Friedenreich til Palstrup, Bindumovergaard, Kjørshesten og Krogdal, f. 1677, † 9 Septbr. 1755.

Hans Søn hed ogsaa Christen Linde. Han var født 1626 og blev 1660 gift med Dortha Nielsdatter Solgaard, født 1639, død 1685 i Rjøbenhavn, med hvem han havde 17 Børn, af hvilke dog de 9 døde som smaa. Han lagde Grunden til Familiens Rigdom, rimeligvis ved Handel, efter et Sagn derimod ved et heldigt Fund af en paa Vestkysten indbreven Døbefunt af Guld. Han kjøbte mange Gaarde og meget Gods, der i den sidste Halvdel af det syttende Aarhundrede kun stod i lav Pris, saa at han, efter Beder, tilsidst, fornemlig i Vesteregnet, ejede 10 Sædegaarde med over 3000 Tdr. Hartkorn, en Angivelse, der dog vel er overdreven. Han blev adlet 1704, døde 1706 og blev begravet i Hølstebro. Blandt hans otte Børn, fire Sønner og fire Døttre, der levede og bleve vel gifte og forsynede med Gods, er det paa dette Sted kun Sønnen Niels Linde, der har Interesse for os.

Niels Linde var født 1674. Han formenes af Beder at have været Ejer af Bustrup i Ramsing Sogn i Salling, af Møltrup i Limring Sogn i Ulborg Herred, af Tandrup i Snejberg Sogn i Hammerum Herred og af $\frac{1}{3}$ af det dengang store og betydelige Stubbergaard i Sevel Sogn i Binding Herred. Denne Angivelse er dog ikke nøjagtig. Niels Linde har sikkert aldrig ejet Bustrup⁶, og i Stubbergaard, der var Arvegods for hans Hustru, har han med hende neppe faaet eller senere ejet mere end een af

f. Niels Linde, see Texten.

g. Frants Kanguan Linde, f. 1681, † 1765, til Ballisbjerg, Stenumgaard, Ihim og Sønder Vosborg, g. 1712 m. Helene Hjertud v. Pæsen, † 1785, Datter af Oberst v. Pæsen til Tandrup. Een Datter.

h. Christian Linde, f. 1684 † 1753, til Bekmark, Holmgaard og Ufund, g. 1724 m. Anne Marie Poulsen, f. 1707 † 1761, Datter af Etatsr. Mathias P. til Søbygaard og Bidstrup og Hjertud Marie Hoffmann. De havde 2 Døttre, der døde som smaa, og 1 Søn, Christen Linde, om hvem see Fam. Svaa 1 D. 129, hvis Sømeison antog Navnet Linde Friederich.

i. Oluf Børn v. Pæsen var efter D. Aftl. Ejer af denne Gaard 1702, jfr. Ab. lex. Efter Vid. Ekj. P. Prot. gav han ved Obl. af 4 Apr. 1747 Pant i Gaarden. 1752 folgte han den til Etd G. de Richtenberg for 20,000 Rdl., og Richtenberg gav ved Obl. af 12 Mai i. A. Pant i Gaarden. 1763 folgte P. den for samme Pris til Kammeraad Peter Skov.

de 14 Dele, hvori Ejendommen, det vil sige, Ejendomsretten, var delt, hvorom senere. Niels Linde blev 1718⁷, i en Alder af 44 Aar, gift med den 20 Aar yngre Karen Rosenkrants, Datter af Anders Rosenkrants til Tirsbæk og Sofie Wille. Karen Rosenkrants var født 1694, altsaa 24 Aar gammel, da Niels Linde ægtede hende. De havde to Børn sammen, Anders der døde spæd, og Christen, der blev født den 2 Septbr. 1720⁸. Karen Rosenkrants's Fader, Anders Rosenkrants, der blev en gammel Mand, havde vistnok temmelig tidlig overdraget sin Datter og Svigersøn sine jydskke Ejendomme, Kjærgaardsholm i Haasum Sogn i Salling, Landting med Nygaard i Gjising Sogn, den omtalte Andel i Stubbergaard, Tirsbæk i Engum Sogn ved Vejle og Bryksesborg i Daugaard Sogn, begge i Hatting Herred, dog, som det af senere Forhandlinger sees, saaledes, at der mellem Niels Linde og hans Svoger, Holger Rosenkrants til Blimlinge i Staane, bestod et i visse Retninger uopgjort Fællesskab. Niels Linde og hans Hustru kom derved til at boe paa Tirsbæk, hvor Anders Rosenkrants havde Døhold hos dem. Her, paa Tirsbæk, døde Karen Rosenkrants den 6 Mai 1736, kun 42 Aar gammel⁹, og hendes Fader den 27 August 1742, i en Alder af 88 Aar. Begge bleve nedsatte i Engum Kirke, men Anders Rosenkrants førtes senere til Gjising Kirke¹⁰. Niels Linde, der saaledes sad Entemand paa Tirsbæk fra 1736, var en dygtig og hæderlig Godsejer, der forbedrede og forskjønnede sine Gaarde og Kirker, men, efter Becker, dog tillige efter sin Tids An-

7. Aarstallet findes i Benzons Stamtavle over Fam. Linde i Gh. Arf. Engum Kbhg. indeholder efter Meddelelse af Pst. Briz Intet om Niels Lindes Nielse.

8. Datum og Aarstal findes i Benzons Stamtavle. Engum Kirkebog indeholder efter Meddelelse af Pst. Briz Intet om Christen Lindes Daad.

9. Engum Kbhg. Hun blev den 18 Mai „indsat i deres adelige Begravelse i Kirken efter at hun var død Natten før den 6 Mai. Hendes Alder 42.“ Meddelt af Pst. Briz.

10. Engum Kbhg. efter Orion 1843 1. 325. Han blev indsat i Engum Kirke d. 17 Septbr. i. A.

skuelser, til liben Baade for Bondestanden, fremmede Høveriet. Han modtog aldrig nogen Rang eller Titel af Regeringen og kaldtes derfor efter Tidens Skik kun Junker Linde. Han døde den 12 August 1746 i en Alder af 72 Aar¹¹, og Alt, hvad han ved sin Død ejede, gik saaledes over til hans eneste Søn, Junker Christen.

Christen Linde var, som anført, født den 2 September 1720, altsaa ved Faderens Død fuldmyndig; men han var, efter Becker, der vel kan formodes paa dette Punkt at have berettet en Kjendsgjerning, kun ringe begavet, eller, som det ligefrem siges, aandssvag. Af de ovenfor nævnte Ejendomme, som han arvede efter sin Fader, afhændede han, saavidt sees, omkring ved Aaret 1750 Møltrup og Landrup¹² til sin Fætter, Rudolf Henrik Linde. Landting og $\frac{3}{14}$ af Stubbergaard havde hans Fader havt i Sam-eje med sin Svoger Holger Rosenkrantz til Blimminge, saaledes, at Sidstnævnte havde Broderlod eller $\frac{2}{3}$ af Landting og af Ejendomsandelen i Stubbergaard, Niels Linde paa sin Hustrues Begne Søsterlod eller $\frac{1}{3}$, altsaa i Stubbergaard kun $\frac{1}{14}$. Efter Faderens Død gjorde Christen Linde op med sin Morbroder. De satte i For-ening Landting og den $\frac{3}{14}$ i Stubbergaard til Auktion og paa denne købte Christen Linde sin Morbroders Anpart i begge Ejendomme og fik Skjøde derpaa den 4 August 1747. Ved Skjøde, dateret Vejle den 12 Januar 1751, folgte han derefter Kjærgaards-holm samt den $\frac{3}{14}$ af Stubbergaard med Gods og Tiender til et samlet Beløb af 474 Tdr. 3 Sk. $2\frac{2}{5}$ Alb. Skf. til agtbare Sr. Christen Duffen, „Fuldmægtig“ ved Kjærgaards-holm og Landting, men købte det Hele tilbage igjen Aaret efter ved Skjøde af 6 Juni 1752. Grunden til denne Transaktion, sees ikke¹³.

11. Engum Ktbg. 1746. „Den 12 Aug. Kl. 11 døde Velb. Junker Niels Linde paa Tiirsbeck og blev begravet d. 26 August, gl. 72 Aar“. Meddelt af Pst. Brig.

12. Frengaer af Vib. Landst. St. P. Prot. Rudolf Linde udstedte den 28 Juli 1750 Obl. i Landrup, men folgte den, vistnok 1751, igjen til Laurvs Nyboe paa Frøstrup, Obl. 14 Mai 1751.

13. Landting og den $\frac{3}{14}$ af Stubbergaard med Gods og Tiender udgjorde i Alt 587 Td. 4 Sk. 2 Skf. $1\frac{1}{10}$ Alb. Skf. Auktionen blev holdt den

Der tjente paa den Tid paa Tirsbæk en ung smuk Pige, ved Navn Maren Loss. Hun var en Stomagerdatter fra Horsens og havde, efter Beder, begyndt med at tjene paa Bryllesborg som Hønsjepige, men var derfra kommen til Tirsbæk, hvor hendes Skjønhed gjorde megen Lykke hos den mandlige Befolkning, uheldigvis ogsaa hos gamle Niels Linde selv. Junter Christen følte sig i den Grad draget til hende, at han besluttede at ægte hende; men han mødte megen Modstand fra sine Slægtinges Side, der erhvervede en Tamperrets Dom, affagt i Aarhus den 16 December 1750¹⁴, som forbød ham dette Ægteskab.

13 Juli og paa denne blev Christen Linde højskyldende med 9666 Rdl. 4 Mk., der skulde tilvideres i Mellemværende med Morbroderen ved endelig Afregning. Det opgivne Skt. er vistnok hele Landtings Skt. og den $\frac{3}{4}$ af Stubbergaard; Kjøbesummen er derimod sikkert kun Prisen paa Holger Rosenkrantz's $\frac{2}{3}$ i begge Ejendomme, saa at Værdien af Landting og $\frac{2}{3}$ af Stubbergaard er udtrykt ved et Beløb af 14,500 Rdl. Denne lave Sum, hvis den ikke betegner Ejendommene med Behæftelser, maa meget overraske. Den er kun omtrent 25 Rdl. pr. Td. Skt. af alle Slags. Auktionskjøbe fra Jacob Sonius paa Holger Rosenkrantz's og hans Frues Christiane Pipers samt Arvingers Begne udstedtes i Høstebro den 4 Aug. 1747 og tinglæstes den 27 Januar 1751. Bib. Landst. Skj. P. Prot. Stubbergaard tilhørte, som anført, flere Lodbøere efter Fjortendele. $\frac{3}{4}$ vare i sin Tid tilfaldne Anders Rosenkrantz's Fader, Mogens N. „og Jacob Steigsmann“ „paa deres Lodder ved Delingsforretning af 22 Mai 1678“. Det var disse $\frac{3}{4}$, der gik i Arv til Anders Rosenkrantz's Børn Holger og Karen, og det var altsaa $\frac{3}{4}$, som Christen Linde købte 1747 paa Auktion. Den ovenfor nævnte Christen Muffen er vistnok den samme, der 1768 i D. Atl. nævnes til Gndum Kloster.

14. Tamperretterne holdtes 4 Gange om Aaret paa de saakaldte Tamperdage, D. L. 1—3—8, og paadømte Ægteskabsjager, i hvilke „Stigternes Besalingsmænd, hver i sit Stigt, (skulde) dømme med de lærde Mænd eller Sognepræster, som næst ved demnem boende ere“. D. L. 1 2 17. De nærmere Omstændigheder ved denne Dom ville blive meddelte blandt Bilagene. Førgen Hvasfes Navn nævnes ikke i Dommen og vi drage, ikke af den Grund, at han er unævnt, men fordi han da kun var 21 Aar, i Tvivl, at han dengang var paa Tirsbæk. Det Forhold, hvori Maren Loss havde staaet — det vil sige, mistænktes for at have staaet i — til gamle Niels Linde, formentes at maatte sættes ligt et Ægteskab og altsaa at maatte være en Hindring for en loblig Forbindelse med Sønnen og denne Forbindelse blev derfor ham forbudt.

Dommens Forbud er begrundet paa det Forhold, hvori Maren Looss var „mistænkt og berngtet“ for at have staaet til hans afdøde Fader. Tiltrods for Dommen bragte Christen Linde alligevel sit Ægtekab med Maren Looss i Stand, som det synes i 1751; hvor Nielsen fandt Sted er os ubekjendt. Den er ikke indført i Engum Kirkebog. Den 29 Januar 1752¹⁵ oprettede de i Forening det sædvanlige Testamente, hvorefter den Længstlevende skulde beholde det hele Bo udelt, saafremt der ikke var Livsarvinger. Dette Testamente er dateret Kjøbenhavn, hvor altsaa formentlig det nygifte Par da har opholdt sig, men blev først konfirmeret den 5 Januar 1753. Vi have ikke Midler i Hænde til at kontrollere, hvorvidt det forholder sig, som af Bøder fortalt, at Tørgen Svås, om han paa denne Tid har været paa Tirsbæk, efter sin Herres Giftermaal i 1752 blev sendt til Kjærgaardsholm for ikke at virke forstyrrende ind paa den huslige Lykke, som Christen Linde ønskede at berede sig. Efter den Beskrivelse, som Bøder giver af Tørgen Svås, kan han have været farlig nok som Rival, og Lindes Ønske om at have ham ude af Huset kan have været rimeligt nok. Han var kun 22 eller 23 Aar, i Besiddelse af personlig Skjønhed og overordentlige Legemskræfter, han var godmodig og sorgløs munter, medens Christen Linde var en Stakkel, hvis Fortrin alene bestod i hans Gods og hans Adel. Fortællingen om Tørgen Svås's Vortjendelse til Kjærgaardsholm falder dog sammen med den Kjendsgjerning, at Christen Linde i 1752 købte den nævnte Aaret i Forvejen folgte Ejendom tilbage, saa at her jo netop var en passende Plads for den Forvalter, som han ønskede at fjerne fra Tirsbæk; men Christen Linde fandt under alle Omstændigheder ikke den Lykke i sit Ægtekab og i sit Husliv paa Tirsbæk, som han havde ventet. Han plagedes af Gæster, som vakte hans Skingge, og han begav sig derfor i 1755 til Kjærgaardsholm for paa denne affides liggende Gaard at finde Ro og Fred for det Selskab, der altid gjæstede Tirsbæk og omsværmede hans Kone. Men han havde glemt

15. Nyb. Reg. f. 243.

at tage den unge smukke Forvalter med i Beregningen. Den Tilbøjelighed mellem Jørgen Hvas og Maren Løss, der allerede havde givet sig tilkjende paa Tirsbæk, brød her frem paa ny, og da den stakkels Egtemand en Dag i et Anfald af Skingsge forsøgte at kvæle sin Kone, ilede Jørgen Hvas paa hendes Skrig til Hjælp og kastede ham hen i en Krog af Bærsket. Forfærdet satte Linde sig til Hest, flygtede til Tirsbæk og døde her efter et halvt Aars Hensyngnen den 19 April 1756. Dette er Beders Fremstilling af Sagen. Naar Man nødvendig maa tage i Betragtning, at det er i en Roman, at han giver Fortællingen saaledes, maa Man paa den anden Side ikke see bort fra, at han har samlet sit Stof paa en Tid, da Traditionen endnu var levende. Om Christen Lindes Død hedder det i Engum Kirkebog: „Den 19 Aprilis, som var anden Paafestdag, om Formiddagen lidt før Prædiken, døde hønyædle og velbaarne Christen Linde, Herre til Tirsbæk etc., efter et halvt Aars, først Hibe og derefter heftig Sygdom, og blev nedsat i Engum Kirkes Chor eller Alter Gulv den 10 Maj.“¹⁶

Maren Løss var nu en velbyrdig, rig og forholdsvis ung Enke. Hun var døbt i Horsens den 14 April 1721¹⁷, altsaa tiue-

16. Meddelt af Pastor Brix. Den 7 Mai 1756, Jyd. R. f. 363, meddeltes Bevilling til at afg. Christen Lindes ligliste maatte „med en forføljvet Plade jires“ og at liget maatte henstaae nogle Dage over den i Fr. 7 Novbr. 1682 § 10 tilladte Tid (3 Uger for Adelige).

17. Lengnick's Uddrag af Horsens Kirkebog indeholder, eft. Meddel. af C. Mansa, følgende Oplysninger om Familien Løss: Eskomager Jørgen Løss + 29 Decbr. 1747, 82 Aar gl., Else Jensdatter Løss + 11 Juni 1703, 70 Aar gl., Cathrine Jensdatter Løss + 18 Febr. 1711, 63½ Aar gl. Disse to sidste ere maaffte Søstre til Jørgen Løss. Som Jørgen Løss's Børn anføres: Elsebe f. 1 Febr. 1765, dødsdøbt Søn f. 16 Juli 1708, Cathrine Margrethe f. 8 Decbr. 1710, Birgitte Kirstine f. 1 Oktbr. 1712, Marie f. 9 Mars 1714, en Søn (formentlig død efter Fødselen) f. 14 Mai 1715, Christian døbt 7 Decbr. 1718, + 3 Aug. 1731, Maren døbt 14 April 1721, Mette Cathrine døbt 26 Jan. 1724, Bodil døbt 27 Decbr. 1726. Hertil kan føjes, at Beder meddeler (Orion 1. 328), at der 1613 i en Herredagsdom i Skien nævnes en dansk Adelsmand, ved Navn Christoffer Løss, og at der i Kirkebogen i Engum 1756 forekommer en Kjøbmand Peter Løss fra Bragnæs og hans Søn, Peter Fogh Løss.

ligvis født en otte Dags Tid før. Hendes Fader var Stomager Sørger Løss, født 1665 eller 1666 og død den 29 December 1747 i Horsens, 82 Aar gammel. Hendes Moder hed Margrethe Christensdatter Weiner og boede paa Kjærgaardsholm¹⁸. Maren Løss havde en Broder, Christian eller Erik Christian, der døde i en Alder af 12 Aar, 1731, og 6 Søstre, af hvilke særlig fremhæves hendes ældre Søster Marie, der blev gift fra Tirsbæk den 12 December 1755 med en Seignør Sørger Simonsen Saxil¹⁹, og hendes yngre Søster Mette Cathrine, der først var gift med en Forpagter Fløy paa Raargaard og Hornsgaard og derefter 1760 blev gift med Sørger Hvas's yngste Broder, Peter Christian Hvas, om hvem i det Følgende.

Det var efter Christen Lindes Død strax givet, at der nu forestod et Ægtekab mellem Fru Maren Linde, født Løss, og Sørger Hvas. Der var jo Intet længer i Vejen derfor. Et Par Maaneder efter at Christen Linde havde fundet Hvile under Engum Kirkes Altergulv, søgte Sørger Hvas om at blive virkelig Rancelliraad, og denne Titel tilstodes ham ved Bestalling af 27 August 1756 mod Erlæggelsen af den ret klækkelige Sum af 500 Rdl. D. Cour²⁰.

18. Hendes Navn forekommer ikke i Horsens Kirkebog, men findes i Sørger Hvas's og Maren Løss's reciprocal Testamente af 10 Juni 1757. See nedenfor.

19. Engum Kbhg., medd. af Pst. Briz. Vielsen foretoges efter Vielsebuev hjemme i Huset paa Tirsbæk. Forlovere vare Rancelliraad Vichtenhjelm (see Fam. Hvas I. 129) og Sr. Jacob Astrup fra Horsens.

20. Syd. aabne Br. exp. Nr. 208. Ved Sagen findes Sørger Hvas's egenhændige Ansøgning og et Brev fra ham til Gøhejmeraad Otto Thott, der ikke synes at være egenhændigt. Det kan være ret morsomt at see, hvorledes han formulerede en saadan Ansøgning, og den meddeles derfor her:

Stormægtigste Allernaadigste Arve Konge og Herre!

„Formedelt jeg ved Guds forsiustn er bleven Ehere af noget, og at see samme til min og mines nytte i fremtiden desbedre anvent, har jeg Resolveret at tilkjøbe mig noget Torde Gods. Men da jeg ey er i den Stand at kand bestidde det med de tilhørende Herligheder; Saa hønsfalder jeg herved i allerdybeste underdanighed, at Deres Majestæt allernaadigst maatte behage at beskikke mig til virkelig Cancellie Raad. — Det vil aldrig blive at erfare, at jeg til den her omsøgte høij Kongelig Raade skulle agtes U-værdig, Og da andre er bleven deelagtig i lige Raade, formedelt deslige omstændigheder, giver det mig Haab om

Det er klart, at Titelen var ansøgt saa tidlig, for at Sorgen Hvas standsmæssigt kunde ægte Lindes Enke, naar Liben kom. I sin Ansøgning angav han, at han havde tilkjøbt sig Sordegods, som han ikke kunde bruge med tilhørende Herligheder, med mindre han blev tituleret. Den 26 April 1757 stod derefter, da netop Sørgeaaret godt og vel var onme, Brylluppet paa Kjærgaardsholm²¹ mellem den velbyrdige Rancelliraad Hvas og den velbyrdige Frue, Maren Løss, salig Christen Lindes. Hvas var da 28 Aar og Maren Løss 36 Aar. Ligesom Christen Linde havde gjort, oprettede Hvas kort efter Brylluppet, den 10 Juni 1757, paa Tirsbæk, et reciprokt Testamente med sin Hustru til Fordel for den Længstlevende, der skulde eje og beholde det hele Bo, hvis der ikke efterlobes Livsarvinger. Maren Løss's gamle Moder, Margrethe Christensdatter Weiner, skulde, saafremt hun overlevede Datteren Maren, efter hendes Død nyde Renten af 2000 Rdl. og fremdeles, saalænge hun lystede det, blive boende paa Kjærgaardsholm. Testamentet er undertegnet til Bitterlighed af Rancelliraad Hans de Hoffmann til Stjerrildgaard og Hr. Lauritz Steenberg, Sognepræst til Hedensted, og det blev konfirmeret den 1 Juli s. A.²² Det

allernaadigst Bønshøring, da jeg og erbyder mig derfor at erlægge en Summa ad pios usus af 400 Rdlr. Den fordeel jeg derved faar, bliver uden nogens præjudice, alleene, at jeg kunde benytte mig mit Eget, og saadant en bliver andre til fordeel. Jeg forbliver til Døden

Deres Kongelig Majestæts
 allerunderdanigste troe
 arve underfaat og ringe
 Tiener

Viborg

d. 22 Julii Anno 1756.

Sorgen Hvas.

Paa Ansøgn. er tegnet: 500 Rd. Cons. paa Fr. b. d. 6 Aug. 1756. 300 Rdl. til J. C. 200 til H.holm.

Brevet til Otto Thott, dat. Viborg d. 19 Aug. 1756, udtaler Sorgen Hvas's store Beredvillighed til at indbetale de 500 Rd., der skulle blive sendte med næste Post.

21. Paasum Afbg.

22. 3yd. Reg. f. 711. Det findes nærmere bestemt, hvorledes der skulde forholdes, hvis Margrethe Christensdatter Weiner ønskede at forlade Kjærgaardsholm, hvor hun dengang boede, eller Gaarden blev solgt. Efter hendes Død skulde Kapitalen udelst tilfalde hendes antagne Datterdatter Kirstine Grand.

følgende Aar fødtes Jørgen Hvas's og Maren Løss's eneste Barn, en Datter, der fik Navnet Christine Linde Hvas. Hun blev døbt med stor Højtidelighed i Engum Kirke Løvedag den 30 September 1758. Fru Linde til Engelsholm, det vil sige, Geste Lichtenberg, der var gift med afdøde Christen Lindes Fætter af samme Navn, bar Barnet. Faddere vare Statsraad Bert Lichtenberg, Oberst Brockdorff til Grundet og Præsident i Fredericia, Hans de Hoffmann til Skjerildgaard, der nu var bleven Justitsraad. Fru Geste Lindes ugifte Søster, Abel Marie Lichtenberg, dengang 19 Aar, senere gift med Statsraad Lars de Thygeson til Bygholm, holdt Huen²³. Selstabet paa Tirsbæk, der fulgte ovenpaa Daaben, kan tænkes at have været langt større, og Glædens Bæger er bleven tømt med Haab om al mulig Lykke i Fremtiden.

2. Jørgen Hvas fra 1757 til 1773.

a. Hans Gods. b. Hans Nobilitation. c. Hans Godhed mod sine Slægtinge, d. Hans godsejerlige Virksomhed. e. Hans Spekulationer med at laane store Kapitaler ud og hans Tilbagegang.

a. Ved sit Giftermaal blev Jørgen Hvas Ejer af Tirsbæk med Bryksesborg, Kjærgaardsholm, Landting med Nygaard og $\frac{3}{14}$ af Stubbergaard, samt en Del Strøgods. Lægger Man alt Hartkornet for disse Ejendomme sammen, vil Man finde, at det udgjorde omtrent 1600 Tdr. eller snarere noget derover, naar Strøgodsset regnes med. Tirsbæk i Engum Sogn og Bryksesborg i Daugaard Sogn, Ost og Nordost for Vejle, i Hatting Herred, med herlige Skove og Naturomgivelser, begrændses mod Syd af Vejle Fjord og dannebe, idet Engum og Daugaard Sogne ligge op mod

23. Engum Kbhg, medd. af Pst. Brix, indeholder herom: „1758 den 30 Septbr. blev Velb. Hr. Cancellie-Raad Hvas til Tirsbæk hans liden Datter Christine Linde til Daaben frembaaren af Velb. Fru Linde til Engelsholm. Faddere S. L. Her Stats Raad de Lichtenberg fra Horsens, Hr. Obrist Brochdorff fra Grundet, Hr. Justits Raad de Hoffmann fra Skjerildgaard og Frøjsken de Lichtenberg fra Horsens. Moderen Velb. Fru Cancellie Raadinde Hvas lod sig efter den almindelige Maade introducere næstfølgende Dom. 24 p. Trinit.“

hinanden, et samlet Godskomplex. Tirsbælt var og er et Herresæde af første Rang, og der var alle de Herligheder til Gaarden, som kunne tænkes knyttede til en jydsk Herregaard. Bryksesborg havde vel Hovedgaardstøt, men kun Hovedbygning som til en Aulsgaard. Det samlede Hartkorn, der hørte under disse 2 Gaarde, udgjorde i 1757 vel omtrent 650 Tdr., eller noget derover. Der kan neppe være Tvivl om, at begge Ejendomme vare gjeldsfrie. Landting med Nygaard i Gjing Sogn og Rjærgaardsholm i Haaum Sogn i det sydligste Salling udgjorde ogsaa en sammenhængende Besiddelse, der strakte sig Ost om Vensø Bugten. Her var andre Naturforhold; her var nøgne Marker, over hvilke Vestenvinden strøg hen. Men her var stort Gods og der var herstabelige Bygninger paa begge Gaarde, paa Landting en firfløjet toetages, men neppe bekvem Hovedbygning, opført af Mogens Rosenkrants, og paa Rjærgaardsholm en stor trefløjet, nylig af Niels Linde opført Bindingsværks Hovedbygning med to store symmetrisk anlagte Lade-gaarde. Stubbergaard laae Sydost for Landting ved en langagtig Sø af samme Navn i Sevel Sogn, og dens Gods stødte vel i det Hele op til Landtings Grændser. Af disse Ejendomme var Andelen i Stubbergaard vistnok ikke behæftet, hvorimod der sikkert hvilede større Gjæld paa de to andre store Ejendomme. Hartkornet, der hørte under disse og under den $\frac{3}{14}$ af Stubbergaard, udgjorde af alle Slags omtrent 936 Tdr., altsaa næsten saa meget, som der behøvedes til et Baroni.

Der var altsaa et bredt Grundlag for godsejerligt Liv og Virksomhed i Datidens Land, og Sorgen Hvas tog strax fat; men uheldigvis begyndte han med Salg. Rjærgaardsholm med Gods og Tiender, i Alt 347 Td. 2 St. 3 Ff. 2 $\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn, forudsat at Størrelsen var den samme i 1758, som i 1747 og 1751, overdrog han ved Stjøde af 6 April 1758 til Ritmester Johan Glud. Kjøbesummen var 46,000 Rdl., og Kjøberen udstedte samme Dag sin Obligation, men neppe til Sorgen Hvas; Obligationen har vist kun indfriet den ældre Pantegjæld, og Sorgen Hvas har faaet Resten udbetalt kontant. Landting med Ny-

gaard samt Gods og Tiender, der, under samme Forudsætning som ovenfor, udgjorde 460 Tdr. 4 Sk. 1 Fk. 1 Alb., folgte han ved Skjøde af 2 Mai næstefter til Niels Pederfen Lillelund paa Ryberg. Lillelund udstedte samme Dag sin Obligation, men vistnok, ligesom ovenfor, kun til Indløsning af den ældre Pantegjæld. Den $\frac{3}{14}$ i Stubbergaard med Mølle, Gods og Tiender, der udgjorde 127 Td. „ Sk. 1 Fk. „ Alb., folgte han ved Skjøde af 3 Mai for Kjøbesum 4000 Rbl. og 40 Species Dukater til Morten Andersen Øvistgaard, der forud ejede $\frac{4}{14}$ af Ejendommen²⁴.

Det var en mægtig Omsætning i een Termin, henved 1000 Tdr. Skt. forsvundne af det Gods, han havde tilgiftet sig! Det er klart, at det, 1 Aar efter hans Giftermaal, ikke var paa Grund af en af ham selv fremkaldt Nødvendighed, at Salget fandt Sted. Var der nogen Nødvendighed, som vi tvivle om, var den ham overleveret fra hans Formand i uopgjorte Mellemværender eller deslige. Christen Linde havde jo iøvrigt selv afhændet de to Ejendomme i et Aars Tid, men fortrød det. Det var snarere en bestemt Plan, som Sorgen Hvas bragte til Udførelse. Han vilde som det senere skal sees, handle med de kontante Penge, han fik mellem Hænder. Han vilde købe belejligt Gods andre Steder og sætte Penge ud til 5 pCt. Rente. Han anede ikke, at løse Penge dog ere vanskelige at holde fast paa, end en Ejendom; han saae ikke, hvorledes alle Slags forgjeldede Folk vilde samle sig om ham, smigre hans Forfængelighed og lokke ham ind paa Kautjoner og daarlige Panter, og dette blev dog netop Tilfældet. Han tænkte ikke paa, at naar han fik kontante Penge mellem Hænder, kunde han let forledes til at glemme, at det ikke var Overskud, han forbrugte, men Kapital. Der kan ikke være Tvivl om, at denne Løs-

24. Uheldigvis savnes det Bind af Viborg Landstings Skjøde og Panteprotokoller, hvori Skjødet og Obligationen vedkommende Kjørgaardsholm og Obligationen for Landting findes; derimod haves Skjøderne paa Landting og den $\frac{3}{14}$ af Stubbergaard; men Skjødet paa Landting indeholder ikke Kjøbesummen. For Kjørgaardsholms Vedf. findes den i D. Atl.

gjøren af Kapital var det første Skridt og den egentlige Grund til hans senere Ruin. Men i 1758, i hans Lykkes Morgensøde, foretom Planen ham vel overvejet.

Efter et Par Aars Forløb købte han Stjerildgaard i Nebsager Sogn af Justitsraad, Præsident i Fredericia, Hans Dreier de Hoffmann. Kjøbekontrakten var af 11 Oktober 1760, Skjødet udstedtes den 1 Mai 1761, Hartkornet udgjorde i Alt 336 Td. 1 Sk. 3 Ft., hvori to Kirketiender, Nebsager og Bjerre. Kjøbesummen sees ikke, men han udstedte Obligation for 24,000 Rdl. til Sælgeren²⁵. Uden Tvivl har Prisen været høj. Kjøbet kan formodes at være fremgaaet af Tørgen Svæs's Lyst til at arrondere sit Godskomplek Nord for Vejle Fjord, derimod neppe af nogen særlig Lyst hos Hoffmann til at sælge. Gaardens Hovedbygning var i ethvert Fald meget tarvelig. Ved dette Kjøb bragtes Tørgen Svæs's Hartkorn op til mindst 936 Tdr. og hans Besiddelse laae nu nogenlunde samlet i en stor Halvøue Nord for Vejle Fjord. Han forsøgede den yderligere ved i Lidsrummet fra 1757 til 1762 at indkøbe omtrent 36 Tdr. Hartkorn Bøndergods og Kongetienderne af Engum, Nebsager og Hedensted med 96 Td. 2 Sk. Stk., saa at hans Ejendomme Nord for Vejle Fjord i 1762 med et rundt Tal udgjorde 1068 Tdr. Stk. I dette Tal var indbefattet fire Kongetiender og syv Kirketiender med tilsammen 284 Td. matrikuleret Tiendehartkorn²⁶. Desuden ejede han, vistnok fra Lindes Tid, det

25. Stjerildgaard havde 27 Tdr. „ 1 Sk. 1 Ft. 2 Alb. Ager og Engs og 4 Sk. 1 Ft. 2 Alb. Stovskjlds Hovedgaardstæt, 231 Td. 6 Sk. 3 Ft. 2 Alb. Bøndergods, 4 Kirketiender med 76 Td. 6 Sk. matrikuleret Tiendehartkorn og jus patronatus et vocandi til Nebsager og Bjerre, derimod ikke til Urløv og Dalby, som Kongen havde reserveret. Gaarden solgtes saaledes som Hans de Hoffmann selv havde Skjøde paa den af 4 April 1744 af sin kjære Fader, Søren de Hoffmann, og af 20 Juli 1746 af sin kjære Svoger, sal. Morten Cortsen. Der udstedtes Panteobligation, som forrentedes med 4 1/2 pCt. Paa Gaarden hvilede nogle Legater, der godtgjordes med 683 Rdl. i Kjøbesummen; desuden tog Sælgeren forskjellige Reservationer med Hensyn til Begravelsen i Kirken m. v. Til Bitt. underskrev Etd. Bert de Lichtenberg og Faderen Søren de Hoffmann.

26. De fire Kongetiender vare: Engum 33 Td. 6 Sk., Daugaard 25 Td. 2 Sk., Nebsager 32 Td., Hedensted 30 Td. 4 Sk. Stk., tilsammen 121 Td.

paa flere Steder omtalte Gods i Bisf og $\frac{1}{3}$ af Bisf Kirke²⁷. Han købte endvidere to store Enge til Lirsbæk: Lindkjær paa Vejle Mark og Engelsholms Engen, hver især til 100 Læs Hø, men det fæes ikke naar²⁸. Paa den anden Side afhændede han Fur Kirke og nogle fjernere liggende Bøndergaarde, maaskee tilsammen paa 30 Tdr. Stk. Dette første Afsnit af Jørgen Hvasjes Godssejer- og Landmandsliiv, fra 1757 til omtrent 1762, betegner om just ikke Fremgang, saa dog Orden, Plan, Virksomhed, Fjorniddags Gjærning, Tillid til Fremtiden.

b. Samtidigt med at Jørgen Hvas købte Skjerildgaard fandt han, uheldigvis for sig selv, at hans Titel som Rancelliraad ikke var høj nok og at hans betydelige Hartkorn nok berettigede ham til noget Mere. Han indgav den 21 April 1761 en Ansøgning om at forundes Nobilitationspatent og virkelig Justitsraads Karakter²⁹.

4 Skp. Stk. Kongetiender. De syv Kirketiender vare: Engum 33 Td. 6 Sk., Hornstrup 21 Td. 4 Sk., Hedensted 30 Td. 4 Sk., Nebsager 32 Td., Bjerre 22 Td., Urlov 14 Td. 6 Sk., Dalby 8 Td. Stk., i Alt 162 Td. 4 Skp. Stk. Kirketiender.

27. Dette Bisf, som det altid skrives i Bisf Landst. Skj. P. Prot., skrives nu sædvanlig Biusf, og ligger omtrent 2 Mil Syd for Vejle ved Bejen til Kolbing. Navnet er det samme, som findes i Bive Nord for Mariager Fjord og Udtalen neppe forskjellig.

28. See Udbragene af Bisf. Landst. Skj. P. Prot. under Jørgen Hvas som Debitor, Obl. Nr. 5. Nogle urigtige Efterretninger om disse Enge findes i Peders Ordon 1. 330.

29. Denne Sags Alter findes ved exp Nr. 6 til Jyd. H. for 1763 den 14 Januar. Sagen indeholder:

1. Ansøgningen, der fort og godt lyder saaledes:

Stormægtigste Konge,
Allernaadigste arve Herre!

Da Deris Kongl. Maytt. pleier at vise naade imod sine troe Underjaatter, og ieg, som eier noget Forbegods, søufede gjerne nogenledes at kunde være lige agtet med mine Naboev, altsaa er herved min allerunderdanigste Bøn, at Deris Kongl. Majt.

allernaadigt vil forunde mig nobilitations Patent og Virkelig Justits Raads Character da ieg derimod tilbyder mig at betale 2000 Rdl. til Pias causas samt den all. Bestalling og nobilitations Patent;

Man kan i vore Dage undre sig, just ikke over at saadanne Ønsker fremsattes, men over den ugenerede Maade, hvorpaa det skete, og det Tilbud, der gjordes om at betale derfor. Det var dog dengang fuldstændigt i sin Orden. Det vrimlede under Frederik den 5te af nybagte Adelige, der i Regelen ikke havde anden Adkomst til denne Udmærkelse, end at de havde samlet tilstrækkeligt Fordegods. Hvis Sorgen Hvas's honette Ambition, til hans egen Fordærv, drev ham frem i denne Retning, 'gjorde han kun, hvad alle hans Samtidige og Naboer i lignende Stilling gjorde. Men det var ikke billigt at blive adelig. Sorgen Hvas tilbød forfigtigt at betale 2000 Rdl. „ad pias causas“ foruden Bestallingsgebyr og stemplet Papir til Patentet. Det kostede ham imidlertid det Dobbelte, ikke at tale om de øvrige i Forbindelse med Sagen staaende Udgifter. Den tgl.

Jeg forventer herpaa i dybeste Underdanighed allernaadigst resolution og med største submission lever

Deris Kongl. Majtt.

allerunderdanigste

troe pligtfuldigste Tjener

Sorgen Hvasj.

Tyrskel ved Weille
d. 21 April 1761.

2 En Bvittering, dateret Christiansborg 11 Januar 1763, undertegnet h. C. von Esmarck, for Modtagelsen af 4000 Rdl. Kourant, som Rldd Sorgen Hvas til Tyrskel, Skjerildgaard og Brykstesborg har indbetalt, og som søres Kongens Chatollkæse til Indtægt.

3. En Skr. fra L. Ortvad til Ghrd Otto Thott, dat. 18 Mai 1763, hvori han, der har været sin „Ven“ Sorgen Hvas's Kommissionær i denne Sag, næst at bemærke, at Nobilitationspatentet efter Meddelelse fra Justitsraad Anders kan blive færdigt til næstkommende Fredag otte Dage (27 Mai), og næst endvidere at takke for, at det „nye“ Naaben er bleven approberet, meget behøvet om, at Justitsraadsbestallingen maa blive gjort færdig i Kancelliet, at denne Bestalling maa komme til at indeholde det „nye“ Stammenavn, som findes indført i Patentet, og at Patentet og Bestallingen paa een Gang maae blive undertegnede af Hs. Majestæt. Derved vil hans Ven, „der har ventet længe“, blive fornøjet. — Det kan i den Henseende bemærkes, at Registraturen af Sagens Indlæg lyder saaledes: „Sorgen Hvas de Lindenpalm, virkelig Ifld. Bestall.“, men at Koncepten til denne Bestalling er dateret den 14de Januar 1763. Patentet er udfærdiget efter den 27 Mai 1763, men naar det er dateret sees ikke. Adels Lex. har Datoen den 5 Juni 1761, saa at det er rimeligt, at det er udstedt den 5 Juni, selvfølgelig ikke 1761, men 1763.

Resolution, der er tegnet paa Ansøgningen, er ikke dateret, men lyder ganske kort saaledes: „*acorderis*, naar hand vill give 4000 Rdr.“ Der hengik nu en længere Tid, i hvilken der førtes Forhandlinger, vel neppe om Størrelsen af Beløbet, men om Vaabnet. Under disse Forhandlinger blev der Tale om et „nyt“ Vaabnet, altsaa et andet, end det oprindelig paatænkte, og et „nyt“ Stammenavn, om hvilket den oprindelige Ansøgning Intet indeholder. Først efter at disse Spørgsmaal vare ordnede til Tilfredshed, indbetaltes den 11 Januar 1763 de 4000 Rdl., ikke „*ad pias causas*“, men i Kongens Chatollkasse. Hans Majestæt generede sig altsaa heller ikke paa sin Side; han sendte en lille indbringende Forretning med Adel og Titler. Strax efter blev Justitsraads Bestallingen expederet. Koncepten er dateret den 14 Januar 1763; men med Patentet tog det endnu nogen Tid. Dagen for dets Udfærdigelse sees ikke, men der er Grund til at troe, at det blev underskrevet den 5 Juni 1763. Ved Patentet erholdt Jørgen Hvas Tilnavnet de Lindenpalm og følgende Vaabnet: „Stjoldet sølv, deri to blaa Sparrer; paa Hjelmten, som var kronet, et opret staaende Lindetræ, hvorover to krydsvis lagte Palmegrene. Stjoldholdere to brune Løse med sølv Halsbaand og nedhængende Skuepenge“. Det vil sees, at dette Vaabnet er ret findrigt udtænkt. De to Sparrer er de gamle Hvasjers Vaabnet, som Jørgen Hvas optog for sig. Løserne med Damepynten om Halsen repræsenterede Maren Løss, og Lindetræet med Palmegrenene Christen Linde. Formuen skyldtes jo ham; hans Livstræ grønnedes ikke mere paa denne Jord, men hiit oppe, hvor han stod med Sejrens og Fredens Palmer i Hænde efter al den Kvibe, han havde lidt herneben. Ironien er dog maaskee slet ikke berettiget; thi Veders Romaner afgive ingen Grundvold for en virkelig Dom over Forholdet mellem Linde og hans Kone.

c. Jørgen Hvas var en god Broder og Slægtning. Den 9 Januar 1758 gav han sin Broder Jens, der i 1752 var bleven Præst i Durup og Løndering, Exspektancebrev paa Brøndum og Gvidberg Kald, hvis Kirker hørte under Kjærgaardsholm, og der er ikke Tvivl om, at det skyldes ham, at Broderen Vogn, der var

theologisk Kandidat, i 1758 kunde kjøbe sig en Plads som Auditor og Regimentskvartermester ved det sønderjydske Nationalregiment i Vejle, og at han 1760 blev udnævnt til Krigsraad. Tørgen Hvas gik i Kaution for hans Oppebørjeler, og Man seer, at Vogn Hvas ved alle Lejligheder var tilstede paa Tirsbæk og understrev som Bitterlighedsvidne. Saasnart Tørgen Hvas havde kjøbt Stjerildgaard, gjorde han sin yngste Broder Peter Christian til Forpagter paa Gaarden, rimeligvis ikke til sin egen Fordel. Han gik 1769 i Kaution for sin Søster Anne Mariæ ældste Søn, Just Frederik Wodschou, for 25,000 Rdl. i Anledning af, at han havde kjøbt Sønderkrogsgaard, 1772 i Kaution for 2000 Rdl., som hans Søster Marie Anne, Højesteretsadvokat Bruuns Enke, skyldte Aarhus Stifts Enkekasje, og 1774 i Kaution for 2000 Rdl., som „hans kjære Fætter“ Christian Carl Hvas til Hvilsbjerggaard skyldte Kjøbmand Lorenz Lorch i Vejle. Vi henvise herom til hvad der findes under hver Enkelt af de Paagjældende samt i Bilagene.

d. Tørgen Hvas var ikke blot en god Broder og Slægting, men han var sikkert en god Godssejer i den Forstand, at Bønderne, forjaavidt det afgang af ham, havde det godt paa hans Gods. Han var rundhaandet og godgjørende mod Kirker og Stiftelser, anvendte mange Penge paa Bygninger og Forskjønnelser af sine Gaarde, og havde ved Siden deraf et forstandigt Blik paa Landbruget og Skovenes Bevaring. Vi skulle anføre følgende Enkeltheder. Det fremhæves i D. Atl., at han lod Asfendrup By, der hørte under Tirsbæk, dele saaledes, at hver Beboer fik lige meget Hartkorn, hvorved de kom i god Stand³⁰. Sin Interesse for Skovbruget viste han i en Afhandling om „de visseste Midler til Skovenes Konsevation og Fremvæxt“, indført i „Økonomisk Magazin“ for 1761³¹. Vi troe, at hans Bemærkninger om Grunden

30. D. Atl. IV 140 R

31. Økonom. Mag. Tom V 363—76, Kbhvn 1761. Tørgen Hvas „Om de visseste Midler til Skovenes Konsevation og Fremvæxt“ undertegnet Tyrsbedt den 12 Septbr. 1760.

til Skovenes stadige Tilbagegang i hin Tid ere nøjagtigt rigtige, og hans Forslag til deres Bevaring og Fremgang de rette. Vi skulle ikke dvæle ved, at der til Fremhjælpning af Statsskovene foreslaaets et System, som er mere vel ment, end stemnende med Nutidens Opfattelse. — Han moderniserede det Indre af Tirsbæks Hovedbygning, opførte to nye Fløjhuse til Domestikker og fuldførte de af Niels Linde paabegyndte betydelige Anlæg i Haven³². —

Det sees, at hans Uttringer ere fremkomne i Anledning af de høje Herrer Amtmænds ergangne Cirkulærskrivelser og derved kommunicerte Forslag til Skovenes Opøstning og Forplantning. I^o Grunden til de endnu i Behold værende Skoves daglige Aftagelse og Forringelse angiver han at være 1. Fællesskabet i Skovene som Hovedsilden, hvorfra som et ustopeligt Væld udspiringer 1000 Nordentligheder til Skovenes Skade, a. med at indfætte i Urtide og opholde over Tiden i Skovene Kreaturer, b. med Gjerdsfel Hug c. med at hugge Klau Baand. 2. Mangel paa at efterleve Lovens dyrebare Paabud pag. 470; thi dersom Pile bleve plantede her og der ved Bjer, Gjerder paa Gaden og andesteds, saa kunde deraf tages al fornøden Gjerdsfel. Til de i Behold værende Skoves Fremvæxt foreslaaer han a. Gjennemhugning af de unge Skove. b. De ældre Skove, som bære Frugt, bør indhegnes stykkevis, som Græsningen og andre Omstændigheder kan taale. c. De belejlige og bekvemme Pladser indhegnes og besaaes med Agern og Bog. II. Derefter udtaler han sig om de gjorte Forslag, hans Majestæts egne Skove især betræffende, og kritiserer disse Forslags otte Poster, idet han tilføjer en Aede, nemlig at Skovene burde inddeles til hver Bondes egen Nytte og Ansvar. Da vilde Bonden selv vaage over sin Skov mod Tyve, og hvis han misbrugte Skoven, skulde han sættes fra Gaarden, og den unge Karl, som var hans Angiver, skulde have Gaarden i Fæste for Intet. „Jeg forsikkrer, Hans Maj. fik ved saadan Anstalt 1000 Skovløstere, som til Dato haver været og stedse herefter vilde blive Skovhadere. Hans Maj. fik 1000 midtjære Skovfogder, der ingen Løn vilde have uden Expectance paa at maatte succedere en Skovhader, der havde forbrudt sin Gaard“.

Sele Afhandlingen viser en varm Interesse for Eagen.

32. Det hedder i D. Atl. IV 159 om Tirsbæk: „Borggaarden er med Graver om, tre Fløjer, to Etager høje, grundmuret, med hvælvede Kjeldere, bygget 1577 af Iver Lunge, hvis Navn og Vaaben med begge hans Fruers Maren Biørns og Karen Brylkes staaer paa en Sten over en Dør. Samme er af Niels Linde i Stand sat, men Værelserne nu moderne indrettede af Justitsraad Linde upalm, hvoriblant en støn Sal, som giver Udsigt til Enge, Fiske damme, Skove og Havet. Haven er prægtig med anseelige Terræser, hvis Høide af en Valke er højere end Gaarden, rundt om ligger Skoven, samt en Allee derfra til Havet. Bemeldte Linde har i mange Aar ladet arbejde der-

Paa Skjærbildgaard opbyggede han anseeligt Borggaarden af Grundmur³³, og paa Bryksesborg havde han 1774 paabegyndt en ny Hovedbygning, som han rimeligvis fuldførte efter at han var reduceret til alene at have Nyttens og Brugens af denne Ejendom³⁴. Denne kostbare Lyst til at forskjønne og forbedre indskrænkede han sikkert ikke til Hovedgaardene. Man skimter, at Gaardene paa Godsjet ogsaa ombyggedes, at Torderne omfordeltes, og at han i det Hele med kraftig Haand greb ind i Godsjets Økonomi, mere til Fordel for dette, end for sig selv³⁵. Han og Hustru stiftede 1757, det Aar, da de bleve gifte, et grundmuret Hospital for fem Fattige beliggende ved Stolen i Haasum By under Kjærgaardsholm³⁶. Han tog sig med Varme af sine Kirker, af hvilke han bortseet fra de Kirker, der hørte under Landting og Kjærgaardsholm, hvilke han kun ejede et Aars Tid, og bortseet fra Fur Kirke og Trediebelen af Viuf Kirke, havde i Alt 7, nemlig under Tirsbæk: Engum, Hornstrup, Hedensted, under Skjærbildgaard: Nebesager, Bjerre og Urløv, og under Bryksesborg: Dalby. Han handlede i den Henjæende ligesom det sees, at hans Formand Christen Linde havde gjort³⁷, og som adskillige Godssejere paa hin Tid gjorde, fremfor Alle Statsraad Bert Lichtenberg, der bl. A. ejede Nabolirkerne Løsning og Korning. I Tidsrummet 1757—63³⁸ lod han Engum Kirke forsynes med nye Stole, Altertavle, Prædikestol, Herkshabspulpir, og

paa, men Lindenspalm fuldførte det. Ladegaarden er af Mur og Bindingsværk, med en skøn Stald, byggt for en 30 Aar siden af Niels Linde, og tvende nye Fløihuse indrettet til Domestiker, bygte af Lindenspalm. Saa det er et meget angenemt og fornøjeligt Sted". Zfr. Orion 1. 156 om Lindenspalms øvrige Forandringer af Hovedbygninger.

33. D. Atl. IV 158.

34. See senere Overenskomsten mellem Halling og Hvas om Forpagtingen af Bryksesborg.

35. See de af Jørgen Hvas i Overenskomsten med Halling tagne Forbehold. Mærk ogsaa de Deputater af Brændsel, som han havde bortskjænket.

36. D. Atl. IV 735 d.

37. Det omtales, at Christen Linde istandsatte Hvidberg Kirke, der 1750 blev forsynet med Altertavle og Prædikestol, D. Atl. IV 730, Brøndum Kirke iftsds 731, Haasum Kirke iftsds 735.

38. D. Atl. IV 140 i siger, at Istandsættelsen fandt Sted for 3 Aar siden.

Orgelværk — som dengang var meget fjeldent i Landsbykirker — m. v., altsammen „med zirligt Billedhuggerværk malet og forgyldt“. Naar denne Restauration har givet Anledning til nogle svulstige Vers og latinske Linier, der findes i Kirken³⁹, maa det erindres, at saadanne Inscriptioner vare fuldstændigt i Tidens Smag og ikke skyldes Tjergen Hvas selv, men en eller anden Klient, maastee Præsten, der paa denne Maade har villet bevise sin Taknemlighed og Submission. Der findes Møge til dem mange andre Steder, netop om Mænd, som baade Samtiden og Eftertiden have sat højt.

e. Vi favne til en ~~Bestemmelse~~ af den Bevægelse ned ad, der saa at sige lige fra Begyndelsen foregik i Tjergens Hvas's Formuesforhold, en Oplysning om, hvorvidt han ved sit Ægteskab erhvervede Formue udenfor de faste Ejendomme og hvilket Beløb, han fik til Raadighed ved Salget af Kjærgaardsholm, Landting og Andelen i Stubbergaard. Vi maae, i Mangel af et saadant

Dette Bind af Atlasjet udkom 1768, men det fremgaaer af nedenfor staaende Vers, at Engum Kirkes Forsyning med Orgel og Alter fandt Sted, da han endnu hed Rancelliraad Hvas, altsaa før 1763. At han i den latinske Indskrift kaldes *pernobilis heros* beviser ikke, at denne Indskrift er anbragt efter at han var bleven adlet. Han var ved sin Titel som Rancelliraad lige med Adel privilegeret, og kaldes desuden Hvasius, saa at han altsaa endnu ikke havde faaet Navnet Lindenpaln.

³⁹. Versene findes bl. A. i Orion 1. 134 og ere gjentagne i Trap VI 230.

De ere anbragte paa Orgelet og lyde saaledes:

„ . . . Blandt smukke Landsbykirker, som har Navn af Ziirlighed,
 „Engom Kirke vist udvirker sig en værdig Rang og Sted:
 „Thi Enhver, den vil anskue, skal med Billighed tilstaae,
 „Rancelliraad Hvas og Frue har den noksom pyntet paa.
 „Her omkring i vore Tider er det rart og neppe seet
 „Sligt et Par, der saasom strider Begge to at gjøre Gæt
 „I at fordre og at være Hospital og Kirker hulb,
 „Hvilke staae til evig Ære, naar de hvile under Mulb“.

Paa Alteret findes følgende latinske Indskrift: „*Arcem non voluit Salomon sibi condere quondam, si non et Domino conderet ipse Domum. Hvasius exemplum hoc sequitur, pernobilis Heros, Templum dum præfert ædibus Ipse suis. Sic tua cura dedit Decus efflorescere Templi Funditus ornati sumtibus Egregiis. Floreat æternum Hvasiorum Nomen et Hæres! Proregat hoc Templum Stirps sine fine tua!*“

Udgangspunkt, nøjes med at paapege, at han fra 1757 til 1762 kjøbte mindst 36 Tdr. Stk. Bøndergods, hvorimod han igjen 1761 og 1763 folgte 5 Bøndergaarde med vel omtrent 30 Tdr. Hartkorn, saa at det nogenlunde kunde gaac lige op. Han kjøbte 1758, 1761 og 1762 de tre store Kongetiender af Engum, Nebsager og Hedensted paa 96 Tdr. 2 Sk. Hartkorn, medens han kun frasolgte Fur Kirke, saa at en Del af den ved Salget af de tre nævnte store Ejendomme indvundne Kapital maa antages at være anbragt i disse Tiender. Vi see ogsaa, at han paa to Aar, fra 1 Mai 1759 til 1 Mai 1761 laante Peder Stjernholm til Orndrup paa Mors 10,000 Rdl. (9,990 Rdl.) og der er ingen Tvivl om, at denne Kapital, i det Hele eller for en Del, derefter blev anvendt til Afbetaling paa Kjøbsummen for Skjerrildgaard, paa hvilken Gaard Skjødet netop blev udfødt den 1 Mai 1761. Medens hidtil Alt var gaact uden Vanskelighed, viste det sig pludselig 1764, at Sorgen Hvas trængte til Penge, idet han paa 1 Aar fra 5 Mai 1764 til 5 Mai 1765 laante 14,000 Rdl. af Viborg Stifts offentlige Midler. Det er ikke godt at forstaae Betydningen af dette store men korte Laan, naar det ikke maa forklares som en Tjeneste han har ydet en Ven, eller paa lignende Maade; thi netop i samme Termin, efter at dette Laan var tilbagebetalt, kunde han laane 10,500 Rdl. ud mod 5 pCt. til Etatsraad, senere Kammerherre Peder de Møldrup til Stamhuset Vestervig, en saare usolid Debitor, der kun kunde give Pant i sit Ind- og Udbo og lidt Fordegods. Man maa da nærmest antage, at disse 14,000 Rdl. kun have kunnet faaes som et samlet Veløb, og at de have været anvendte til foreløbig at hjælpe Møldrup med, indtil Sorgen Hvas's egen Kapital blev ledig. Hvis der ikke ligger noget Andet bagved, som ikke kan sees af Skjøde og Panteprotokollerne, maa Sorgen Hvas altsaa endnu den 1 Mai 1765 have havt den nævnte Sum af 10,500 Rdl. til Disposition, og den maa da hidrøre fra Salget af de tre store nordlige Ejendomme. Men idet han anbragte denne Kapital paa et saa usolidt Pant, kom den til at staae fast, og da Skjøde og Panteprotokollen ingen Tilførsel, skreven ved selve Obligationen,

indeholder om, at den er bleven indfriet, er der en vis Sandsynlighed for, at Pengene ikke ere blevene tilbagebetalte, og at Obligationen efterhaanden er bleven værdiløs, hvilket dog ikke forhindrede Sorgen Hoas i yderligere at indlade sig med Peder Møldrup, der vedblev at være hans — Ven, rimeligvis, og hans Plagcaand. Stamhuset Vestervig gik senere fallit⁴⁰. Det er ikke uden en vis Rimelighed, at den Omstændighed, at denne Kapital var fast bunden for ham, bragte ham paa den Side, maaskee i den Nødvendighed, at optage et stort Laan paa Tirsbæk paa 24,000 Rdl. som han i Viborg Omflagstermin 1766 fik af Pastor Niels Secher i Udbyneder. Af dette Beløb, som forrentedes med 4 pCt., udlaanede han strax i samme Termin til 5 pCt. 15,600 Rdl. til Hofjægermester Bachmann til lille Vellinge, en Ejendom i Smidstrup Sogn, en halvanden Mil Syd for Vejle, ved Vejen til Fredericia, dannet ved Sammentjøb af Gods fra det Koldingfke Rytterdistrikt. Ved Siden af at hjælpe „en Ven“, der sikkert har været i Forlegenhed med at skaffe Penge i sit Pant, til hvilket der ikke hørte nogen Hovedgaard⁴¹, har det tillige været en Spekulation af Sorgen Hoas at laane selv til 4 pCt., at laane ud til 5 pCt. og at skaffe sig en løs Kapital paa 8,500 Rdl., jvarende til eller trædende i Stedet for den Kapital paa 10,500 Rdl., som han havde sat fast i Statsraad Møldrups Løssøre. Der var jo paa den Maade Balance i det hele Arrangement, idet Møldrups og Bachmanns Obligationer dækkede hans egen Skyld i Tirsbæk. Der var kun den lille Omstændighed derved, at nu var han selv Debitor, og de 24,000 Rdl., der let kunde faaes ud af det prægtige Tirsbæk, kunde opsiges ham, medens han kun havde to Debitorer at holde sig til, af hvilke idetmindste Møldrup var usolid og hans Pant temmelig uangribeligt.

40. Stamhuset folgte efter Bevilling af 9 Nov. 1798 og substitueredes med en Fideikommisskapital paa 31,806 Rdl. Trap, jfr. Statshaandbogen.

41. D. Atl. kalder den Gaard, som Bachmann opbyggede, en Lyftgaard. Vellingegaard, som Ejendommen kaldes, har, efter Trap, nu 17³/₄ Td. Hf. og 171 Tdr. Land. Efter D. Atl. hørte under Vellingegaard store og lille Vellinge samt Smidstrup Byer.

Saaledes stode Sagerne i 1766. Men i de nærmeste to Aar derefter indtraadte der en Forandring i Tjergn Hvas's hele Stilling, som viste, at den var bleven meget usikker. Vi kunne vistnok gaae ud fra, at hans Indtægter i længere Tid havde været ude af Stand til at dække hans Udgifter. Hans kostbare Adelspatent havde begyndt med at opsluge 4000 Rdl., med Doucører og andre Udgifter maaskee 5 eller 6000 Rdl., svarende mindst til 100 Ldr. Hft. Bøndergods. Hans Byggeforetagender havde antaget et stort Omfang baade paa Tirsbæk, paa Skjerrildgaard, hvis Hovedbygning han opførte, og rimeligvis tillige paa Godsset og ved Kirkerne. Alle hans Forhold havde udvidet sig. Han var kommen til at føre et stort og standsmæssigt Hus, hvori han ikke kunde gjøre Indstrækning. Rundhaandet, som han altid havde været, er det udenfor al Tvivl, at han nu altid vilde træde op som grand seigneur. Naar han kom til Viborg Snapsting vilde han være Matador. Hans Pengeomsætning, der, som vi nedenfor skulle gjøre opmærksom paa, sikkert ikke indskrænkede sig til Gudsanliggender, kan for- modes at have antaget en saadan Udstrækning og en saadan Uregelmæssighed, at der krævedes kunstige Midler for at holde hans Betalinger i Gang. Dertil kom, at han vistnok havde kjøbt Skjerrildgaard for dyrt. Det var ikke en gunstig Lejlighed, der paa rimelige Vilkaar havde bragt den paa hans Haand; han havde, lige siden han folgte de tre store Gjendomme oppe ved Limfjorden, havt Djnene fæstede paa dette Gods for at arrondere sig i Vejle Egnen, og det synes at ligge ligesom paa Overfladen, at det kun var efter Overtalelse og med Opoffrelse, at han blev Ejer af Gjendommen, som han dog ikke udbetalte ret meget paa, og hvori han maatte forrente 24,000 Rdl. med $4\frac{1}{2}$ pCt., uden at han fra sin Side maatte opjige dette Beløb. Han blev saaledes ikke i egentlig Forstand Ejer af Gaarden.

At det maatte komme til et Vendepunkt var klart, og dette indtraadte, idet han ved Kjøbekontrakt af 30 Decbr. 1767 afhændede Skjerrildgaard og Gods med i alt 340 Ldr. 2 Hft. Hft. til Kap-

tejn i Dragonerne Hans Helmutz v. Lüttichau⁴². Kjøbsummen sees ikke. Skjødet til Lüttichau udstedtes paa Tirsbøt den 27 April 1768, og da Lüttichau overtog den i Gaarden staaende Pantegjeld paa 24,000 Rdl., fik Sorgen Hvas følgerig den øvrige Del af Kjøbsummen udbetalt kontant. Det Mærkelige skete nu, at Hvas samme Dag, som han fik disse Penge paa Haanden, optog et nyt stort Laan af Assessor Apotheker Gotfred Schmidt i Hørsens paa 22,000 Rdl. med Pant i Bryksborg. Da han saa Dage efter, den 6 Mai, fik udbetalt 3000 Rdl., som han paa 1 Aar havde laant Peder Moldrup, stod han altsaa i Snapstinget 1768, som det syntes, 1) med Overskudet af Skjerrildgaards Kjøbsum, 2) med de 22,000 Rdl. og 3) med de 3000 Rdl., i Alt maaskee med 30—35,000 Rdl. og derover kontant paa sin Haand. Naar Man ogsaa gaaer ud fra, at en Del af Beløbet skulde dække ældre Mellemværende, maa Man vel spørge, hvad gjorde Sorgen Hvas da med Resten af Pengene? Viborg Landstings Skjøde og Panteprotokoller give, saavidt vi have kunnet see, ikke Bæst herom, og vi maae erklære, at vi her staae foran en Gaade, som vi ikke kunne løse med et bestemt Svar. Vi kunne kun formode, at Sorgen Hvas havde samlet denne store kontante Sum sammen, fordi han havde andre Planer og Spekulationer i Gang, hvorom der nu ikke foreligger Vidnesbyrd. Han vilde ved Hjælp af Pengemagt forsøge at tvinge Lykken til sig. Bøder siger, at han spillede og levede i Sus og Dus og paa denne Maade satte sin Formue overstyr. Det kan være; men der er intet Bevis derfor. Derimod er der Bevis for, at han til den angivne Tid i Terminen 1768 havde det ovenfor nævnte ganske uforholdsmæssigt store kontante Beløb i Hænde, om hvis Anvendelse der ikke foreligger Oplysning, og denne Kjendsgjerning tyder temmelig bestemt hen paa, at der var andre Beje, end netop et luxuriøst Gods-ejerliv, ad hvilke Sorgen Hvas ruinerede sig. Hans Forsængelighed,

⁴² See Bilagene. Med Skjerrildgaard fulgte 100 Tdr. matrik. Tiendehartkorn, heri indbefattet Nebstager Kongetiende.

der var parret med stor Virkelyst, hans Letfærdighed, der dog tilfids bundede i et godt Hjerte, og hans let bevægelige Fantasi, der foregøglede ham Guldruber, hvor han kun berebte sig Faldgruber, vare tilstrækkelige Faktorer til at lede ham ind paa vovelige og tvivlsomme Foretagender og til at paasføre ham store Tab. Enhver Tid frembyder en Mangfoldighed af Exempler paa Ruin som Følge af saadanne Spekulationer, og var Datiden end ikke saa rig, som Nutiden, paa Veje, ad hvilke Man hurtigt kunde sætte sin Formue overstyr, — savnede dem, gjorde den dog visselig ikke. Der var store Kreaturhandler, der var Optjød af Korn, der var Indskud af Penge i Kjøbmandshandel og i Skibsparter, og der var meget Andet. Jørgen Hvas's Samtidige, Statsraad Bert Lichtenberg i Horsens, havde som Godsejer ikke lagt hverken Handel eller industriel Virksomhed paa Hylde og Exempler paa storartede Spekulationer vare ikke fremmede for Tiden. Der var ikke Noget som helst til Hinder for, at der netop ad disse Veje kunde baade vindes og tabes Formuer⁴³.

Vi skulle dog ikke yderligere udtømme os i Formodninger om denne Gjenstand. Fra 1768 til 1773 var Jørgen Hvas en Mand, hvis hele Stilling var svag og usikker. Det ydre Skin bevarede han. Han havde fremdeles sine to Hovedgaarde og sit Gods, og paa sin ydre Optræden slog han neppe af. Han havde fremdeles vistnok Penge mellem Hænder, men han havde de to store Gjeldsposter paa begge Gaarde, og bleve disse to Obligationer ham opsagte, eller kunde han ikke betale Renten af dem, var han fortabt. Det vides i denne Henseende kun, at Assessor Apotheker Schmidt i Horsens, til hvis Midler baade Jørgen Hvas og Andre rigeligt havde taget deres Tilflugt, døde 1773⁴⁴; altsaa kom hans Bo under

43. See f. Ex. 1 D. S. 128. Etb. Bert Lichtenberg anlagde en Papirmølle og satte et Kobber- og Sømværk i Drift. Senere spekulerede Hvas's Sviger søn Halling voldsomt i Korn og hans Datter i Bødkertsøj. For blot at nævne et eneste Exempel fra den nyeste Tid, henviser vi til 1 D. S. 44, hvor det sees, at Thygesen omtrent 1840 paa et eneste Parti Stude tabte 9000 Rdl. Saavidt erindres, vare disse Stude sammentjødte for at sendes til Marsten, hvor Græsset slog fejl.

44. Fabricius: „Horsens“, Odense 1879, S. 300.

Skiftebehandling og Liden for den rolige Hensaaen af Kapitalen i Bryllesborg maatte da være udløben. Pastor Niels Secher døde 1768, hans Enke, Johanne Marie Ancherjen, derimod først 1775⁴⁵. Den i Lirsbæk prioriterede, Secher tilhørende Kapital, blev imidlertid indestaaende hos de senere Ejere af Lirsbæk, saa fra den Side synes Stødet ikke at være kommen. Maafee blev der overhovedet ikke ført noget saadant Stød mod Jørgen Hvas; men han følte sig usikker i hele sin Eksistens. Hans Henter maae have trykket ham. Hans Stilling var undergravet. Hvem skulde hjælpe ham? Hvilken Udvej havde han? Var der i Grunden Noget til Hinder for, at han, der jo altid greb til store Midler, nu forsøgte paa at sælge een af sine Gaarde? Vi antage, at Jørgen Hvas har ladet denne Hensigt komme til Andres Kundskab, da der pludselig meldte sig en Kjøber, som Ingen før havde tænkt paa.

3. Jørgen Hvas fra 1773 til sin Død 1782.

a. Hans Datters Giftermaal med William Halling. b. Salget af Lirsbæk og Bryllesborg til Halling. c. Jørgen Hvas's Vilkaar paa Bryllesborg (Williamøborg) til sin Død.

a. I Aarene 1770 vendte en Eventyrer, William Halling, tilbage til Danmark fra Ostindien. Han var Søn af Præsten Magnus Halling i Haarslev og Ringjellinge i Bøster Flakkebjerg Herred i Sorø Amt, og Elisabeth Marie Olivarius. Denne Præstefone, der var født 1712, havde tidligere været gift med Hallings Formand, Vitus Døesen Guldberg, — hvis Søster var Moder til Statsminister Dve Høegh Guldberg -- og havde med ham tre Børn, af hvilke en Søn, Holger Guldberg, blev Løder, først paa Stagen, senere i Ribe. Med Halling, med hvem hun blev gift den 28 Januar 1739, havde hun Sønnen Jochum, der 1773 blev Præst

45. Niels Secher døde pludselig i Manders af Slag i Mai Maaned 1768. Han blev begravet den 20 Mai. Hans Enke, Johanne Marie Ancherjen, blev henseiddende i usiftet Bo efter Bevilling af 19 April 1743 og døde paa Sødringholm 1775, begravet den 7 Juni. Dr. jur. B. A. Secher, „Slægten Secher“.

i Særljøbing, og to Sønner af Navnet Vitus, opkaldte efter hendes først: Mand. Af dem døde den ældste Vitus kort efter Fødselen; den yngste Vitus er den her omtalte William Halling. Efter Hallings Død giftede hun sig den 22 April 1749 igjen med Eftermanden, Jens Munch, der senere blev forflyttet til Hyllested, Bønslev og Hølstienborg. Med ham havde hun en Datter, Anne Jensdatter Munch, der blev gift med Lieutenant Funch i Nestved. Elisabeth Marie Olivarius døde først efter 1786⁴⁶.

Vitus eller William Halling var altsaa født i Haarslev Præstegaard i B. Flakkebjerg Herred og blev døbt den 5 Mai 1744. Fire Præster stode Fadder ved hans Daab, see nedenfor i Noten. Det siges af Becker, at han blev Student; men det er kun en Tilbigtning til den øvrige Roman. Han findes ikke i Universitetsmatriklen. Han gik som Assistent til Tranquebar, traadte i engelsk Tjeneste, blev Kaptein, og kom efter et eventyrligt Liv hjem i Maret 1773⁴⁷. Han fik her hjemme — formentlig efter Ansøgning og

46. Det Meddelte er tildeels efter Vibergs Præstehistorie, jfr. Giesings Jubellærere Olivarius Stammen 3. 1. S. 301. Følgende Enkeltheder tilføjes efter Meddelelse af Provst P. J. Hansen i Haarslev: Vitus Ovesen Guldberg blev begravet den 23 Januar 1738. Halling blev kaldet den 10 Martz s. A. af Storkantler Orev Hølstien. Han viedes den 28 Januar 1739 til sin Formands Enke, Marie Elisabeth Olivarius, Datter af Provsten i Flakkebjerg Herred og Eger. for Drølev, Mag. Holger Olivarius, der selv forrettede Vielsen. Der var tre Sønner i dette Ægteskab: 1. Fochum født den 24 Mai 1740, døbt den 1 Juli s. A. 2. Vitus s. d. 6 Januar 1742, døbt 12 s. M., begr. 11 Mai s. A. 3. Vitus døbt 5 Mai 1744 (Fødselsdag ikke angivet). Han blev „baaret til Daaben af Provstiinde Kristine Magdalene Olivarius i Drølev. Fadderne vare: Madame Saur af Høje (Høve), Hr. Jens Babier af Sørbymagle, Hr. Johannes Nicolai Promm af Krummerup, Hr. Menker af Øvismark, Hr. Fleischer af Egtesløvmagle og Ejer. Lorentz Pettersen af Skjelstør“. Halling døde „41 Aar 3 Mdr. 1 Dag gammel“ og blev begravet den 17 April 1748. Han efterfulgtes i Embedet af Hr. Jens Munch, som blev kaldet af Kongen den 11 Mai 1748 og ægteviedes den 22 April 1749 til Hallings Enke. Han havde med hende en Datter, der døbt den 24 Septbr. 1751. Han forflyttedes 1757 til Hyllested, kaldet af Kongen. Provst Hansen tilføjer med Hensyn til dette Giftermaal af Præsteenken med Eftermanden, at der i 193 Aar, indtil 1830, ikke har været nogen Enke paa Haarslev Sognekalb.

47. Giesing paa Olivarius Stammen.

maafsee mod Vederlag — den 29 April 1773 Navn og Rang som Brigader⁴⁸. Vi have ikke undersøgt de Aktstykker, der vedrøre dette Punkt, men minde om, at hans Moder var en Slags Tante til Statsminister Høegh Guldberg, og at altsaa denne Bei stod Halling aaben til at forklare og maafsee til at opnaae sine Ønsker. Halling hjembragte en meget stor Formue, optraadte med megen Pragt, og kom, efter Beder, til Vejle Egnen for at see paa Herregaarde. Der kan ikke være nogen Tvivl om, at denne Mand, for hvem Rygtet maa være ilet langt forud, har været ret efter Sorgen Hvas de Lindenpalms Smag. Han har i ham seet en frelsende Engel og har modtaget ham med storartet Gjæstfrihed. Det er muligt, at Brigaderen har ladet sig skuffe og har anseet Sorgen Hvas for en rig Mand, hvori han tog fejl, og det er rimeligt, at Sorgen Hvas paa sin Side ogsaa har lovet sig langt mere af Venskabet med Brigaderen, end han senere opnaaede. Sikker paa Grund af denne gjensidige Opfattelse af Forholdet blev en Forbindelse mellem Brigaderen og Sorgen Hvas's eneste Datter, Christine Linde Hvas de Lindenpalm, snart aftalt. Hun var dengang netop fyldt 15 Aar, saa at hun maa have været meget tidlig udviklet. Efter saa snukke Forældre, som Sorgen Hvas og Maren Løss, er det rimeligt, at hun ogsaa har været smuk; men Beder siger, at hun haltede lidt. En Major v. Pfuel, der laae ved Regimentet i Vejle og stadig var Gjest paa Tirsbæk, skal, da hun endnu var Barn, have holdt meget af at tage hende op paa Sadlen foran sig. En Dag, da han red med hende i Skoven ovenfor Tirsbæk, blev Hesten sky for et pludseligt opspringende Dyr, veg til Siden og rullede med sin Rytter ned ad den stejle Skrænt til en forbi flydende Bæk. Christine Hvas fik det venstre Ben brudt, og Følgen blev den, at hun først kom til at halte lidt og derefter, i en senere Alder, blev fuldstændigt skjæv. Major v. Pfuels ene Ben blev knust og hans Hoved forslaaet, saa at han saa Aar efter døde som affindig. Vi lade alt dette staae hen for Beders Regning, idet vi

48. Møller, ahsab. Reg. over Rangsøvsf., Gh. Ark., efter Høffner, p. 27 B.

fuldstændigt ere i Uvisshed om, hvorvidt det er Digt, eller om der ligger Noget til Grund for den hele Fortælling. Den 23 Januar 1774 stod William Hallings Bryllup i Kjøbenhavn med den unge Christine⁴⁹. Han var 15 Aar ældre end hun, i sin fulde Kraft, hærdet i Krig og Eventyr, og kjendte ingen anden Lov, end sin egen Villie. Hun var lige taget ud af sine Forældres Hjem.

b. Hvis det har været Hallings Hensigt at boe i Kjøbenhavn, hvilket næsten synes at fremgaae deraf, at Ægteskabet blev indgaaet, inden han havde Ejendom, stete der imidlertid hurtigt heri en Forandring, og har Sorgen Hvas, idet han maaskee hidtil havde lagt Skjul paa sin Forlegenhed, efter at Ægteskabet var sluttet, troet, at nu var det rette Tidspunkt kommen til at anmode Halling om Hjelp, har han i alt Fald ikke faaet den paa den Maade, han rimeligvis havde ventet. Halling indskrænkede sig til at kjøbe Tirsbæk og han overtog som Følge deraf Prioritetsgjelden. Tirsbæk blev solgt med 517 Tdr., St. 3 Fk. 2 Alb. Stk. Kjøbekontraktens Datum, om en saadan har været oprettet, sees ikke, saa lidt som Kjøbesummens Størrelse eller de øvrige Betingelser. Skjødet udstedtes den 30 April 1774, og der er ikke Tvivl om, at Halling derefter fra 1 Mai med sin unge Kone har taget Bopæl paa Gaarden, medens Svigerforældrene til samme Tid have trukken sig tilbage til Bryffesborg. Men Salget af Tirsbæk var ikke nok til at klare de Bausfeligheder, hvori Sorgen Hvas var stedt. Han var neppe draget bort fra Tirsbæk førend han kom overens med sin formuende Svigersøn om, at denne ogsaa kjøbte Bryffesborg. Kjøbekontrakten er oprettet den 18 Mai, men Skjødet først udstedt den 11 Decbr. f. A. Hartkornet udgjorde i Alt 238 Tdr. 6 St. 1 Fk., og Kjøbesummen var 28,000 Rdl., altsaa kun 6000 Rdl. mere end den Gjeld, som heftede paa Gaarden til Assessor Schmidts Bo.

49. Engum Kirkebog. Uagtet Bestemmelsen i D. L. 3—16—5 om 16 Aars Alderen som Betingelse for Indgaaelsen af en retgyldig Trolovelse, krævedes dog neppe i Almindelighed Dispensation til Indgaaelsen af Ægteskab i en Alder af under 16 Aar for et Pigebarn. Jfr. bl. A. Scheels Familieret. Først Fr. 30 Apr. 1824 fastsatte den nævnte Aldersgrændse af 16 Aar.

Salgét af Brykkesborg skete dog med Forbehold af Bopæl paa Gaarden og Forpagtning af samme for Tjergén Hvas og Hustru, saa længe de levede. Til Hovedgaarden skulde Gaardene i Daugaard forrette Høveri. Tjergén Hvas forbeholdt sig Nydelsen af Kongetienden af Daugaard og Kirketienden af Dalby, Dispositionsret over Inddelingen af Gaardens Marker, over de begyndte Borgegaardss Bygningers Fuldførelse, og over Ladebygningernes Ombygning og Indretning; fremdeles over Omflytning og Opbygning af Bøndergaardene og Husene i Daugaard. Han forbeholdt sig og et Par Venner Sagtret paa Gaardens Marker og over hele Godset, og han betingede sig, at de af ham givne Løfter med Hensyn til Udvisning af Brændsel i Skovene skulde respekteres. Forpagtningsafgiften sattes til 300 Rdl. om Aaret, at regne fra 1 Mai 1775, stigende til 500 Rdl. Han forbeholdt sig alle Indtægter af Gaarden til 1 Mai 1775 og Fortjæbretsret til den.

Naar Man læser denne Kontrakt igjennem, maa Man troe, enten at Tjergén Hvas endnu havde godt Haab om engang igjen at blive Ejer af Gaarden, eller at han paa en overlegen Maade endnu vilde bevare Skindet og give sig Udseendet af at være en rig Mand, der kunde udføre store Ting. Den sidste Forklaring er den rimeligste. Man tænkte sig, at han som en Slags Væresforpligtelse paatog sig Fuldførelsen af den nye Hovedbygning og Ombygningen af Ladebygningerne, og at dette er et Forbehold, der tages, ikke fra Hallings, men fra hans egen Side. Endnu i sit Fald vilde han i sin Svigersøns og Andres Dine være den store Mand.

Saa snart Halling var bleven Ejer af Brykkesborg, ombødte han Gaarden og kaldte den Williamsborg. Den Kgl. Bevilling til Navneforandringen udstedtes den 26 Januar 1775⁵⁰.

c. Tjergén Hvas og hans Hustru levede altsaa fra 1 Mai 1774 paa Brykkesborg, fra 1775 Williamsborg, og det under Forbehold, der i og for sig vare rundelige og gode. Tjergén Hvas holdt sig heller ikke stille. Vi tør antage, at han uden Tvøven fuldførte

50. Bib. Landst. Sj. og Parte Prot.

de paabegyndte Hovedbygninger, hvis Opførelse altsaa falder i Aarene 1774 og 1775⁵¹. Dette Arbejde, der var ham en Fornøjelse, hindrede ham ikke i at leve og negociere paa vanlig Vis. Han laante Penge ud, saaledes den 26 April 1774 1000 Rdl. paa 1 Aar til Ritmester Wildenradt, og den 5 Mai 1775 7200 Rdl. til Statsraad Peder Moltrup; han stiftede Gjæld, saaledes udstedte han den 1 Mai 1776 Obligation for 5000 Rdl. til Apotheker Schmidts Dødsbo; han gik i Kauti- on, saaledes den 26 April 1774 for sin „kjære Fætter“ Christian Carl Hvas til Hvilsberggaard for 2000 Rdl., og han solgte Gods, saaledes den 20 November 1774 en Gaard i Belle og den 26 April 1777 Gods i Bis og $\frac{1}{3}$ af Bis Kirke for 5200 Rdl. til Peter Petersen paa Stougaard. Hvor Meget og hvor Lidet, der af dette var nødvendigt, er ikke godt at sige⁵². Men det kan forstaaes, at Sorgen Hvas med al sin Rundhaandethed tilsidst kunde komme dertil, at han ikke formaade Mere. Det skete i 1777, da han ikke havde Mere at sælge og ikke Noget at pantsætte. Hans Svigersøn Halling paatog sig da at betale al hans Gjæld mod at Sorgen Hvas gav ham Obligation for 5000 Rdl., der skulde blive staaende uopsagte saa længe Sorgen Hvas eller hans Hustru levede. Denne Obligation til Halling er udstedt den 18 Oktober 1777 og det kan efter Størrelsen formodes, af den Gjæld, Sorgen Hvas ikke kunde betale, var Gjelden paa de 5000

51. Indretningen af den nye Hovedbygning sees af den i det Følgende meddelte Specifikation over Sorgen Hvas's Indbo m. v., i hvilken nævnes Dagligstuen, Skrivekammeret, Sovestuen, Kaffe-stuen, Storstuen etc. Denne Specifikation blev optaget den 1 Mai 1776, altsaa omtrent et Aars Tid efter at Bygningerne vare fuldførte.

52. Den Obligation paa 5000 Rdl., som han udstedte til Schmidts Dødsbo, har vistnok været nødvendig for at dække en Kauti- on, som han 1770 havde ind- gaaet for Kammeraad Duns til Engesholm, der havde laant det nævnte Be- løb af Schmidt. Hvilken Grund han havde til at laane sin Plageaand, Stats- raad Moltrup, de 7200 Rdl., sees ikke; men det kan erindres, at Datiden ikke kjendte Banker og Sparekasser, og at det var en Nødvendighed at laane Penge ud paa Pant, naar Man vilde have dem frugtbargjorte.

Rdl. til Schmidts Bo. Halling fik Sikkerhed for sit Laan i sin Svigerfaders Ind- og Udbo, netop som det under Nr. 2 fandtes specificeret i den under 1 Mai 1776 til Schmidts Bo udstedte Obligation. Ved Siden deraf undertegnede Halling samme Dag, den 18 Oktbr 1777, en Konvention, der blev læst til Tinge, hvorefter hans kjære Svigerforældre til Livsvarig afgiftsfri Afbenyttelse skulde beholde Williamsborg Hovedgaard med Avling og to Tiender m. v., dog at han forbeholdt sig at affinde sig med dem, hvis han skulde faae i Sinde at sælge Gaard og Gods.

Den Forandring, der i 1777 foregik i Jørgen Hvas's økonomiske Forhold bestod altsaa deri, 1) at han fra at være Forpagter, der betalte Afgift, var bleven livsvarig Nyder af den meget gode Ejendom Williamsborg med Hoveri og Tiender, uden Forpligtelse til at svare nogen Afgift, 2) at han nu var gjeldfri, med Undtagelse af den rentefrie og i hans og Hustrues levende Live uopfigelige Kapital paa 5000 Rdl., som han skylde sin Svigersøn, 3) at han til fri Afbenyttelse i levende Live havde sit gode Indbo, som han tog med sig fra Tirsbæk, med en Mængde Sølvtøj (i Alt 822½ Lød) og andre Herligheder, sine herskabelige Rjoretøjer med Forpand og Rideheste osv., og desuden den for Gaarden nødvendige betydelige Besætning, der ligejorn Indboet tilhørte ham. Han kunde blot ikke afhænde eller pantsætte til Andre dette Ind- og Udbo, der var pantsat til Halling for det ovennævnte Beløb af 5000 Rdl. efter Specification. At han kunde omsætte Besætningen maatte vel forstaae sig af sig selv. Jørgen Hvas var altsaa fra 1777 vistnok en bunden, men ikke gjeldbunden Mand. Han var indenfor de Grændser, der vare afslutne for ham og ud over hvilke han ikke kunde komme, sikkert i flere Henseender bedre stillet, end da han tidligere kunde tumle sig efter Behag.

Vi aftrykke nedenfor et Uddrag af den nævnte Specification over Ind- og Udboet⁵³, samt Konventionen med Halling⁵⁴. Disse

53. Specificationen over det Ind- og Udbo, som Jørgen Hvas var i Be-

to Aktstykker ville med deres eget Indhold give det bedste Vidnesbyrd om, under hvilke ydre Vilkaar Tørgen Svass og Hustru levede

siddelse af paa Williamsborg, og som pantsattes til Halling, er jaare vidtløstlig. Vi indskrænke os til at meddele nedenstaaende Udbrug af den.

3 Dagligtuen fandtes en stor perlefarvet Sølvskjemt med forgyldte Hvirter, derudi Sølv: en Kaffeand, 66 Lød, en Thepotte 28 Lød, en Spølkumme 26 Lød, en Sukkerstaal 23 Lød, en forgyldt Melkepotte med en Krumstee 32 Lød, en Bistopskæ med en Louisd'or i Bunden 16 Lød, 2 Thebaaser 40 Lød, en Sukkerbaase 20 Lød, 2 Tjsestager 31 Lød, en Sukkerbøse 13 Lød, en liden forgyldt Kaude 25 Lød, en Sukkerskæ 11½ Lød, et Fyrsteb 12 Lød, 3 Dufin Spiseskeer 108 Lød, en Krum-Potageskæ 20 Lød, en slet do. 16½ Lød, et Dufin Thesteer 11 Lød, et Dufin Vinsteer 7½ Lød, 2 Sukkertange 6 Lød, en Flødeste 6 Lød, to Dufin sølvskafte Knive i Fouteral med Forskærknive, Kjøbenhavn's Prøve, 250 Lød, et Laag til et Kru 15 Lød, en Tobaksbaase 13 Lød, en Præsenter Talskeren 23 Lød, en Peberbøse 3 Lød. En stor Glas-skjemt, ligesom Sølvskjemen, med Glas, der opregnes, 2 nye otte Dags Stuenhre med Fouteraler og forgyldte Hvirter, en stor to etages Kaffeovn med Kobber Ind, Tromle og Døre, 2 store Speile, 3 Kgl. Skilderier, 2 andre Skilderier, en Hyslæders Kanape og 12 do. Stole, 2 Kænestole, et Sten Thebord og et Spillebord.

„3 mit Sovokammer“ et stort jort malet Chatol, et do. Bord, en Skrive-stol, 6 Stykker rare Flinten, den ene med Sølvbeslag, en Sølv Hirschjænger med to Gehæng og Sølvspænder, item Krudhorn med Sølvbeslag og 2 Krudemaaeder med mere Jagtredskaber, et komplet nyt Snekter Redskab.

3 Sovokammeret 2 sammensatte Sengesteder med et rødt Damastes Omhæng, derudi 8 Stkr. fine blaastribede Underdyner, 6 do. lange Puder, 4 do. korte do., 2 fine Overdyner med Betræk, en to etages Kaffeovn med Jerntrømlen, en Dragliste, 2 smaa Borde, 2 Speile, 4 forgyldte Læderstole med en Kænestol, 9 Stkr. differente Skilderier, 2 Guld Kæpeter Ure, 2 Guld Snustobaks Daaser.

3 Kaffe Stuen en Kanape af forgyldt Læder med 12 Stole, en indlagt Skjemt med Sølvbeslag, en to etages Kaffeovn med Kobber Ind og Tromle, et Thebord med blaa Sten, et blaat og hvidt komplet chinesisst Kaffe- og The Stel, et do fulvært, et stort Spejl, 8 Stkr. chinesisst Skilderier, 3 Familie Skilderier. Vintøj 6 Par nye fire brede Kramlærreds Lagener med Pudeaar, 12 Par fine Hørgarns do. med Pudeaar, 6 Par grovere do., 12 Par fine Blaarlærreds do. . . osv.

3 Storstuen en Kanape med prikkeret nyt Manchesters Overtræk og dertil 12 Stole med do. Sæder og Puder, 2 store Speile med dertil hørende 8 egale Lampetter, 2 Theborde, et moderne Kaffe- og Thestøj, chinesisst med alt Tilbehør, en tre etages Kaffeovn med Kobber Ind, Tromle og Døre samt Messing Ildtange og Skuffe, „en Obstaanel“ (o: Statu), 5 Stkr. Familie Skilderier, 2 Porcellæns Sminke (?) Kruffer.

3 Gaugen ind til Stuen 2 Spiseborde, en Døkketøjs Præje, et blaat malet Egeflab, et smukt nyt Bretspil, en Lanterne.

deres sidste Aar og om, i hvilken Stad Vecker, for at faae en pikant Afslutning paa dette Afsnit af sin Roman, har gjort Brud paa de virkelige Forhold⁶⁴.

3 Gangen til Kjøkkenet et rundt Spiisebord, en Vøgte.

3 Kjøkkenet. En Stegevender med Messinghjul, to store tykke Borde..

3 Husholderiskens Kammer en Skabseng med blaåt og hvidt Omhæng...

3 Kjøkken Spiisekammeret... 4 Dusin røde og grønne kinesiske Porcellæns Tallerkener. .

3 Folkenes Spijestue 2 Skabsengsteder...

3 Melkestuen 48 Stkr. Melkebøtter...

3 Bryggeriet 2 nye Kobber Brygger Kjedler i Gruen...

3 det østre Kvistkammer en rød Himmeleng med rød Damastes Omhæng, drættet med søgrøn Taft og forhuet med Sølvlidser...

3 det vestre Kvistkammer en Stolpeeng med rød blommet Sirtses Omhæng...

3 Fadeburet et komplet blaåt og hvidt Taffel Service, en Plat de Menage med Tilbehør, færdigt Porcellæn,...

3 Gæstekammeret i den østre Fløj, en gul Stolpeeng med gult Sirtses Omhæng...

3 Garderoben...

3 Borgestuekammeret...

3 Fogedkammeret...

3 Staldkammeret...

3 Stalden fandtes 4 store gode Karethopper, den ældste 8, den yngste 5 Aar af Bardi 300 Rdl., en sort Kariolhest 5 Aar 60 Rdl., en rød stump-halet Ridehest 60 Rdl., en sort 5 Aars do. 50 Rdl., 2 sorte Arbejdshopper 40 Rdl. Desuden i Stalden 10 Stkr. nye Lædergrimer, Dækener, 4 Sæbler osv. ...

Vogne: en palliemalet engelsk Kareth, en grøn Jagtvogn, en holstenf Postvogn med Stole, grønmalet, en do. uden Maling, en Kariol, en Arbejdsvogn, en Plow, en Jeruharve, en Stenvogn, 4 Forke, et nyt komplet Smedeværksted.

3 Drengene 100 Stkr. Jernbindsler, gjorde af Nytt forrige Aar. 100 Stkr. Stude, som stalbes til Vinteren, à 20 Rdl. Parret, er 1000 Rdl., 14 Stkr. Maltekøer 100 Rdl., en Tyr 8 Rdl., 40 Stkr. Faar med Lam 40 Rdl., 4 Stkr. 2 Aars Gæste 10 Rdl.

3 Have Redskab 6 Stkr. Hjulbaarer, 10 Spader...

3 Lædesogdens Kammer...

3 Gæstestald Kammeret...

3 Røgter Kammeret...

54. „Saavel i Betragtning af den Kjærlighed og Godhed, mine Kjære

Halling gjorde ikke Brug af det i Konventionen tagne Forbehold om at han kunde sælge Williamsborg. Gaarden forblev i Tørgen Hvas's Besiddelse til hans Død.

Svigerforældre, S. L. Hr. Justitsraad Tørgen Hvas de Lindenpalm og Fru Maren Lofs de Lindenpalm har viist mig, som ikke mindre i Hensende til den Kjærlighed og det velvillige Hjertelag, jeg bærer for dem, har jeg af Villigheds og Naturens Drift indgaaet og afforderet, saa og her ved for mig og mine Arvinger indgaaet og afforderer, at velbemeelte mine kjære Svigerforældre, saa længe de enten begge eller een af dem lever, skal og maae nyde, bruge og beholde min tilhørende Gaard Williamsborg til Bopæl med al Hovegaardens Avling og de dertil henlagte Hovevænderes Hovevi, Kæjser af de frie Bønder undtagen, om jeg samme skalde bortfælde, samt Tienderne af Daugaard Kongetiende og Store Dalby Kirketiende, tilligemed fornøden Ildbrændsel og fri Afbetjening af Jagt og Fiskevi, alt uden nogen Afgift eller Betaling i navnlig Tilfælde, hvorhos er aftalt mellem min Svigerfader og mig, at om jeg skalde resolvere til i Tiden at afhænde Williamsborg Gaard og Gods eller og selv ville behøve samme, som dependerer af mig, naar jeg maatte finde det for godt, skal mine kjære Svigerforældre, om de begge ere i Live, eller hvem af dem, som paa den Tid maatte leve, være forbunden efter $\frac{1}{2}$ Aars foregaaende Tilfjendgivelse at frakthytte og ryddeliggjøre Williamsborg Gaard til næst paafølgende 1 Mai, hvorimod jeg herved forbinder mig og mine Arvinger til Ekvivalent derfor at betale mine kjære Svigerforældre deres Livstid, enten de eller een af dem lever, naarlig til hver Viborg Snapstings Termin den Summa 500 Rdl., skriver fem hundrede Rdl., og derfor at meddele antagelig Forsikkring og Nykøphet til behørig Sikkerhed, da det ved denne Forandring af Bopæl og Bortflyttelse bliver en Følge, at den ved Gaarden havende Besætning af Kreaturer, Vogne og Bæster, undtagen 2 Vognheste, en Ridehest, 6 Røer og 2 Vogne, hvilke deraf for godt findes, tilligemed den Del af Effekter, som de ved en mindre Økonomi ikke maatte behøve, der skal ansees at kan være ungefær Halvdelen, bliver mig udleveret og samme at tilhøre mig, hvorudi den ved min Svigerfaders under Ds. D. til mig udgivne Forfkrivning stete Betingelse ikke skal være eller blive mig til nogen Præjudice. Iøvrigt forstaaer det sig selv, at ligesom jeg alene er berettiget til at have og opbevære Landgilden af Godsets Bønder, samt udstede Fæstebreve og Pæser, forbeholder jeg mig og at lade foranstalte de behøvrige Udvisninger i Skoven, saavel til Godsets Fornødenhed som til Forhandling, der alt alene af mig eller efter min Ordre foretages. At alt Forestaaende saavel af mig, som af mine Arvinger efter min Død urygkelig og uden nogen Forandring skal blive holdet og efterkommet, bekræfter jeg herved under min og understrevne tvende Bitterlighedsvidners Underskrift og Forsegling.

Williamsborg 18 Oktober 1777.

N. Schönau.
L. S.

Høye.
L. S.

W. Halling.
L. S.

Det er en Selvfølge, at efter at Jørgen Hvas saaledes var bragt til Ro, tie Skjøde- og Panteprotokollerne om ham. Vi vide Intet om Resten af hans Liv. At Hovedbygningen paa Williamsborg stылbes ham, er allerede udtalt. Om det ogsaa er Tilfældet med Ladebygningerne, vide vi ikke; men det er rimeligt.

Marct efter Konventionen, 1778, døde Maren Loss paa Williamsborg i en Alder af 57 Aar. Der blev erhvervet det sædvanlige Begravelsesbrev, dateret den 20 November 1778⁵⁶, saa at hendes Bortgang temmelig bestemt kan antages at have fundet Sted midt i November Maaned. Hendes Dødsdag blev den 14 December⁵⁷ indsat i Begravelsen i Engum Kirke, efter al Sandsynlighed med den Luxus, som efter Datidens Opfattelse sømmede sig for en Fru af hendes Rang.

55. I det historiske Kvartalskrift Orion I. S. 329 giver Bøder følgende sammentrængte Fremstilling: „14. Fru Maren Lofs ægte, saasnart Sørgenaaret var omme, sin Elsker, og saaledes fik den fattige Jørgen Hvas 7 komplette Godser; Skjerrildgaard traadte i Stedet for Møltrup og formodentlig Stubbergaard, hvilke han neppe har faaet med, og hans Formue var i Sandhed misundelsesværdig. Han lod sig adle med Navnet Lindenpalm og de gamle Hvasfers Baaben den 5 Juni 1761, blev Rancelliraad og siden Justitsraad, men førte med alt det et saa vildt og ryggesløst et Levnet, saa det ene Guds gif bort efter det andet, tilsidst Tirsbæk og Bryllersborg 1775, og han tilbragte sine sidste Dage dels paa en lille Bondegård Palmelund, som han i bedre Dage havde bygget sin Kuds, dels hos sin gamle Ven von Müllen i Daugaard. Hans Rone døde 1778 og han selv 1781, 53 Aar gammel, og det i saa stor Fattigdom, at den Bin, som blev drukket ved hans Begravelse, indtil Dato ikke er betalt. De bleve begge nedsatte i Begravelsen i Engum Kirke“. Omtrent hver Linie i denne Fremstilling, med Undtagelse af den sidste, indeholder en Fejl, en Overdrivelse eller en Forvanskning. Man maa beklage den Slags Forfatterklub.

56. Jyh. Reg. Brevet blev udfærdiget ad mandatum mod Erlæggelsen af 10 Rdl. til Sognets Fattige. Det indeholdt Tilladelse til at Riget maatte henstaae i længere Tid over Jorden og flere Undtagelser fra Forskrifterne om Ristens Udskyrelse m. v. Jfr. Fr. 7 Novbr. 1682 og flere senere Anordninger, Bl. 20 Febr. 1717 I. B. § 9, Fr. 23 Mai 1800 III. § 11. Da der vel maatte hengaae 3—4 Dage med at bringe Ansøgningen om et saadant Begravelsesbrev til Kjøbenhavn og med at udfærdige Bevillingen, kan Maren Lofs's Død temmelig nøje bestemmes til omtrent den 15 Novbr.

57. Engum Rkbg.: „1778 d. 14 December blev Fru Lindenpalm fra Williamsborg hendes Dødsdag indsat i Engum Kirke“.

Jørgen Hvas overlevede hende i 4 Aar og døde 1782 i en Alder af 53 Aar. Der blev ikke erhvervet noget Begravelsebrev for ham. Hans Lig blev indsat i Engum Kirke den 10 Juni⁵⁸, vistnok ledsaget af mange af hans gamle Venner og under Nærværelse af en nysgjerrig Mængde, men, som det synes, uden at der isøvrigt var truffet mere omhyggelige Forberedelser i Anledning af Begravelsen⁵⁹.

Stiftet efter ham tilfaldt Amtmanden over Stjernholms og Havreballegaard's Amter, Baron C. F. Guldencrone, der erhvervede Bevilling, udstedt den 12 Juli 1782⁶⁰, til at udstede Proklama til Kreditorerne. Selve Stiftesprotocollen, hvori Stiftet maa antages at have været indført, har ikke kunnet tilvejebringes saa lidt som den udstedte Stiftesteat.⁶¹

58. Engum Kbhg.: „1782 den 10 Junij blev Justice-Raad Lindenpalm fra Williamsborg Hans Lig Biesat i Engum Kirke. gl. 53 Aar“. Man vil bemærke, at begge Ægtefæller nævnes „af Williamsborg“.

59. Naar der ikke blev erhvervet noget Begravelsebrev for Justitsraad Hvas, medens han selv havde vist sin afsøde Hustrues Minde at den Ære, han formaaede, kan Man gjerne deri see Forskjellen paa en Ægtefælles og en Svigersøns Følelser. Men isøvrigt kan det ogsaa, maastee ved Siden af Omstændigheder, der ikke kjendes, erindres, at Halling jo boede flere Dagsrejser borte, paa Dronninglund, og at Jørgen Hvas's Død indtraf i den varme Tid, da Lig ikke længe kunne henstaae over Jorden. Naar Becker, som et Bevis paa Jørgen Hvas's Armod, noget hoverende udtaler, „at den Vin, der blev drullet ved hans Begravelse, til Dato ikke er betalt“, kan det bemærkes, at han i den lille Kvartudgave fortæller dette Faktum saaledes: „Svigersønnen, Halling, havde sørget saa slet for Begravelsen, at der ikke var Vin til Følget, hvorpaa Man dengang lagde endnu større Vægt end nu tildags, da Man i hin Ægn dog ikke gjerne undlader at drille et dygtigt Gravøl over de Afsøde. Da det syntes alle Hvas's tidligere Veljendte uanstændigt, at han skulde komme saaledes i sin Grav, blev der kjøbt et Anter Vin, for hvilket Præsten Fahlentamp gik i Kanton, men Brigaderen afflog paa det bestemteste at betale det, og Præsten fik aldrig sit Ud-læg godtgjort.

60. Jyd. R.

61. Amtsarkiverne i Aarhus og Standerborg have været undersøgte, ligesaa Stiftsamtarkivet og Herredsarkivet. Efter et omhyggeligt Eftersyn synes Stiftesprotocollen for Amtmandsstifterne i Stjernholms og Havreballegaard's Amter for 1782 ikke at befinde sig i Gh. Ark.

Der nævnes i Specifikationen over Jørgen Hvas's Indbo paa Williamsborg i Raffestuen tre Familiefilberier og i Storstuen fem. Der kan ikke være nogen rimelig Tvivl om, at Jørgen Hvas og Maren Løss have været portrætterede. Men deres Portrætter have forgjæves været efterspurgte i den Hallingste Familie.

En Karakteristik af Jørgen Hvas's Person er allerede givet paa flere Steder i det Foregaaende. Det var de to Retninger i hans Karakter, Forsængelighed og urolig Virkelyst, vistnok forbunden med megen Godmodighed, der lidt efter lidt havde hans Nedgang til Følge. Hans Adelspatent og Titler, hans Byggeforetagender paa Tirsbæk, Stjerrildgaard og Williamsborg, hans Forfjønninger af Kirkerne og hans Forbedringer af Godsset kostede mange Penge uden at forsøge hans Indtægter. Hans store Pengetransaktioner, som han foretog i det Djemed at tjene, skaffede ham kun Tab, hans mange Kautioner for uvedkommende Personer og hans særegne Godhed mod sin egen Slægt trak endnu yderligere fra i hans Kapital og Indtægt. Hans Indkjøb af Liender maatte gjøre ham til Kornhandler, og Indkjøbet af Enge til Tirsbæk viste ham som ivrig, maastee ikke heldig Landmand. Dette er, hvad der foreligger; men der er, som bemærket, endnu en vis Sandsynlighed for, at han har spekuleret i stor Stil paa anden Maade. Hertil kommer et betegnende Faktum. Vi kjende hans Indbo og Udbo paa Williamsborg, efter at han rimeligvis havde givet sin Datter paa Tirsbæk et stort Udstyr. Dette Ind- og Udbo lod ikke Noget tilbage at ønske. Der var komplet Sølvservice, der var sachsisk og kinesisk Porcellæn, fine Senge og Sengetæpper, Møbler og Jagtrekvifiter. Alle hans Heste vare mellem 5 og 8 Aar, i den kraftigste Alder, Rjoretøjer, Sadler og Redstaber tilstede i Overflodighed. Alt dette peger ikke hen paa en Mand, der spiller og drikker sin Formue bort, thi ham vilde et fint og med Smag udstyret Hus og et komplet Landbrug være ligegyldigt, men paa en Mand, der elsker at have Alt af bedste Slags for derved at tilfredsstille en Trang hos sig selv og samtidigt at understøtte en vis Anseelse i Andres Øjne. Beders Billede af Jørgen Hvas er fortegnet, fordi han

ikke har gjort noget Studium af hans Liv og Familieforhold, men kun lyttet til Folketsnak og bygget denne videre op ved Hjælp af egen Fantasi. Opmærksomheden kan maaskee endnu henledes paa det Træk, at Jørgen Hvas i sit „Skrivekammer“ havde staaende et komplet nyt Snedkerredskab. Han har altsaa holdt af selv at arbejde, et Vink, der peger i Retning af den aldrig hvilende Virkelyst og Stræben efter at omdanne sine Forhold, som fremgaar af hans øvrige Liv.

Jørgen Hvas's Retshandler,

forfaauidt de findes i Viborg Landstings Stj. og B. Prot.⁶²

I. Kjøb af Ejendomme:

1. Skjerildgaard af Bld. Hans Drejer de Hoffmann. Kjøbekontr. 11 Okt. 1760, Skjøde 1 Mai 1761.

2. Bondegaard i Balle af Kapt. Claus Rodenburg. Hæved 7 Ed. Htt. Stj. 12 Okt. 1757.

3. Bondegaard i Hedensted af Jakob von Müllen. Omtr. 5¹/₂ Ed. Htt. Stj. 1 Juni 1758.

4. Gods i Brigsted og Hornum Sogne af Etd. Bert Vichtenberg. Omtr. 23¹/₂ Ed. Htt. Stj. 7 Apr. 1760.

5. Hedensted Sogns Kongekorttiende, af Sr. Lorens Vorch i Vejle. 30¹/₂ Ed. Htt. Stj. 26 Apr. 1762. Kjøbesum 3000 Rdl. hvorfor gaves Pant i Tienden. Obl. indfriet 26 Apr. 1774.

62. Protokollen Nr. 43 for Tiden ⁷/₆ 1752 til ¹⁰/₅ 1758 mangler, men Registret haves. Der fremkommer derved et ubehageligt Slip i vore Efterretninger. Søvrigt bemærkes, at det ofte er Tilfældet, at Dokumenter ikke strax ere læste, og Man vil derfor 1, ikke sjældent finde Dok. fra tidl. Årstal imellem langt senere, altsaa i en senere Del end den, hvori Man nærmest maatte vente at finde dem. 2, Ved Siden deraf kan Man i Skjøder og Obl. vedf. senere Ejere eller Kreditorer, ofte finde Dplysning om tidligere Forhold. 3, Aflysning af indfrie Obligationer findes ikke under den Datum, da Aflysningen har fundet Sted, men som en Randbemærkning til Obligationen paa det Sted, hvor den er indført.

6. Engum Sogns Kongetiende af Grev Christian Frijs 33 Td. 6 Skp. Htt. Skj. 3 Decbr. 1758.

7. Nebsager Sogns Kongetiende af Grev Christian Frijs. 32 Td. Htt. Medfulgte et Hus i Stouby. Skj. 27 Apr. 1761. Tienden var bortkøbt til Søren de Hoffmann i Horsens paa Livstid for 5 Td. Rug, 15 Td. 6 Skp. Byg, 22 Td. 4 St. Havre.

8. En Gaard i Bredal By af Komtesse Reventlow til Frijsenbold henved 7 Td. Htt. Skj. 15 og 23 Juli 1773.

II. Salg af Ejendomme.

1. Kjergaardsholm t. Ritmester Johan Glud, Skj. 6 Apr. 1758.

2. $\frac{3}{4}$ Stubbergaard t. Morten Andersen Dviftgaard, Skj. 3 Mai 1758.

3. Landting t. Niels Pedersen Lilleknud, Skj. 2 Mai 1758.

4. 3 Bøndergaarde i Bjerre og Hornumkjær t. Grev Christian Frijs. 18 Td. Htt. Skj. 26 Apr. 1761.

5. 2 Bøndergaarde i Hornstrup, lille Vsholt og Harbohus, t. Jens Fevejle for 1000 Rdl. Skj. 1 Mai 1763.

6. Fur Kirke t. Peter Enevold Braes til Koffedal. Skj. 22 Nov. 1763.

7. Skjerildgaard t. Kapl. S. P. Lüttichau. 340 Td. 2 Skp. Htt. i Alt. Skj. 26 Apr. 1768.

8. Halve Rodengaard t. Chr. Mikl. Rjær, Skj. 22 Mai 1771.

9. Anden halve Rodengaard til Samme, Skj. 10 Mai 1772. Hver halve Gaard lidt over 9 Td. Htt.

10. En Gaard i Belle t. Komtesse Reventlow $7\frac{1}{2}$ Td. Htt. Skj. 22. Aug. 1773.

11. Lirsbæk, see Texten, Skj. 30 Apr. 1774.

12. Bryllseshborg see do., Skj. 11 Decbr. s. A.

13. En Gaard i Belle t. Rasmns Andersen Bleisberg. $7\frac{1}{2}$ Td. Htt. Skj. 20 Nov 1774.

14. Gods i Bis og $\frac{1}{2}$ Bis Kirke, see Texten.

III. Kreditor efter Obligation.

1. Peder Stjernholm til Orndrup for 9,990 Rdl. 1 Mai 1759. Kwitteret 4 Mai 1761.

2. Peder Moltrup for 10,500 Rdl., 5 pCt., 4 Mai 1765. Pant: alt Moltrups Løssøre, der specificeres til mindste Enkelthed, samt Lodbjerg Kirke og Søfgaard i Lodberg Sogn. I den interessante Fortegnelse over dette Løssøre findes ogsaa nævnt „Hvasjes Kammer“, hvorved menes det Kammer, som Kbd. Hvasj til Tvis Kloster, g. m. P. Moltrups Søster, benyttede som Gæst. Obl. findes ikke kwitteret. Af det nævnte Pant relageres 1769 48 Td. Htt. til

Fordel for et Laan af Kald p. E. Stenfeldt af Demstrup, saa at Kald. Hvas kun beholdt Pant i Løssøret.

3. Peder Bachmann Hoffjægermester, Jægermester, Oberførster og Bildtmester i Lille Bellinge, for 15,600 Rdl. 5 pEt., 26 Apr. 1767. Indfriet 6 Mai 1772 efter Paaskrift af Næsesfor Schmidt.

4. Peder Møldrup for 3,000 Rdl., 6 Mai 1767, indfriet 6 Mai 1768.

5. Thynde Schmidt f. 550 Rdl., 6 Mai 1768, kvitt. 5 Mai 1775 af Schönau paa Kreditors Vegne.

6. Claus Rodenburg, Kapt. f. 1995 Rdl., 5 pEt., 26 Apr. 1766, transp. 1769 til Nef. Gotfred Schmidt.

7. Marie Anne Hvasf, f. 1950 Rdl., see Text S. 245.

8. Samme f. andre 1950 Rdl., see sids.

9. Chr. Heinrich v. Wildenradt t. Brigader Halling for 2000 Rdl., Instit. Jørgen Hv. de L. f. 2000 Rdl. og Pst. Deichmann f. 1500 Rdl. Dat. Bellinggaard 26 Apr. 1774. Kvitt. 6 Mai 1775

10. Peder Møldrup f. 7200 Rdl., 5 Mai 1775. Transporteret til Grosferer Hanssen, der kvitterer 8 Juli 1781.

IV. Debitor efter Obligation.

1. Til Lorenz Lorch i Horsens f. 3000 Rdl. m. Pant i Hedensleb Kongetiende, som han havde kjøbt af Lorch. 26 Apr. 1762, indfriet 26 Apr. 1774.

2. Til Viborg Stifts off. Midler f. 14,000 Rdl. 5 Mai 1764, indfriet 5 Mai 1765.

3. Til Pst. Niels Secher f. 24,000 Rdl. 26 Apr. 1766, indfriet 30 Apr. 1774.

4. Til Næsesf. Gotfried Schmidt til Stougaard og Alsted f. 22,000 Rdl. 26 Apr. 1768, indfriet 7 Mai 1775.

5. Til Samme f. laante 6000 Rdl., 1 Mai 1770, indfr 8 Mai 1777.

6. Bil Sammes Stervbo f. 5000 Rdl., 1 Mai 1776. 3 Mai 1777 aflastes af denne Obl. 3200 Rdl.

7. Til Brigader Halling f. 5000 Rdl., 18 Okt. 1777. Obl. uopfigelig i Jørgen Hvas's Livstid. Til Gjengjæld betalte Brigaderen Jørgen Hvas's Gjæld. See Texten.

V. Kautjoner.

1. For Broderen Wogn Hvas's Oppebørsefer indtil 3000 Rdl., 12 Aug. 1758. Berigtiget og indfriet 2 Septbr. 1767.

2. For Tolber i Kolbing J. N. Herg's Oppebørsefer indtil 2000 Rdl. til Udg. af 1768 31 Decbr 1764.

3. 3 Forening med Oberstl. Møldrup Kautionist og Selvfrydner for Renterne af 24,000 Rdl., som Sønnen Peder Møldrup efter Obl. 1 Mai 1765 skyldte Støvringgaard's Kloster.

4. For Amtsforvalter Lund af Hald og Skivehus Amter for Oppebørsfeler indtil 4000 Rdl. Medklautionist H. S. de Lichtenberg. 3 Mai 1765. Indfriet 20 Jan. 1770.
5. For Peder Møldrup for 3000 Rdl. efter Obl. af 27 Apr. 1767 til Studiosus Svend Riber fra Aggerholm. Indfriet 1 Apr. 1771.
6. For Amtsforvalter M. Ulstrup i Skive for 2000 Rdl. Oppebørsfeler. 2 Nov. 1767. Indfriet 4 Mai 1768.
7. Ny Kaution for samme Beløb 24 Apr. 1768. Indfr. 9 Mai 1775.
8. For Tolder S. R. Hertz i Kolbing, Oppebørsfeler indtil 2000 Rdl. 23 Febr. 1769.
9. For Søstersønnen Just Frederik Wobstov for 25,000 Rdl. af Kjøbesummen for Sønderstovgaard. 1 Mai 1769.
10. For Amtsforvalter F. M. Lund i Thisted for 4000 Rdl. 4 Septbr. 1770 Indfriet efter Rentef. Paategn. 17 Jan. 1776.
11. For Kammeraad Nicolai Druus til Engesholm for 5000 Rdl. til Apotheker Schmidt. 11 Juni 1770. Medklautionist Forvalter H. S. Stenstrup „til“ Kjellær.
12. For Tid. Peder Møldrup for Obl. paa 4000 Rdl. til Kammeraad H. S. Rafn i Viborg. 6 Mai 1771. Medforlover Justitsraad Jens Hvas til Lvis Kloster. Indfriet i Snæpsting 1800.
13. For sin Søster Marie Anne Hvas for 2000 Rdl. til Aarhus Stifts Enkelasse fra 6 Mai 1772.
14. For sin Fætter Christian Carl Hvas til Hvilsbjerggaard for 2000 Rdl. til Romb Lorenz Lorch i Vejle. 26 April 1774.

Ketsfagerne i Anledning af Christen Lindes Ægteskab med Maren Løss.

Sfr. Lerten S. 258—9 .

Christen Linde var tidlig forelsket i Maren Løss. Der fremlagdes for Lamperretten to Breve af Okt. 1741 og 13 Mai 1745, som han fra Udlandet havde tilskrevet hende, dog under Søsterens Navn for at skjule Forholdet. 1741 var Christen Linde kun 21 Aar og Maren 20 Aar. Men Maren havde ikke blot erobret Sønnen; ogsaa paa Faderen havde hun gjort stort Indtryk. Hun var bleven seet at gaae ind til ham om Aftenen ved Sengetid og det spionerende Lyende, der havde lyttet og ventet, havde ikke seet hende vende tilbage. Dertil havde Niels Linde givet den Befaling, at Lyendet skulde adlyde Zomfru Maren, der kaldes hans „Husholdester“, i Alt „hvad enten det var vitt eller galt“. Der gik altsaa Sladder ud i Verden, Zomfru Marens øvrige Opførelse gav

denne Næring, og det var almindeligt antaget, at hun stod i utilladeligt Forhold til sin gamle Herre, der var højt oppe i de trefindstuyte Aar. Stedets Præst, Pastor Peder Billestov, udtaler i en Attest af 8 Aug. 1750 under Tæmperrets-fagen, at „Maren Jørgensdatter Ross var ubi almindelig Mistanke og Berygtelse for letfærdigt Levnet og Omgang med afgangne Niels Linde“, hvilket han kræver Gud til Bidne om, hans Sind mange Gange at have krænket; „men“, tilføjer han, „hvad skal vel en fattig Præstemand gjøre i slige Tilfælde? Taler han derom, saa er han i Proces, Fortræd og Ulejlighed; tier han, saa er han og i Fare. Gud hjælpe os! Han veed bedst alle Ting!“

Da nu Niels Linde var død, den 12 Aug. 1746, stod Bejen aaben til et Ægtefæb mellem den i myndig Alder værende unge Herre til Tirsbøl og Gjenstanden for hans Attraa. Han synes ogsaa snart at have gjort Skridt dertil. Han søgte om Vielsebrev i Rancelliet, men Familien havde faaet Nys om hans Hensigt og faaet Lejlighed til at nedlægge Indsigelse; Vielsebrevet blev nægtet ham. Han gif saaa i al Stilhed den 30 Juni 1748 til sin Sognepræst, den ovennævnte Peder Billestov, og begjærede at troloves med Maren; men ogsaa her fik han Afslag. Familien, der repræsenteredes af de tre Onkler Frants Linde til Palksbjerg, Christen Linde til Bekmark og Janus Friedenreich til Palsstrup, ansaae dog ikke Bejen til et Ægtefæb mellem de Paagjældende tilstrækkeligt affaaeren ved disse to Afslag. De fandt det rettest at faae afgjort ved Dom, at det paantænkte Ægtefæb overhovedet var utilstedeligt og, indtil denne kunde erholdes, at nedlægge et formeligt Forbud mod dets Indgaaelse. Forbudet blev nedlagt og stadfæstet ved Tirsbøl Birketing den 10 Aug. 1748 og efter Appel (af Christen Linde?) af Viborg Landsoverret den 23 April 1749. Derimod blev en Ansøgning af 27 Aug. 1748 til Kongen om gode Mænd og Kommissarier til at dømme i Sagen affaaet i Konsejlet den 30 Oktbr. næstefter og Sagen henvist til Afgjørelse ved ordinær Lands Lov og Ret.

I Henhold hertil indstævnedes Onklerne deres Neven og Maren Ross for Tæmperretten i Aarhus (Stiftamtmand H. Nielsen, Biskop P. Hygom, Stiftsprovst C. Pontoppidan, Provst J. Lindegaard, Mag. Rektor Smidt, Pastor J. Lønborg ved Domkirken og Vicerektor Mag. J. Worm som Notarius), hvor Sagen blev foretaget første Gang den 28 Mai 1749¹. For Onklerne mødte Prokurator Hans Ravn fra Viborg, for Christen Linde og Maren Ross Prokurator Jørgen Rasch Bergen af Bøldum. Begge førte de med Digtighed, men Bergen dog især med fortrinlig Tungefærdighed og stor Virtuositet, deres Klienters Sag. Efter at Bergen havde nedlagt Indsigelse mod Rettens Competence, hvilket den tog meget fortrydeligt op og multerede ham for, og efter at en Række Afskandte vare bevilgede, procederedes endelig den 16 Septbr. 1750

1. Sagen findes i Tæmperretsprotokolten i Aarhus Bispearkiv. Denne Protokol gaar fra 1692 til Udgangen af 1773. Den er i hvidt Pergamentsbind og mærket 5 Neversal p. 129 Nr 107.

Sagen til Dom. Prof. Ravn fremlagde Tingsvidner fra Tirsbæk Birketing, Bjerre Hatting Herreders Ret, Middelfom Sønderlyng Herreders Ret, Voller og Grundet Birketing, 12 Attester fra forskjellige Personer, et Indlæg fra Onkelne og et fra sig selv. Procurator Bergen fremsførte, at alle Ravn's Vidner kun handlede om Ky og Kygte og Løse Ord, som for mange Aar siden skulde være passerede om saadanne Personer, som Vidnerne aldrig havde seet, og om Løse Ord af tredie Mand's Mund. Han paastod, at der i de fremlagte Vidner ikke fandtes to Udsagn overensstemmende om, hvad de paa een Tid eller eet Sted havde seet og hørt. Han fremlagde fra sin Side 7 Tingsvidner, — af hvilke det sidste, fra Vejle, „indeholdt mere berømmeligt om Jomfru Løss, end hendes Fjender havde udsprebt Ord“ —, fremdeles 16 Attester fra Præster, Øvrigheds-personer og andre honette Folk angaaende Jomfru Løss's Ufkyldighed, deriblandt endog en Attest fra Hr. Peder Billestov selv af 4 Juni 1749 og endvidere en fra Provsten i Bjerre Hatting Herreder, Korup, og fra to Præster. De fleste af disse Attester vare afgivne efter Rekvifition af Maren Løss, dat. 3 Febr. 1750. Endvidere fremlagdes et egenhændigt Brev fra Maren Løss til Bergen.

Retten optog derefter Sagen til Dom, der affagdes den 16 Decbr. 1750. Efter en meget vidtløftig Motivering, der fastholdt, at Maren Løss var mistænkt og beskyttet for at have staaet i Forhold til Niels Linde, hvilken Mistanke og Berøgtelse var godtgjort ved de mange afhørte Vidner, dels Tjende, der havde tjent i Gaarden med hende, dels Bønder og Tjenere i Sognet, ved Gaarden boende, konkluderede Dommen, under Paaberaabelse af D. L. 6—13—3 og 3—16—9—6, „At velb. Christen Linde paa Tirsbæk ingenstinde sig i Ægteskab med den for hans afgangne Fader Velb. Niels Linde mistænkte og almindelig beskyldte Maren Jørgensdatter Løss maatte indlade“. Processens Omkostninger ophævedes.

Denne Dom appellerede Christen Linde og Maren Løss til Højesteret, hvor den blev foretaget det følgende Aar 1751 i Decbr. Maaned². Den begyndte den 4 Decbr. Kl. 12¹/₂, men blev samme Dag intet Andet forrettet, end Stævningernes og Tapperetsdommens Oplæsning, hvorved „Horn“³ som Chr. Lindes Procurator erindrede, at „han skulde sden vise, af hvad Beskaffenhed de Geistlige jus canonicum var i denne Sag“.

Den 6 Decbr. begyndte Sagen igjen og indstillede da „Løssen“ (altsaa nu Christen Lindes Procurator) til Hans R. M., om Sagen ogsaa var af den Beskaffenhed, at den af Tapperetten forhen og nu af Højesteret kunde paaljendes, hvorpaa han begjærede Interlokutorium

2. En Extrakt af Sagens Indhold, nedskrevet af en Tilhører umiddelbart efter hver Dags Forhandling, findes i Hist. geneal. Ark. Specialia L. 14 h. Oh. Ark., og et kort Uddrag af denne Extrakt er meddelt mig af Hr. C. Manja.
3. Den her nævnte Horn er vistnok Politimesteren Frederik Horn.

Højesteretsdommen, der blev affagt den 20 Decbr. 1751. Eftm. R. 2^{1/2}, var af følgende Indhold:

„Efter den af Maren Ross tilbudne og i Højesteret afslagne korporlige Ed (hun havde afslagt den samme Dag) bør saavel Tamperrettens affagte Dom, som alle de ubi Sagen mellem Parterne anlagte og fremsførte Sigtelser og Bestyldninger være aldeles tilfidesatte, underkjendte og magtesløse, og ikke være enten Christen Linde og Maren Ross til nogen Hinder i deres forehavende Ægteskab eller ~~komme~~ enten de nu levende eller den afdøde Niels Linde til nogen Hinder og Fornærmelse paa deres Ære eller Reputaation“.

Omkostningerne ophævedes paa begge Sider. Til Justitskassen betalte Kontracitanterne (Dokterne) 5 Rdl.

Denne Højesteretsdom var os ikke bekendt, da Texten S. 259 blev trykt. Ellers vilde selvfølgelig Meddelelsen paa dette Sted være bleven redigeret anderledes.

Vi kunne nu sige med Visshed, 1) at Christen Lindes og Maren Ross's Ægteskab blev indgaaet lovligt, 2) at det falder i Tiden mellem den 20 Decbr. 1751 og den 29 Januar 1752, da de i Kjøbenhavn, som Ægteskæller, oprettede deres reciproke Testamente⁴, og 3) at det efter al Rimelighed blev indgaaet i Kjøbenhavn.

Endnu maae vi konstatere, at Børgen Svæs ikke med et Ord nævnes i Tamperretsdommen.

William Halling f. 1744 † 1796,

og

Christine Linde Svæs de Lindenpalm f. 1758 † 1817.

Det er ikke Hensigten med de faa efterfølgende Linier at levere en Studie over Halling og hans Frue. Dertil have vi ikke samlet Materiale nok, og en saadan Opgave ligger ogsaa udenfor Hensigten af dette Skrift. Vi skulle blot ganske kort til det iforvejen Meddelte føje nogle enkelte Hovedbegivenheder af hans og hans Kones Liv.

4. Testamentet er underskrevet til Bitterlighed af Politimesteren Friedrich Horn og Borgretspræsident Truels Ortvad, den samme, der var Børgen Svæs behjælpelig med hans Abelspatent.

De havde kun været gift et Aar, da deres ældste Barn, en Datter, fødtes paa Lirsbæk den 15 Februar 1775. Christine Hvas blev saaledes Moder i en Alder af 16 $\frac{1}{2}$ Aar. Hendes førstefødte fik Navnet Wilhelmine Christine efter begge sine Forældre, blev hjemmedøbt strax efter Fødselen og Daaben publiceret i Engum Kirke den 6 April. Bestemoderen paa mødrene Side Fru de Lindenpalm, har Barnet, hendes Søster, Fru Hvas fra Wiuf, holdt Huen og Faddere vare Sorgen Hvas, hans Broder, Brodersøn og Kammerraad Fogh¹. Aaret efter, 1776, fødtes paa Lirsbæk deres andet Barn, Hans Henrik, der ogsaa først blev hjemmedøbt og derefter fremstillet til Daabens Publikation i Engum Kirke den 12 April. Blandt Fadderne vare paa Familien Hvas's Side Sorgen Hvas's Søstersøn, altsaa Fru Hallings Fætter, Just Frederik Wodskou til Sønderfoggaard. Navnet Hans Henrik kan formodes at være efter Hans Henrik Lichtenberg, thiønt vi ikke see Grunden til at vælge dette for Familien fremmede Navn. Han nævnes senere med Tilføjelse af Navnet Sorgen eller forskjønned Georg; men Kirkebogen indeholder ikke dette Navn².

Halling forblev ikke længe paa Lirsbæk. Han byttede i 1776 denne Ejendom bort mod Dronninglund med Dronninggaard i

1. Tilførselen i Engum Kbhg. lyder efter Meddelelse af Hr. Pst. Briz saaledes: „D. 6 April (1775) er Velbaarne Hr. Brigadeer Halling til Thyrsbeck, hans Frøken Datter Wilhelmine Christine fremstillet i Kirken til sin Daabs Publication, som strax efter Fødselen d. 15 Febr var forettet af Bestemoderen Madame Biering fra Horsens, frembaaren af Fru de Lindenpalm. Faddere vare Hr. Justits-Raad Lindenpalm. Hr. Cammer-Raad Fogh fra Wexle, Sr. Peder Hvas fra Wiuf (Sorgen Hvas's yngste Broder), Sr. Hvas fra Anfiær (Sorgen Hvas's Fætter fra Hvilsbjerggaard) og Sr. Hvas'ses Klarke fra Wiuf (Marie Løss). Frue Brigaderindens Introduction var d. 29 Martij foran“

2. Engum Kbhg., meddelt af Pst. Briz: „D. 12 April (1776) blev Velb. Hr. Brigadeer til Thyrsbeck hans Søn, som tilforn for Svagheds Skyld (var hjemmedøbt) og nævnet: Hans Henrik, til hans Daabs viidere Publication i Engom Kirke fremstillet af Dristinde Krabbe. Fadderne vare: Hr. Capt. Bang, Hr. Wodskou (Sorgen Hvas's Søstersøn) og Frue Bang, alle fra Wexle Frue Brigaderinden holte sin Kirkegang Dom. Remintscere (d. 2 Martis).

Vendtsyssel, der tilhørte Kammerherre Brev Caspar Herman Gottlob Moltke, og forlod Lirsbæk ved Mai Dags Tid, altsaa efter at have tilbragt netop 2 Aar paa Gaarden. Der laae et tilstrækkeligt Motiv for Halling til at fatte denne Beslutning deri, at Lirsbæk, som Ejendom, var ham for lille, for indsnævret og begrændset. Han kunde ikke være bekjendt at afhænde Williamsborg saa længe Svigerforældrene levede der, og end mindre at tage den selv til Brug, hvilket han jo ogsaa kontraktsmæssigt havde fraskrevet sig. Men foruden dette var Tonen og Omgangen i Vejle Egnen vistnok bunden af langt flere Hensyn, end oppe i Vendtsyssel, og Enhver, hvis egne Grindringer og Traditioner gaae tilbage i Tiden — det behøver ikke at være til dette Aarhundredes Begyndelse, end sige tilbage til Slutningen af forrige Aarhundrede, — vil vide, at Man hist og her Nord for Limfjorden tidligere førte et Liv, der just ikke svarede til Tone eller Omdømme i den øvrige Del af Landet. Det var til et frit Felt at røre sig paa, at Halling trængte, og det fandt han, tillige med større Udstrækning af Ejendommen, paa Dronninglund. Hvis Dronninglund, da Halling købte den, havde samme Størrelse, som nævnes nogle Aar tidligere i D. Atl., hørte der henved 1100 Tdr. Stk. af alle Slags til denne Ejendom, og den var altsaa mere end dobbelt saa stor som Lirsbæk. De to Herrer, Moltke og Halling, oprettede den 26 Februar 1776 Kjøbekontrakt med hinanden om deres respektive Ejendomme, og Skjøderne udstedtes derefter, af Moltke til Halling paa Dronninglund m. v. den 26 April, og af Halling paa Lirsbæk til Moltke den 1 Mai næstefter. Moltke overtog Prioritetsskjølden paa 24,000 Rdl. i Lirsbæk og udstedte desuden en Obligation til Halling paa 17,500 Rdl., medens Halling omvendt udstedte en Obligation til Moltke paa 30,000 Rdl. Det er dog ikke hermed sagt, at de to Summer 24,000 Rdl. og 17,500 Rdl. sammenlagte betegne Prisen paa Lirsbæk; men vi skulle ikke dvæle herved.

Den 15 Februar 1782 fik Halling Bevilling til ved Proklama at maatte indkalde alle de i Ostindien, med hvilke han havde havt

Pengeaffairer eller staaet i Regning og som derover til ham kunde have nogen Forbring m. v.³

Paa Dronninglund fødtes hans anden Søn, Tørgen Magnus, Søndag den 28 Marts 1783. Han blev strax efter Fødselen hjemmedøbt og Daaben publiceret i Kirken den 23 Mai næstefter under Nærværelse af fornemme Faddere fra Aalborg. Det sees, at denne Søn fik begge sine Bedstefædres Navne paa mødrene og fædrene Side. Han blev indstreven som Søkadet, men døde 6 Aar gammel den 19 Juni 1789⁴.

Et Fjerdingaar efter sin Svigerfaders Død afhændede Halling ved Kjøbekontrakt af 12 September 1782 og Skjøde af 4 Juni 1783 Williamsborg til Generalauditor Christian Kallager⁵. Hartkornet udgjorde i Alt af alle Slags 256 Tdr. 6 St. 2 Alb., og var, siden Halling købte Gaarden af Tørgen Hvas, bleven forøget med 20—21 Tdr. Htk. Vøndergods, men formindsket med c. 3 Td. Htk. Tiender. Kjøbesummen var 33,530 Rdl., altsaa 5,530 Rdl. mere end Halling havde givet sin Svigerfader. Var det Konjunkt-

3. Syd. Reg.

4. Dronninglund Kbh. indeholder efter Meddel. af Past. Blichfeld herom: Fredagen d. 23 Mai 1783 døbtes Højvelbaarne Hr. Brigadeer William von Halling til Dronninglund og Fruen Kirstine de Lindenpalm deres Søn, Tørgen Magnus, (af Sognepræsten strax efter Fødselen hjemmedøbt i Overværelse af de høje Forældre og Jordmoderen Søndagen d. 28 Marts). Fadderne ved Daabens Publication i Kirken vare: Fru Stiftamtmandinde von Levegau, Fruen de Moltke, Hr. Stiftamtmand Levegau, Hr. Kammerherre Moltke, Chef for det fjerde Regiment, og Hr. Justitsraad Nyberg, Alle af Aalborg.

Den 19 Juni 1789 død: Søkadet Tørgen Magnus Halling paa Dronninglund, gammel 6½ Aar.

5. See Bil. Generalauditor Kallager levede i Randers af sine Midler. Ved Kjøbekontrakt af 24 September 1783 og Skjøde af 4 Juni 1784 afhændede Kallager Williamsborg til Johan Frederik Schmidt, Søn af den tidligere omtalte Apotheker, Assessor Schmidt i Horsens. Joh. Fr. Schmidt var cand. jur., blev d. 10 Decbr. 1783 adlet tilligemed sin ældre Broder Ulrich Christian Schmidt, og tilkjøbte først en Del Gods og Daugaard Kirketiende, men solgte efterhaanden omtrent hele Vøndergodsset bort og 1809 Williamsborg med Resten til Regimentskvartermester Jeremias Møller Secher for 106,500 Rdl. See herom og om de senere Ejere Ordon II. 140.

turerne alene, der i 7 Aar havde forøget Gaardens Værdi med over en Femtedel af Prisen i 1775, eller var det, i alt Fald tillige, de af Sorgen Hvas opførte Bygninger og foretagne Forbedringer? Bistnok begge Dele tilsammen. Konjunkturerne vare isvrigt dengang stadigt opad gaaende.

Foruden Dronninglund med Tilliggende ejede Halling, efter Becker og Trap, Rjærgaard i Hunderup Sogn i Bjærding Herred, en Gaard, der i D. Atl. opføres med henved i Alt 600 Td. Skt. Fremdeles ejede han, efter Becker og Trap, Petersholm, Syd for Vejle, i Vejle Landfogd, og en Gaard i Aalborg, det nuværende Hotel Phoenix, hvis Facade til Baden og hvis Værelser endnu tilbels ere fra hans Tid.

Samlivet mellem de to Egtefæller antages efterhaanden at være blevet saa slet, at de frivilligt hævede det, saaledes at Halling forblev paa Dronninglund og Christine Hvas drog til Petersholm og levede her. Halling kunde da tumle sig paa Dronninglund efter Behag, og det Liv, han der førte, skal have været excentrifk. Blandt hans Ideer nævnes den, at han vilde forskjønne Befolkningen paa Godset, og at han engang ved stort Optjeb af Korn troede at kunne beherske Kornhandelen i Østersøen.

Halling blev Medlem af Direktionen for det asiatiske Kompagni, vi vide ikke naar, men formode, at det har været kort efter hans Hjemkomst. Han var det allerede den 30 April 1774⁶. Han nøjedes ikke med den Rang, han havde faaet som Brigaber, men erholdt den 29 December 1774 Rang med Generalmajorer til Hest og til Fods⁷. To Aar efter, 1776, blev han udnævnt til Ridder, det vil sige Storkors af Dannebrog⁸. Han fik altsaa „det hvide

6. Halling vendte efter Giesfing tilbage fra Ostindien i 1773 og nævnes som Direktør for det asiatiske Kompagni i den Obl., som han den 30 April 1774 udstedte til Sechers Enke for Prioritetagjelden i Tirsbæk. Det asiatiske Kompagni var oprettet under Christian den Sjette. Øktrojen er af 12 April 1732, lydende paa 40 Aar, fornyet 23 Juli 1772 paa 20 Aar. Ny Øktroj af 21 Mart 1792 Kompagniet blev ophævet ved Pl. 22 Mart 1844.

7. Møllers Reg. over Rangpersoner i Gh. Ark. p. 3, 1775.

8. Sammensteds, efter Pøffner p. 57 B.

Maand", efter Sigende mod et overordentlig klækkeligt Vederlag, der anvendtes til Brolægningen af Slotspladsen eller Kongens Nytorv. Den 17 December 1783 blev han nobiliteret⁹ og anbragte i den Anledning sit og sin Kones Vaabner ved Siden af hinanden i stort Format paa Frontispicen af Midtfløjen af Dronninglunds Hovedbygning ind mod Gaarden. Disse Vaabner lod en senere Gjer af Gaarden borthugge¹⁰. Halling døde den 2 April 1796¹¹, i en Alder af kun 52 Aar, og ligger begravet paa Assistentkirkegaarden i Aalborg under et stort og pragtfuldt Monument af Marmor, der forestiller en afbrudt Søjle. Af Brigaderen haves flere Portrætter¹².

Efter Brigaderens Død stiftede Christine Hvas, der da var i en Alder af 38 Aar, med sine to Børn, af hvilke Datteren Wilhelmine Christine var 21 Aar og Sønnen Hans Henrik 20 Aar. Hun overtog de faste Ejendomme Dronninglund og Dronninggaard med underliggende Gods, samt alle Voets Forpligtelser m. v. mod at udbetale Sønnen og Datteren tilsammen 160,000 Rdl. Udlægsforretningen, der overdrager hende de nævnte Ejendomme, er dateret den 16 Juni 1797 og findes i Vib. Landst. Skj. og Pante Prot. 3

9. See Adelens Aarbog.

10. Jeg, F. Hvas, har seet disse i stor Stil udførte Vaabner. Kammerherre E. B. R. Skeel, senere Indenrigsminister, lod dem kort efter sin Tiltrædelse af Ejendommen borthugge. Resterne findes endnu i Kælderen. Medd. af Pst. Blichfeldt.

11. Efter Benzons Stamtafler, Gh. Ark. Hans Død og Begravelse er ikke indført i Dronninglund Kbhg.

12. Dette Monument har jeg, F. Hvas, ofte seet i min Skoletid 1835—43. Om det findes endnu, veed jeg ikke.

Et udmærket smukt Portræt af Brigaderen findes hos Fru P. Halling, født Branner, Enke efter hans Sønnesøns Søn. Portrættet er i oval Ramme, 1 Alen højt i Ejsningen. Brigaderens Ansigt er ungdommeligt, kraftigt, fyldigt, med lille Mund, kort Næse, brune Dine og uden Skjæg. Han er i rød Kjole med blaa Krave, begge kantede med Guldgaloner, har det hvide Band over Skulderen og Stjerne paa Brystet, fint Kniplingshalstørklæde, lille lav flad trekantet Hat med sort Kolarde og Haaret kun svagt fremme. Om tre andre Portrætter, see Note 17.

Udlægsforretningen kaldes Sønnen Hans Henrik med Tilnavnet Tørgen, som han ikke havde erholdt ved Daaben. Christine Hvas boede saa en Tid lang paa Dronninglund. Hun havde ogsaa sine excentriske Tilbøjeligheder, der udviklede sig i Aarenes Løb. Saaledes lod hun opkjøbe eller forfærdige Bødkerarbejde, som hun udsolgte fra Dronninglund, hvor det stod og faldt i Staver. Hun havde en sand Mani for at tage om paa Auktioner og gjøre Indkjøb af alle Slags Ting¹³. Senere solgte hun Ejendommen i Bendtsyssel og købte Kjelbtjør, en lille Sædegaard i Bredsten Sogn, Tyrrild Herred, der rimeligvis dengang havde sit Gods komplet¹⁴. Hvorledes det gik med Ejendommene Kjørgaard og Petersholm, see vi os ikke i Stand til at meddele. Hun skal have ønsket at gjen erhverve Tirsbæk, men det lykkedes ikke for hende. Hun fik tilsidst den Ide, at hun vilde blive fattig. Hun døde sent paa Aftenen den 10 Marts 1817 paa Kjelbtjør i en Alder af 59 Aar¹⁵. Hun blev begravet paa Bredsten Kirkegaard den 20 Marts

13. Forholdene vare jo dengang andre end nu. Det var ikke let i Jylland at købe gode Ting sammen til et Hus. Kapt. Lichtenbergs Frue paa Bidstrup, født v. Arenstorff, f. 1771 + 1861, min Kones Bedstemoder, havde netop den selv samme Mani, og Erindringen bevarer om et pudsigt Svar, hun engang fik af Fru Halling, da de mødtes paa en Auktion.

14. Naar det af Beder ansøres, at hun købte Verbæk ved Vejle, maa denne Gaard i ethvert Fald sør Fru Hallings Død være gaaet over i andre Hænder. Det Samme maa formodes at have været Tilfældet med Petersholm og Kjørgaard; thi det fremgaar tilstrækkelig tydeligt af Skiftet efter hende, at hun ved sin Død kun ejede Kjelbtjør, og hvad særligt Verbæk angaar, ejedes denne ved Fru Hallings Død af en Stoutz, der døde 1818.

15. Ifølge Nørvang Tørrild Herredets Skifteprotokol indsendt Skifteforvalteren, By- og Hfgd. Dahl, sig Dagen efter, den 11 Marts, paa Gaarden før at paabegynde Skiftet. Det hedder, „at Fru Brigaderinden var død, igaar Aftes, sidvig“. Tilstede vare Ritmester Halling til Frissholt og Amtmand Selmer i Genhold til en ham af Baron Krübener under 12 Marts 1814 paa sin Gustrues, den Afvødes Datter, Vilhelmine Christines Begne meddelt Fuldmagt. Den 31 f. M. foretoges en „overordentlig vidtløftig og detailleret“ Registrerings- og Burderingsforretning. Den 16 April og 16 Juli prøvedes forgjæves Auktion over Gaarden. Løssret solgtes senere ved Auktion og der sees at have været trykte Kataloger. Skifteforvalteren, Hfgd Dahl, døde 1818 og Kommissærerne

næstefter og en Sten med Indskrift lagt over hendes Grav, hvor den dog nu ikke mere findes¹⁶. Af denne Stens Indskrift fremgaaer, at hun var født den 9 September 1758. Kirkebogen indeholder, som tidligere anført, see S. 263, kun hendes Daabsdag den 30 September.

Der haves flere Portrætter af Christine Hvas baade fra den yngre og ældre Alder¹⁷. Hun havde brune Øjne og mørkt Haar; men Portrætterne vidne ikke om den Skjønhed, vi tidligere formodede, hvortil der dog efter Forholdene kan findes særegne Grunde.

i hans Bo fortsatte Behandlingen af Fru Hallings Bo. Efter at Ritmester Halling havde betalt Eksteforvalterens Tilgodehavende i Boet 454 Rdl. 13 ß., blev Kjeldfær den 5 Marts 1821 ekstraderet ham til fri Raadighed som eneste daværende Arving.

16. Ifølge Meddel. fra Pst. G. E. Becker i Valle indeholder Bresten Kirkebog Tidsangivelserne for hendes Død og Begravelse. Paa Kirkegaarden findes en Riststen med den Indskrift „Christine de Halling født Lindenpalm paa Thyrsbæk d. 9 Septbr. 1758, død paa Kjeldfær 10 Martii 1817“, men Stenen er borttaget fra Gravstedet og ligger nu opad Kirkegaardsmuren, hvor den synes fastet hen. — Det fortælles om hende, at hun døde paa den bare Palm, omgivet af sine Hunde, der forsvarede Riget. Becker tilføjer, at dette Leje paa Straa vel snarere maa betragtes som en Ørille, end som en Følge af Fattigdom, og han gjør endnu den Tilføjelse, at hendes Læge har forfikkret ham, at han var overbevist om, at hun døde af Mangel og Sult, fordi hun af Frygt for at blive fattig ikke vilde unde sig selv saa Meget, som var fornødent til Livets Ophold. Rigeoverfor denne Folkesnak kan det fastholdes som Kjendegjerning, at hun ved sin Død ejede og beboede Sædegaarden Kjeldfær, rimeligvis med komplet Gods til, at hendes Indbo var stort, at det er troligt, at hendes eneste Søn, Ritmesteren, der Dagen efter hendes Død var tilstede i Boet og rimeligvis ogsaa har staaet ved hendes Dødsleje Aftenen forud, har forbrugt en hel Del af hendes Midler til Kjøbet af Frijsøholt, ligesom det i alt Fald kan tænkes, at de ogsaa have fundet Vej til Datteren, der var gift med Baron Krüdener. — Cand. mag. G. E. Secher har fortalt mig, at hans Søstres Lærerinde, Trine Bøgh, senere gift med Kbmd. Wulff i Horsens, var Somfru hos den Afvøde og stod ved hendes Dødsleje. Hun erklærede Alt, hvad der fortælles om den bare Palm for Fabel. Christine Hvas, Hallings Enke, døde, som Andre, i sin Æng.

17. Brigaderens og Christine Hvas's Portrætter findes i Hr. cand. phil. J. Meinckes Besiddelse i Kbhvn. De ere Penbanter i oval Ramme, Brigaderens i rød Kjøle og med Ordensbaand; men medens Brigaderens er et godt Portræt, er hendes kun tarveligt, saa at de synes at hidrøre fra

William Hallings Ketschandler,

efter Viborg Landstings Skjøde- og Panteprotokoller.

1. Brigader W. Halling, Direktør for det asiatiske Kompagni, Obl. til Mad. Johanne Marie Andersen, Enke efter Niels Secher til Sødringholm for 24,000 Rdl. med Pant i Tirsbæk m. v. Dat. Tirsbæk 30 Apr. 1774. Til Bitt. B. Hvasf og K. Groth.

2. Brigader W. Halling til Tirsbæk og Brykkesborg, Obl. til exec. test. i Jacob Himmerigs Do i Aalborg for 3000 Rdl. Til Bitt. Krigsraad B. Hvasf paa Tirsbæk og Jochum Tofstrup paa Hustrup. Viborg 6 Mai 1775. Kvitt. 7 Mai 1776.

3. Brigader W. Halling, Obl. til Fru Kæsesforinde Schmidt i Horsens for 2000 Rdl. Dat. Viborg 1 Mai 1775. Til Bitt. Raadmand Daniel Grundahl fra Horsens og Nicolai Schønau fra Kolding.

4. Brev Casper Herman Gotfred (sic) Moltke, Herre til Tirsbæk, Skjøde til Brigader Halling paa Dronninglund og Dronninggaard m. m. Dat. Dronninglund 26 Apr. 1776. Til Bitt. J. Tofstrup. S. Aschanius. Kjøbekontrakt 26 Febr. næstforud.

5. Brev Casper Herman Gotlob (sic) Moltke, Herre til Tirsbæk, Obl. til Arvingerne efter Sal. Johanne Marie Andersen, Sal. Niels Sechers, for 24,000 Rdl. i Anf. af Kjøbet af Tirsbæk, med Sikkerhed i Tirsbæk m. v. Tirsbæk 4 Mai 1776. Til Bitt. Tofstrup. Aschanius.

6. William Halling, Skjøde til Hs. Exc. Gen. lieutenant, Kære Casper Hermann Gotlob Moltke paa Tirsbæk 1 Mai 1776. Kjøbekontr. 26 Febr. f. A. Til Bitt. Krigsraad B. Hvasf. Wobschou.

7. Moltke, Obl. til Halling for 17,500 Rdl. Viborg 6 Mai 1776. Til Bitt. Tofstrup. Aschanius.

8. Halling, Obl. til Moltke for 30,000 Rdl., Pant i Dronninglund. Viborg 6 Mai 1776. Til Bitt. B. Hvasf. J. F. Wobschou.

9. Halling, Obl. til Justit. Thygeson for 24,000 Rdl. med Pant i Williamsborg. Dat. 14 Juni 1780.

10. Halling, Obl. til Chr. Larsen Drønæs i Aalborg for 9500 Rdl. med Pant bl. A. i Williamsborg. Viborg 16 Juni 1780.

forforskjellige Hænder. Hun seer lille, lidt indfalden i Kinderne og saare ung ud; hun har en lav sort Hat paa Hovedet. Da han fik det hvide Vaand 1776, er hans Portræt sandsynligvis ikke ældre, og hendes, efter dens store Ungdom at dømmes, neppe senere. I 1776 havde hun allerede to Børn, saa at det intet Under er, at hun da, i en Alder af kun 18 Aar, seer anstrængt ud. — Der findes hos Hr. Lauritzen, g. m. Brigaderens Sønnens Datter, to Miniaturportrætter af begge Ægtefæller i en lidt ældre Alder, og til Grebinde Frijs paa Frijsenborg blev efter Meddel. af Inspr. J. Leemejer ogsaa i sin Tid kjøbt to Portrætter af dem. *fuldbrændt fundet af Konstat af Brigaderen som p. Gotbjørn Ahlmanns paa Langholt.*

Stamtavle XV.

William Hallings og
Christine Linde Hvas
de Lindenspalms.
Descendents.

Jochum Halling, Degn paa Amager, lærd,
∞ Birgitte Christiansdatter Altemelt.

Magnus Halling, f. i Laarby p. A. $22\frac{1}{2}$ 1706, bg. $17\frac{1}{4}$ 1748.
Egpr. i Haarslev og Tingjellinge, S. 279—80, jfr. Wibergs Præfæst.
∞ $28\frac{1}{2}$ 1739 Marie Elisabeth Olivarius, f. 1712 + 1786, 3 S. gift.

Jochum Halling,
f. $24\frac{1}{2}$ 1740, 1773 Præst
i Sørfjøbing.

Vitus Halling,
f. $6\frac{1}{2}$ 1742, begr. $11\frac{1}{2}$ f. A.

Vitus, senere William, Halling, døbt $3\frac{1}{2}$ 1744, + 1796,
Brigader, Ridder, til Tirsbøl, Dronninglund m. m., abl. 1783,
∞ $23\frac{1}{2}$ 1774 Christine Linde Hvas de Lindenspalms,
f. $9\frac{1}{2}$ 1758 p. Tirsbøl, + $10\frac{1}{2}$ 1817 p. Kjeldfær.

Bihelmine Christine Halling,
f. $15\frac{1}{2}$ 1775 + ?
∞ 1800 Baron Gotthard Ludvig
Krüdeners f. 1771, russisk
Gesandt i Berlin.

Hans Henrik Halling, døbt $12\frac{1}{4}$ 1776 + $19\frac{1}{11}$ 1839.
Ritmester, $24\frac{1}{2}$ 1799 Ejer af Frijsøholt, ∞ $9\frac{1}{2}$ 1790
Karen Henriette Dorothea v. Westen
sep. 1809, senere g. m. Rektor Bjørn i Nyborg,
med hvem en Datter, nu Admiralinde Gottlieb.

Magnus Halling,
f. $28\frac{1}{2}$ 1783 + $19\frac{1}{2}$ 1789,
ubdnævnt til Søstødet.

Christine Amalie
Hallings, f. $21\frac{1}{2}$ 1800 + $28\frac{1}{2}$ 1837.
Christine Ulrikke
Hallings, d. $23\frac{1}{2}$ 1801
+ ? ∞
Oberst
Fibiger.

William Halling, døbt $3\frac{1}{2}$ 1803 + $6\frac{1}{2}$ 1882
Jubm. i Revis. dep., Rskr., Justitsraad, Kbhvn.
∞ 1. Fanny Doalth fra Bestindien, 1 Barn
+ snart, ∞ 2. $9\frac{1}{2}$ 1835 Baronesse
Ernestine Caroline Amalie
Høld, f. $27\frac{1}{10}$ 1814 + $4\frac{1}{2}$ 1872.

Christian Ulrik v.
Westen Halling,
d. $23\frac{1}{2}$ 1804 + $20\frac{1}{2}$ 1874,
∞ $15\frac{1}{2}$ 1850 Marie
Christiansen,
Enke est. Skolelærer
Erdbrup.

Hanne Francisca
Hallings, d. $28\frac{1}{2}$ 1806 ?
∞ Kapt. Langemart
i Søstødet.

Fanny Caroline
Henriette Halling,
f. $27\frac{1}{2}$ 1837 + $28\frac{1}{2}$ 1862,
g. $30\frac{1}{2}$ 1860 Hoffjægermst.
Gustav Grilner til
Høstemark og Egense Kl.

Hans Frederik
Alexander Halling,
f. $9\frac{1}{2}$ 1839 + $28\frac{1}{2}$ 1878,
Baremægler, g. $11\frac{1}{2}$ 1867
m. Petrine Branner,
f. $11\frac{1}{2}$ 1842.

Caroline Ernestine
Alexandrine Halling,
f. $7\frac{1}{2}$ 1846, boer i Beris,
blev 1873 ∞ Baron
Dve Henrik Kamel
til Thelestad i Smaaland.

Bihelmine Amalie Halling,
f. $16\frac{1}{2}$ 1848, ∞ $30\frac{1}{2}$ 1873 Prem. lieut.
B. H. E. Laurigen.

Agel Halling, f. $15\frac{1}{2}$ 1869.

11. Palling, Skjøde til Gen. aud. Christian Kallager paa Williamsborg med Tilliggende, i Alt 256 Rd. 6 Sk. „ Fk. 2 Alb. Kjøbefontrakt 12 Septbr. 1782. Kjøbesum 33,530 Rd. Dat. Dronninglund 4 Juni 1783. Til Vitt. Beenfeldt. Thygeson. Godset var siden Kjøbet af Jfnd. J. P. de L. forøget med 20—21 Rd. Skt., og Tienderne forminskede med c. 3 Rd. Skt.

12. Kallager, Obl. til Grevinde Kanhau født de Raben, for 9000 Rd. med Pant i Williamsborg. 16 Juni 1783.

13. Kallager, Skjøde til Joh. Frid. v. Schmidten paa Williamsborg. 4 Juni 1784.

7.

Peter Christian Hvas f. 1732 † ?

og

Mette Cathrine Løss f. 1724 † 1799.

Peter Christian Hvas, Mads Hvas's og Ingeborg Marie Eveds yngste Søn, er født paa Ulstrup og døbt i Binge Kirke den 21 Fbr. 1732. Hans Slægtninge stode Fadder til ham¹. Navnet Peter hidrører maaskee fra mødrene Side²; Navnet Christian gjenfindes i Thomas Hvas's Linie, og synes saaledes at stamme fra en fælles Kilde. Han begyndte som sin Fader og Farbroder paa et Godskontor. I 1751, da han var 19 Aar gammel, var han Fuldmægtig hos Godsforvalteren paa Lindenberg og Højholm og senere samme Aar paa Byfogedkontoret i Hobro³. Da For-

1. Peter Christian blev først hjemmedøbt og i Hjemmet holdt over Daaben af Præsten Hr. Søren Evedes Hustru i Bjerring, men i Kirken baaren af Jens Hvas'ses Hustru Kirsiine f. Brønendorff. Faddere vare: Jens Hvas, Thomas Hvas, Hans Jensen Eved, (sikkert Ingeborg Marie Eveds Broder), Jens Olesen Saxild, Mads Erikken og Præstens Datter Geste Mohn. Binge Kfbg. Præsten Søren Eveds Fader var Præsten Christen Sørensen Schrøder i Evede og Rinde, og Navnet Evede betegner derfor ikke en Slægtskabsforbindelse med Mads Hvas'ses Hustru.

2. Mads Hvas'ses og Ingeborg Eveds ældste Datter blev, som tidligere anført, baaren til Kirke af Maren Pedersdatter, formentlig Ingeborg Eveds Moder.

3. I Processakterne paa Lindenberg i en Sag mellem Grev Danneberg og Samsø paa den ene Side og Jens Hvas til Lufsted paa den anden Side, betr.

pagter Christen Dlusfen Fløy paa Hornsgaard i Farstrup Sogn, Slet Herred, der tillige var eller idetmindste tidligere tillige havde været Forpagter paa Baar, døde den 4 Marts 1757, overdroges Forpagtningen af Hornsgaard, — og Baar? — til Peter Christian Hvas, saaledes at Fløys Enke, Mette Cathrine Løss, saavidt sees, beholbt Bopæl paa Gaarden. Anledningen til at P. C. Hvas fik denne Forpagtning skjønnes let, naar Man erindrer, at hans Broder Tørgen samtidigt ægtebe Mette Cathrines Søster, Maren Løss. Hornsgaard, der nu er en Gaard paa 16 Td. Hartkorn med omtrent 300 Tdr. Land, tilhørte dengang, tilligemed Baar, Enken efter den Aret forud, 1756, afdøde Justitsraad Tochum Poulsen.

Den 28 Juni 1760, altsaa 3 Aar efter Forpagtningens Tiltrædelse, havde Hvas Bryllup med Mette Cathrine Løss⁴. Hun

Kauf Skov, mødte P. C. Hvas for den i Sagen nedsatte Kommission den 3 Juli 1751 med Indlæg fra Grevens Forvalter, Peder Rasmussen Bang. Den 14 Okt. f. A. mødte han med Indlæg fra sin daværende Principal, Bysfoged og Prokurator N. Foerfom af Hobro, der var Jens Hvas's Sagsfører.

4. Farstrup Kirkebog. I Farstrup Kirke findes et Epitafium, af hvilket fremgaaer, at Christen Dlusfen Fløy „fordum Forpagter ved Baar og Hornsgaard“ kom til Verden d. 18 Novbr. 1705 og bortgik den 4 Marts 1757, da „hand efter 9 Aar og 7 Ugers hjærlig Ægtefæls efterlod sin hjerte elstelige Ægtefælle velædle Madame Mette Catharine Løss 2 Sønner og 5 Døttre og nogle Aar forhen var bleven efterladt af den treble Søn, som døde d. 13 Juni 1757. Hands Dages Tal 52 Aar 7¹/₂ Maaned“. Det vil sees, at der er Fejl, baade i Angivelsen af hans Dages Tal og af Sønnens Dødsaar. — Han nævnes i Kommunikantbogen gjentagne Gange som Forpagteren, Monsr. Christen Dlusfen eller Dlesen paa Hornsgaard med Kjariste, sidste Gang Onsdag den 8 Decbr. 1756. Monsr. Hvas, Hornsgaard, nævnes første Gang Dom. 20 p. Trin. (23 Okt.) 1757, derefter kommunikere Mad Dlusfen og Forpagteren Monsr. Peter Christian Hvas hver for sig, indtil de fremtræde som gifte og kommunikere som Velædle Forpagter Hvas og Kjariste d. 15 Nov. 1760 og derefter sidste Gang den 2 Juni 1761.

Fløys Børn. Farstrup Kfbg. indeholder: 1756 Dom. quasimodo blev Daaben konfirmeret over Monsr. Christen Dlusfens Barn paa Hornsgaard, kaldet Peiter; Frøken Clementine Marie Poulsen, Kfb. Poulsens Datter fra Baar, bar Barnet, osv. I Hersleb Kirkebog findes under Konfirmerede: 1771 Paaft: Sfr. Christiane Fløy og Sfr. Johanne Marie Fløy, Sr. Hvases Stiftdøttre i Biuf. Fremdeles findes steds som Faddere 1769 Hr. Hvas

havde forud af sit Ægteskab med Fløy 3 Sønner og 5 Døttre, af hvilke 1 Søn var død. Hun var født 1724, døbt d. 26 Jan. f. N. i Horsens, var bleven gift med Fløy i Januar 1748, blev Enke efter lidt over 9 Aars Ægteskab og var nu efter 3 Aars Enkestand 36 Aar, da hun ægtede Hvas. Han var dengang 28 Aar. Det laae imidlertid i Forholdene, at Forpagtningen paa Hornsgaard ikke blev af lang Varighed. Den 26 April, et Par Maaneder før Hvas's Bryllup, havde Justitsraad Poulsens Enke, Karen Benzon, folgt Hornsgaard til Justitsraad Marcus Pauli Marcussen, der ogsaa var eller blev Ejer af Baar, under hvilken Gaard Hornsgaard egentlig hørte, samt af Krastrup og Gundeftedgaard, og samme Aar købte Sorgen Hvas ved Kjøbekontrakt af 11 Oktober Skjerildgaard, selvsølgelig først at tiltræde den 1 Mai 1761, da Skjødet udstedtes. Peter Christian Hvas var vel allerede ved Kjøbet af denne Gaard udseet til Forpagter paa den, og han tiltraadte den formentlig ogsaa strax ved Overleveringen den 1 Mai. Efter Tiltrædelsen tog han tilbage til Hornsgaard, ordnede Tilbageleveringen til Ejeren, gik sidste Gang til Alters med sin Hustru i Farstrup Kirke Tirsdag den 2 Juni og flyttede saa sin Familie til Skjerildgaard. Her fødtes samme Aar hans Søn Christen, der blev døbt i Nebsager Kirke den 30 Okt. 1761, uden Tvivl opkaldt efter Christen Duffen Fløy. Foruden denne Søn havde Hvas endnu to Døttre, Ingeborg Marie, døbt i Nebsager Kirke den 6 Oktober 1763, opkaldt efter hans Moder, og Mathilde, døbt i samme Kirke den 5 Juli 1765°.

Forpagtningen af Skjerildgaard varede saa længe Sorgen Hvas ejede den, indtil Mai 1768, da den efter Skjøde af 26 April

og Sfr. Fløy, og 1777 Sfr. Christiane Fløy og Sfr. Manningen Fløy, hvorved der aabenbart menes Johanne Marie. Manningen har været hendes Kjølenavn. „Fløye“, altsaa en af Sønnenne, der maaskee har fundet Plads hos S. S. de Lindenpalm, underskriver den 18 Okt. 1777 Hallings Overenskomst med Lindenpalm. Meddelelserne fra Farstrup Kirke og Kbg. ere af Pst. K. Bay Olsen, af Viuf Kbg. af Pst. C. Sørensen i Herslev.

5. Nebsager Kbg.

næstforud tiltraadtes af Kaptejn Lüttichau. P. C. Hvas flyttede saa fra 1 Mai til Biuf, hvor hans Broder ejede Gods, og der kan ikke være Tvivl om, at han her har havt en maaskee ikke saa ubetydelig Gaard — Biufgaard? — i Fæste eller Forpagtning⁶. Han, hans Kone og to af dennes Døttre med Fløy nævnes i Tidsrummet fra 1768 til 1777 oftere i Kirkebogen⁷. Ved Skjøde af 26 April sidstnævnte Aar folgte J. H. de Lindenpalm dette Gods med $\frac{1}{3}$ af Kirken til P. Petersen til Stougaard, og Broderen og hans Familie flyttede da til Giesagergaard i Hedensted Sogn, Hatting Herred, som Brigader Halling havde kjøbt den 11 s. M. af Ejeren Anders Jensen Bisgaard⁸. Giesagergaard var en lille Proprietærgaard med 11 Td. 4 St. 2 F. 1 Alb. Stk., og der hørte 5 Bøndergaarde og 7 Huse, liggende i Rimmerslund By, til den med 14 Tdr. $\frac{1}{2}$ Alb. Stk. Hvas fik Fæste paa Gaarden, og Landgilben fastsattes først til 120 Rdl. senere til 100 Rdl., men han skulde nyde den fri for al Tynge og Afgift paa sin Kones Levetid og hun, saa længe hun levede, de Rgl. Skatter undtagne, samt desforuden oppebære 20 Læs Bøgebrænde om Aaret af Thorup Skove foruden Frihed til at skjære fornøden „Ildbrand“ af Giesager Heide og Mose. Det hedder 1780 om Gaarden, at den „nu af Ny er opbygt“ og er med sine Ejendomme for sig selv beliggende⁹. 1784 omtales Hvas endnu som Fæster paa

6. Der ligger nu i Biuf Sogn 5 Gaarde med over 12 Tdr. Stk. Trap.

7. Anders Jensen Bisgaard havde Auktionskjøde paa Giesagergaard af 24 Juni 1758 og udstedte 26 Apr. 1767 Obl. til Assessor Gotfred Schmidt i Horsens for 1500 Rdl. med Pant i Gaarden, som han selv beboer. Hartkorn 11—4—2—1. Vib. Landst. St. P. P. Den 26 April 1774 gav han Sr. Søren Wilstrup i Klags Mølle Pant i Giesagergaard for 500 Rdl. Smidsb.

8. Der er vistnok en nær Forbindelse mellem Salget af Godsset i Biuf og Kjøbet af Giesagergaard. Det synes, at Halling velvillig har paataget sig en Forpligtelse til at sørge for sin Kones Onkel og Tante. Halling fik Skjøde af Bisgaard den 2 Juni 1778, undertegnet til Witt. af Pst. Thorup i Løsning og Bisgaards Svigersøn Sr. Lars Ulfing af Stobberup, og udstedte s. D. i Viborg Obl. for 3000 Rdl. til Ghmd. Amtm. Friederich v. Klingenberg i Hadersleben med Pant i den kjøbte Ejendom.

9. 3 Obl. af 14 Juni 1780, som Halling udsteder til 3fd. Thygeson til

Gaarden¹⁰. Den 14 Oktb. 1799 døde Madame Hvas paa Giesagergaard, 75 Aar gammel¹¹, og dermed forsvinder for Djebliffet P. C. Hvas af vor Synskreds. Vi vide ikke naar og hvor han døde, eller om han overlevede sin Hustru. 1799 var han 67 Aar gl. Hans Datter Mathilde Hvas døde ugift i Vejle, begravet 28 Marts 1814, 49 Aar gammel¹². Om Sønnen Christen og Datteren Sngborg Marie have vi ingen Efterretning.

III.

Thomas Bognsen Hvas f. c. 1690 † c. 1756,

og

Else Christensdatter Riis.

Thomas Bognsen Hvas, Broder til Sens Madsen Hvas og til Mads Bognsen Hvas, var formentlig født i Tebbestrup i Slutningen af Aarene 1680. Han blev Foged paa Frijsenborg, tjente der saamen med sin ældre Broder Sens Madsen, og nævnes 1725, 1729 og 1732 som Fadder i Hammel Kirke, sidstnævnte Aar ogsaa som Fadder i Binge Kirke¹. Ved Majdagstid 1733 afløste han sin ovennævnte Broder Sens som „Fuldmægtig“, det vil sige Godsfor-

Mattrup for 24,000 Rdl. med Pant bl A. i Giesagergaard, som Hvas havde i Fæste. Bib. L. Skj. P. Prot. Nr. 48, 647.

10. Giesagergaard omtales paa samme Maade og som bortfæstet til Hvas paa de anførte Billaar 1, i Skjøde fra Halling til Gen. aud. Kallager paa Williamsborg af 4 Juni 1783, 2, i Fordebogen til Kallagers Obligation af 16 s. M. til Grevinde Kantzau paa 9000 Rdl., 3 i Kallagers Skjøde af 4 Juni 1784 til Joh. Friiderich v. Schmidten. Derefter nævnes Giesagergaard ikke oftere i Bib. Landst. Skj. og P. P. Nr. 48 og 49 og findes navnlig ikke omtalt i en Obl. med tilh. Fordebog, udstedt 18 Juni 1793 af den nævnte v. Schmidten til Niels Nielsen Færch i Ribe med Pant i Williamsborg og Gods, saa at Forbindelsen med denne Gaard synes at være ophørt — Ved E. Mansa-

11. Hedensted Kfbg.

12. Vejle Kfbg.

1. 1725 ved sin Broderdatter Allegaard Christines Daab, S. 219 Note 9.

1729 see nedenfor Note 2

1732. Han kaldes her „Foged“.

1732 i Binge Kfbg., see under Peter Christian Hvas.

valter, paa Frijsenborg og havde eller fik da Høvel paa eller ved Frijsendal. Et Aar efter, at han havde faaet denne Plads, ægtede han Else Christensdatter Niis, der iforvejen havde haft en Forbindelse med en Anden². De fik Biefiebrev den 19 Marts 1734³ og bleve kopulerede i Hammel Kirke den 8 Juli derefter⁴. Paa Skiftet 1736 efter Pastor Høeg og Hustru i Lvede og Linde antog, han sig den tredie ældste Søn, Erik Klog Høeg, dengang i sit tiende Aar. Der føjes i Skifteakten til hans Navn: „som er deres grevelige Excellences Hr. Grev Frijses Fuldmægtig og boer nu paa Frijsendal“⁵. Den 8 Februar 1738 fik han for sig og Hustru af Greven Fæste paa Katvad Mølle, en Miles Vej Vest for Frijsendal, i Vejerslev Sogn, hvorom Hagsholm Fæsteprotokol indeholder den Bemærkning fra Grevens Side, „at i Henseende han i mange Aar har tjent mig til Fornøjelse og han nu for sin lange og tro Tjeneste forlanger dette Sted, skal han samme nyde paa Livstid etc.“⁶. Han nævnes fremdeles som Fadder 1737, 1740 og 1743 og hans Hustru 1745⁷, men forekommer derefter ikke oftere. Han døde før 1756 eller maaskee netop i dette Aar, da hans Enke, der selvstændig fortsatte Fæstet paa Katvad Mølle, efter Hagsholm Fæsteprotokol

2. 1729 Rogate (d: 22 Mai) Else Ch. Niis en Søn til Daaben kaldet Jacob, blef døbt et Egtbarn efter K. M. allernaadigste Bevilling af 6 May Susc. Mad. Hvas ved Frijsenborg (d: Kirstine Brønndorff, Jens Hvas's Hustru). Testes: Forvalteren Jens Hvas og Broder Thom. Hvas, Hofmesteren Monsr. Ambis (?) Blichfeld, Monsr. Stolpenberg, Mette Binding og Ellen Sindalin etc. Barnets Faders Navn var Nicolai Jacobsen Frijsenberg, Laqvei hos S. K. M. Dronningen“.

3. J. N. f. 266.

4. Hammel Kfbg.

5. Sfr. S. 223 Note 19 og 233 Note 8.

6. Medd. af Godsforvalter Tilemann paa Frijsenborg.

7. 1737, Hammel Kfbg.,

1740, 3die Juledag, Sall Kfbg.,

1743, Hammel Kfbg.: „Dom. 1. p. Epiph. Degnen F. Bardinghuus en Søn til Daabens Konfirm. kaldet Ove. Susc. Sfr. Mr. Stolpenberg. Test. Thomas Hvas, Mathijs Høst af Niær, Frantz Gulsø Laqvei“.

1745, Hammel Kfbg., 3die Pintjedag Degnen F. Bardinghuus en Søn døbt Erhart. Test.: Thomas Hvas's Kone Else Niis o. Fl.

fik udstedt et nyt Fæstebrev af 9 April 1756, hvorved Møllen bortfæstes til „een af Jal. Thomas Hvas's tvende Sønner ved Frijsendal, Christian Carl Thomassen Hvas eller Bogn Thomassen Hvas, nu opholdende dem hos deres Moder Else Riis ved Frijsendal“. Det sees af den nævnte Protokol, at Enten mod visse Vilkaar havde Møllen fri for Afgift — hvilket rimeligvis ogsaa hendes afdøde Mand havde havt — og at det nævnte Tilfagu til en af Sønnerne om Fæste paa Møllen var saaledes at forstaae, at det overlodes Enten at træffe Balget imellem hvem af de tvende Sønner, hun efter sin Død vilde unde Møllen. Den Søn, der fik den, skulde tilsvare hendes Bo 80 Rdl., altsaa en Slags Indfæstning⁸. Efter Ovenstaaende døde Thomas Hvas paa Frijsendal, og her, og ikke i Katvad Mølle, døde rimeligvis ogsaa Else Riis, maaskee ind i Aarene 1760⁹.

Thomas Hvas's Børn.

1. Bogn Hvas, opkaldt efter sin Bedstefader, var sikkert den ældste af Sønnerne. Han er vel født en passende Tid efter Forældrenes Egteffab, altsaa maaskee 1735, og fik Møllen i Fæste efter sin Moder. I en Alder af henved 28—29 Aar havde han den 7 Decbr. 1764, i Genhold til Bilskebrev af 18 Novbr. næst forud¹⁰, Bryllup med „Demoiselle Sofie Hansdatter i Præstegaarden“, det vil sige Vejrsløv Præstegaard. Han havde med hende en Søn, opkaldt efter Faderen, Thomas Bognsen Hvas, døbt den 18 Decbr. 1765¹¹, hvis videre Skjæbne er os ubekjendt. Om der var

8. Medd. af Godsforv. Titelmanu.

9. Frijsendal ligger i Haurum Sogn, men dette Sogns ældste Kirkeb. begynder først 1778; derfor savnes Efterretning om Thomas Hvas's og Kones Død. Da Katvad Mølle, som anført, ligger i Vejrsløv Sogn, og da Hvas og hans Enke ikke omtales i dette Sogns Kirkebog, kan deraf med Sikkerhed sluttes, at de begge ere forblevne og døde „ved“ Frijsendal.

10. Vejrsløv Kbhg. Medd. af Josef Christensen.

11. Samme Kilde. „Susc. Præstens Hustru. Fadd. Lieutn. Hjortholm, Kirkeb. Groth i Borridslund, Fr. Jens Ambisen Degn i Belleb, Monsr. Høier i Houlbjerg og Mad. See i Borup“.

flere Børn, sees ikke; men det synes ikke rimeligt. Bogn Hvas døde før han blev 50 Aar gammel, og hans Enke, „Madame Hvas i Katvad Mølle“, ægtede den 24 Mai 1783 efter forudgaaende Vielsebrev Landmaaler Lauris Vindelef¹².

2. Christian Carl Hvas, den anden Søn, var født i Efteraaret 1740¹³, og blev først Forpagter, senere ved Skjøde af 24 April 1772 Ejer af Hvilsbjerggaard i Andtjør By, Gauerlund Sogn, Holmans Herred, en Mils Vej Sydost for Bejle. Denne Gaard samt Gauerlund Kirke med Tilliggende og 19 Huse, i Alt 96 Td. 6 St. 1 Fd. Stk., kjøbte han af Justitsraad Michael Sophannes Muhle, der synes at have været en gammel og svag Mand. Kjøbssummen var 10,000 Rdl., og i Kjøbet medfulgte Sælgerens Indbo efter Specifikation¹⁴. Denne fuldstændige Afhændelse af Alt, hvad Sælgeren ejede, gav, da Muhle nogen Tid derefter døde, Anledning til, at Jomfru Ulrikke Antonette Stolpenberg af Frijsenborg med Kurator 1775 jagsøgte Hvas for et Beløb af 650 Rdl., som ifølge et af den Ufsøde oprettet Testamente og andre Bevisligheder skyldtes hende. Der blev udnævnt Kommissærer og Kontratommissærer i Sagen, men Man sees ikke dens Udfald¹⁵. Det sees derimod, at Hvas strax efter at han havde faaet Handelen med Muhle i Stand, endnu inden han havde Skjøde paa Gaarden og Kirken, ved Kjøbekontrakt af 6 Januar 1770 paa Forhaand afhændede denne sidste med Tilliggende til Pastor Steenberg i Gauerlund og en Selvejerbonde sammensteds for 8750 Rdl. Dersom denne Handel strax havde kunnet gaae i Orden, vilde Hvas have havt den særdeles gode Ejendom Hvilsbjerggaard med de 19 Huse for

12. Samme Kilde.

13. Efter Opgivelsen af Alderen ved hans Død.

14. Vib. Landst. Stk. P. Prot.

15. Jyd. Tegn. Kommissorium af 31 Marts 1775, ansøgt af Ulrikke Antonette Stolpenberg med Kurator Niels Hutfeld Wagge paa Frijsenborg for Keld. Hans Junghans og Raadmand Hans Peter Bahnsen, begge i Kolding, til at paa kjende Sagen. Kontratommissorium af 9 Juni s. A., ansøgt af Hvas, for Ohmrd. Bilow og Nicolai Schönau.

en Kjøbsum af i Alt 1250 Rdl.; men Salget af Kirken med Til­ liggende fuldbyrdedes først 10 Aar efter ved Skjøde af 21 Juni 1780, saa at der synes at have været forskellige Banstkeligheder at overvinde, hvilket ogsaa fremgaaer af de Laan og Pengetransaktioner, som Hvas i Mellemtiden var nødt til at indgaae, og som bl. A. medførte, at hans Fættre Justitsraad Søren Hvas de Lindenpalm og Just Frederik Wodschou ved givne Lejlighed gif i Kaution for ham 1774 og 1780¹⁶.

Christian Carl Hvas havde allerede som Forpagter af Gaarden giftet sig den 9 August 1767¹⁷ med Sofie Magdalene Benzon, der sikkert var en Slægtning af hans Farsøster, Maren Hvas's Mand, Proust C. C. Benzon i Rundby. Egtetabet var barnløst. Hvas døde i en Alder af henved 57 Aar og blev begravet den 30 Juni

16. Bib. Landst. Stj. P. Prot. give Oplysning om hans forskjellige Laan og Transaktioner.

1. Skjøde fra Mnhle. Hvilshjerggaards eget Stk. var 17 Td. 7 St. 1 Ff., med Stovshyd, Munkstov og en øde Gaard, Drekgaard, i Alt 24 Td. 2 St. 3 Ff. Indert. til Bitt. af Proust Elling i Smidstrup og Pst. Schoubo i Gauerøslund.

2. Obl. fra Hvas til Assessor Apotheker Gottfred Schmidt i Horsens for 2000 Rdl. 1 Mai 1772, indfriet 7 Mai 1774.

3. Obl. til Hans Møller i Kolding for 500 Rdl. 12 Mai 1775, indfr. 4 Juni 1780

4. Obl. til Proust Niels Høstmarl i Pjedsted for 3600 Rdl. 1 Mai 1772.

5. Obl. til Rbmd. Lorenz Lorch i Horsens for 2000 Rdl. 26 April 1774. Hans Fætter Jsb. de Lindenpalm Kautionist. Indfriet 25 Juni 1780.

6. Obl. til Nicolai Schönau i Horsens for 1000 Rdl. 14 Mai 1776.

7. Obl. til Nicolai Schönau i Horsens for 300 Rdl. 20 Mai 1777.

8. Obl. til Ghmrd. Amtm. F. v Klingenberg for 3600 Rdl. 3 Juni 1778.

9. Obl. til Hans Møller i Kolding for 500 Rdl. 4 Juni 1780.

10. Obl. til Borgermester Thomas Thomsen i Fredericia for 3800 Rdl. Kautionist Hvas's Fætter, Fr. Wodschou til Stougaard og Afted. 4 Juni 1780.

11. Skjøde til Pst. Steenberg i Gauerøslund og en Selvejerbonde paa Gauerøslund Kirke, see Teksten.

17. Gauerøslund Kbhg. Brylluppet har altsaa staaet paa Hvilshjerggaard, hvis hendes Forældre ikke have boet der i Sognet.

1797 paa Gauerlund Kirkegaard¹⁸. Hans Hustru overlevede ham, men er rimeligvis flyttet fra Svilsbjerggaard, som tør formodes bort efter Mandens Død at være bleven solgt. Hendes Død er ikke antegnet i Gauerlund Kirkebog.

3. Ollegaard Hvas var opkaldt efter sin Bedstemoder paa fædrene Side. Hun kom vistnok 1754, da hun allerhøjest var i en Alder af 19 Aar, men maaskee endnu yngre, i Huset hos sin Faster Maren Hvas, der var gift med Provst Eggert Christoffer Benzon i Kundby¹⁹. Samme Aar havde de nævnte Ægtefæller mistet deres eneste Søn, der var Student, og omtrent samtidigt, maaskee netop samme Aar, blev deres eneste Datter gift med en Nabopræst. Ollegaard Hvas kom altsaa i sin Fasters Hus for at udfylde en Datters Plads, og hun var der 7 Aar indtil 1761, da hun den 14 August²⁰ blev gift med Brygger Bent Hoftved i Rjøbenhavn, boende paa lille Rjøbnagergade. Vi vide ikke naar hun eller Hoftved døde, men der var i dette Ægteskab to, om ikke flere Børn, nemlig:

Niels Hoftved, født den 2 Juli og døbt den 8 Juli 1762²¹, og

Eggert Christoffer Hoftved, anmeldt til Daaben Fredag den 5 August 1768, men dødt Aftenen forud²².

Ved Niels Hoftveds Daab var Højesteretsadvokat Mathias Bruun „i Boldhusgaden“, der var gift med Ollegaard Hvas's langt ældre Søstendebarn, Marie Anne Hvas, tilstede, og den anden Søn, Eggert Christoffer blev opkaldt efter Ollegaard Hvas's Fasters Mand, Provst Benzon, i hvis Hus hun havde været.

18. Gauerlund Klbog., der anfører hans Alder ved Dødsfaldet til 56 $\frac{2}{3}$ Aar. I nævnte Kirkebog ere isvrigt han og hans Hustru ofte anførte som Fædrene til Bønderbørn og ogsaa for Andre udenfor Bøndestanden. Medd. af Pst. N. Nisjens.

19. See under Maren Hvas og Provst Benzon.

20. Bahl, Christen Nielsens Slægtbog S. 82 nederst, hvor denne Ollegaard Hvas dog forveksles med Jens Hvas's Datter af samme Navn.

21. Frue Kirkes Døbebog i Rbhvn.

22. Sammenfalds.

Niels Hoftveds Levnetsløb findes i Pastor A. S. Nielsens personalhistoriske Notitser om Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg, 4 S. 1880 S. 285. Han blev 1790, altsaa i en Alder af 28 Aar, Højsteretsadvokat, 1799 Landsdommer paa St. Croix og blev entlebiget 1803. 1810 tog han chirurgisk Examen, blev senere praktiserende Læge i Randers, derefter i Aalborg, og døde den 30 Novbr. 1815.

IV.

Maren Hvas f. 1693 † 1773

og

Eggert Christoffer Benzon f. 1697 † 1771.

Maren Hvas, født 1693¹, var Søster til de foran nævnte tre Brødre, Jens Madsen Hvas, Mads Boggsen Hvas og Thomas Boggsen Hvas. Derfor taler dels hendes Fødselsaar, dels den Omstændighed, at hun som gift havde en ung Pige i Huset ved Navn Ollegaard Hvas, der utvivlsomt var Datter af Thomas Hvas. Maren Hvas blev, formentlig 1731² eller før, gift med Pastor Eggert eller Charb Christoffer Benzon. Han var født den 3 Januar 1697 i Slangstrup, hvor hans Fader Niels Benzon, der først havde været Rektor i Skjelskør og derpaa i Stege, var Præst fra 1694 til 1703. Han tog theologisk Examen den 1 Mai 1724, blev Præst i Rumbby i Holbæk Amt den 4 Okt. 1728, blev Provst i Lube Herred 1754 og stiftede den 15 Aug. 1760 et Hospital i Rumbby for otte Fattige af Sognet. Han døde den 19 Januar 1771 og blev begravet den 28 f. M. Med Maren Hvas havde han tre Børn:

1. Christian Albert Benzon, født 1732, Student, begr. 10 Apr. 1754, 22 Aar gl.

1. Efter den ved hendes Død opgivne Alder.

2. Den ældste Søn blev født 1732.

2. Charlotte Amalie Benzon, f. 12 Jan. 1734, død 1758, begr. 24 Jan. paa Hagested Kgb. Gift med Iver Iversen Brind, f. 2 Marts 1722, død 9 Febr. 1779, Egpr. til Hagested og Gislinge 1754, til Rundby 1771, begr. paa Hagested Kgb. To Børn døde som smaa 1758. Han gift anden Gang.

3. Nicoline Benzon, hjemmedøbt 9 April 1737, begr. 13 Mai f. A., 3 Uger gammel³.

Maren Hvas og Eggert Christoffer Benzon havde den Sorg at see alle deres Børn og Børnebørn døe bort før dem selv. De erhvervede i den Anledning en Bevilling til facultas testandi, dat. 27 Okt. 1758⁴. Det var vel af samme Grund, at Provst Benzon oprettede sit Hospital.

De havde en Tid lang i Huset hos sig en ung Pige, der hed Ollegaard Hvas, en Datter af Maren Hvas's Broder Thomas. Hun var Fadder i Hagested Kirke 1754 og 1760; 1763 var hendes Mand, Brygger Hofved, Fadder. I Rundby Kirke bar først huppigt Præstens Hustru, Maren Hvas, Børn til Daaben, derefter nævnes Datteren Charlotte Amalie, og fra 1754, da hun formentlig blev gift, Ollegaard Hvas, der altsaa tydelig sees at være kommen i Huset for at erstatte Datteren. Hun var vistnok i Provstens Hus fra 1754 til 1761, da hun blev gift. Hun opkaldte en Søn efter Provsten.

Maren Hvas overlevede sin Mand et Par Aar. Hun flyttede til Kjøbenhavn, døde her 1773, 80 Aar gammel, og blev begravet den 9 Decbr.⁵

3. Efter Meddelelse af Civilingeniør Benzon, jfr. Wibergs Præstehist. og Lengnicks personalhist. Bidr. til Danmarks og Norges Gejstlighed, 1858, S. 13.

4. Sjæll. Reg.

5. Nicolai Kgb., 80 Aar gl.

Stamtavle XVI.

Tebbesrup Slægten.

Jens Mads

Bogn Jensen

= Ollegaard

Jens Madsen Hvas,
Fuldm. p. Frijsenborg,
Ejer af Tilsted,
f. 1684 + 1765.
= Kirstine Jakobs-
datter Brønsdorff,
f. 1702 + 1768.

Mads Bognsen Hvas,
Sp. p. Ulstrup og Nørlund, Ejer af Tustrup
f. 1686 + 1770.
= Ingeborg Marie Jensdatter Eved,
+ 1740—43.

*Christiane Augusta
Hvas f. 1725 + 1800
g. Morch. f. 1727.*

Anne Christine
Ollegaard Hvas,
f. 1733 + 1783.
= Kasinus Stjern-
holm til Kjeldgaard,
f. 1712 + 1777.
4 S. 2 D.

Anne Marie Hvas,
f. 1718 + 1765.
= 1. Frederik Swiger,
+ 1740—41, ei Børn.
= 2. Jens Wodschou,
+ efter 1752.
7 Børn.
= 3. Christen Larsen
Drønæs, + 1782.

Bogn Hvas,
Krigsraad,
Auditor og
Regiments-
kvartermester,
f. 1721 + efter
1784. Ugift.

Marie Anne Jens Madsen
Hvas,
f. 1721 + 1778,
= Mathias og Tøndering,
Brunn, f. 1722 + 1797.
= Helene
Højesterets-
advokat, Grønbech,
f. 1702 + 1770. f. 1713 + 1793.
7 ell. 9 Børn.

Ingeborg Marie
Jensdatter Hvas,
f. 1755 + før 1802.
= Heinrich Gottlieb
Siervogel, Kaptejn
i Søetaten,
f. 1728 + 1802.
Børn.

Jens Hvas.

Jens Hvas.

—datter.

Thomas Bognsen Hvas
Fuldm. p. Frijsenborg, Fæst. af
Katvad Mølle, f. c. 1690 + c. 1756.
= Marie Christensdatter Riis,
fm. + efter 1760.

Maren Hvas
f. 1693 + 1773.
= Eggert Christoffer
Benzon, Provst,
Præst i Knudby,
f. 1697 + 1771.

Jørgen Hvas
de Linden-
palm, Fld., til
Tirsbæk m. m.,
f. 1729 + 1782.
= Maren
Løss,
f. 1721 + 1778,
Enke efter
Christen
Linde.

Peter Christian
Hvas, Sp. p. Horns-
gaard, Skjervegaard,
i Bins og p. Giesag-
gergaard.
f. 1732 + ?
= Mette Cathrine
Løss,
f. 1724 + 1799,
Enke efter Sp. Fløy.
3 Børn med Hvas.

Bogn Hvas,
i Katvad Mølle,
f. c. 1735 + c. 1780.
= 1764 Sofie Hansdatter.
Hun g. 2 G. m. Land-
maaler Laurits Vindelef.

Christian Ollegaard
Carl Hvas Hvas
til Hvilsbjerg-
gaard, f. 1740 = Bent
+ 1797. Høftved,
= Sofie Brygger i
Magdalene Kjøbenhavn,
Benzon, f. ? + ?
f. ? + ?
ej Børn.

Christine Linde Hvas
de Lindenpalm,
f. $\frac{1}{2}$ 1758 + $\frac{10}{3}$ 1817
paa Kjeldkjær.
= William Halling,
Brigader, Rd., til
Dronninglund m. m.
f. 1744, + 1796.
See Stamtavle XV.

Christen Hvas,
f. 1761.
Ingeborg
Marie Hvas,
f. 1763.
Mathilde
Hvas, f. 1765
+ 1814.

Thomas Hvas
f. 1765.

Syvende Afsnit.

Hvasfer til Højgaard, Ballegaard, Rielsbygaard og i Slesvig.

1.

Peder Hvas † 1743,
til Højgaard i Grejs Sogn, gift:
1. ? † 1734. 2. **Maren Mikkelzdatter**.

Peder Hvas træder frem, vi kunne sige, uden Indledning. Vi vide ikke hvorfra han er kommen, fra hvem han stammer eller hvilke hans Familieforbindelser igrødt vare. Paa Viborg Slægtens Thøger Stamme, S. 203, findes vistnok Navnet Peder Hvas gjentagne Gange, men dog intet Slægtled, til hvilket vi med nogen Sandsynlighed kunne knytte denne Peder Hvas. Blandt Hvasfer i den geistlige og lærde Stand findes den lille Linie S. 78—81, der helt igjennem fører Navnet Peder. Men et hvert andet Bink om en Tilknøtning, end det, der ligger i Navnet, savnes.

Peder Hvas nævnes først som Forpagter paa Højgaard, en lille Sædegaard i Grejs Sogn tæt ved Vejle paa 18¹/₂ Td. Hartkorn, efter D.

Atl. med komplet Gods til, der mulignis paa den Tid tilhørte en Baron Guldencrone. Den 20 Oktober 1723 blev en Søn af „Forpagter Peder Svas af Højgaard“ døbt i Grejs Kirke med Navnet Laurits. Faddere vare Præstefamilierne fra Nabolaget¹. Den 10 November 1726 døptes en anden Søn med Navnet Christen, der imidlertid døde Maret efter og blev begravet den 9 Oktober 1727². Fra Højgaard flyttede han som Forpagter til den en Fjerdingvej fra Højgaard liggende store, gamle Sædegaard Verbæk, ogsaa tæt ved Vejle, i Høver Sogn, med over 45 Td. Hartkorn, der formentlig dengang tilhørte Kongen. Han nævnes her i 1733 som Formynder for Oberstlieutenant Hieronymus de la Mares Børn³. Hvem der var Svas's første Hustru, sees ikke; men hun døde 1734, da Svas den 3 September det nævnte Aar⁴ fik Bevilling til at sidde i uskiftet Bo med sine og sin afdøde Hustrues fælles umyndige Børn, af hvilke der altsaa uden Tvivl har været flere. Destoværrt savnes Kirkebogen for Høver Sogn fra hin Tid⁵, og vi ere derfor uden nærmere Oplysning i denne Henseende.

Peder Svas giftede sig det følgende Aar, den 4 Mai 1735⁶, igjen med Maren Mikkelbatter i Kolding, med hvem han sikkert havde Børn, bl. A. den nedenfor nævnte Niels Svas til Ballegaard, der var født 1739, samt en Datter, der hed Døle (?). Han havde imidlertid fratraadt sin Forpagtning paa Verbæk og havde nu kunnet kjøbe Højgaard, hvorfra hans Kone den 23 Februar 1742 holdt sin Kirkegang i Grejs Kirke⁷, det sees ikke efter hvilket Barn. Kun kort var Peder Svas Ejer af Højgaard. Han døde formentlig 1743 og hans Enke, den nævnte Maren

1. Grejs Kfbg.

2. Sftds.

3. Han fragit paa deres Vegne Arv og Gjeld. Vib. Stj. Pante Prot. Nr. 40, 270. C. Mansa. Oberstl. P. de la Mare ejede efter D. Atl. Agersbøl i N. Snebe Sogn, en god Milsvej Nordost for Verbæk.

4. 3hd. Reg.

5. Den ældste Kfbg. begynder 1770. Medd. af Pst. Sofus Sørensen.

6. Kolding Kfbg.

7. Grejs Kfbg.

Mikkelsdatter, agtede derefter den 24 Septbr. 1744 Mads Møller af Aggersbøl⁸, efter at hun en Maanedes Tid forinden, den 12 August, havde optaget et Laan paa Højgaard med Gods af 8500 Rdl.⁹, rimeligvis i Anledning af det Skifte, hun maatte holde med sin Mand's Børn.

Med Mads Møller havde hun maastee mere end eet Barn. En Søn, der blev døbt den 20 Marts 1748, døde kort efter, og blev begravet den 4 April¹⁰. Kirkebogen kalder ham Mads Møllers „mindste Søn“, hvilket dog ogsaa kan have Hensyn til Møllers ældre Børn af et muligt tidligere Ægteskab. Samme Aar døde Mads Møller selv og blev begravet den 4 Juli 1748¹¹. Enken, der altfaa nu hed Madame Møller, flyttede vistnok derefter til Kolbing, hvor vi finde Datteren, Osle Pedersdatter Hvas, begravet den 16 Decbr. 1749¹². Madame Møllers videre Skjæbne er os ubekjendt. Højgaard synes efter Mads Møllers Død at være bleven folgt til Oberst Schack Broedtorff til Grundet.

2 A.

Laurits Hvas, f. 1723 † før 1778,

og

Agathe Tormansen, f. 1723 † 1779.

Laurits Hvas, en Søn af Peder Hvas til Højgaard i hans første Ægteskab, er født paa Højgaard og døbt i Grejs Kirke den 20 Oktober 1723¹. Han nævnes i Føvling Kirkebog 1739 og blev meget tidlig, vistnok 20 Aar gammel, gift med Agathe

8. Sfsds.

9. Obl. af 12 Aug. 1744 til Sfsd. Gert Lichtenberg med Pant i Højgaard Hovedgd. og Gods. Vib. Prot. Nr. 42 140. C. Mansa.

10. Grejs Kfbg.

11. Sfsds.

12. Kolbing Kfbg.

1. Grejs Kfbg.

Lermansen, født den 17 Juli 1723, som det synes paa Krogs-
gaard. Hun var altsaa i samme Alder, som Hvas. Hendes Fader
var Lerman Madsen, der 1721 overtog Forpagtningen af det oven-
for nævnte Krogsgaard og efter sin Faders Død 1731 blev Ejer
af Nielsbygaard med Gods i Føvling Sogn i Malt Herred, som
han havde fra 1731 til sin Død den 10 Marts 1757. Han havde
foruden den nævnte Datter Agathe endnu en Datter, Maren eller
Marie, gift med Lars Petersen paa Store Lønde ved Lønder, og
2 Sønner, af hvilke Christen 1757 blev Ejer af Nielsbygaard, som
han havde til sin Død den 16 Mai 1778².

Det er os ubekjendt, hvor Laurits Hvas og Agathe Ler-
mansen boede. Han døde før 1778, da hans Enke, Agathe Ler-
mansen, „afg. Salig Laurits Hvas's“, og hendes Søster Maren, „afg.
Salig Lars Petersens“, deres Broder Christen Lermansens eneste
og sande Arvinger, i denne Egenkab i Forening den 8 Oktober,
1778³ skjøbte Nielsbygaard med hosliggende Mølle, underliggende
Gods og Føvling Sogns Kongetiende til Laurits Hvas's ældste —
og eneste? — Søn, Peter Wass. Peter Wass udstedte samme
Dag Obligation til sin ovennævnte „elskelige Moster“ for 8000 Rdl.,
af hvilken Sum Man vel tør slutte, at Kjøbesummen for Nielsbygaard
har været 16,000 Rdl. Hans Moder Agathe Lermansen forblev
paa Nielsbygaard og døde her det følgende Aar, den 20 September
1779⁴.

3 A.

Peter Wass, f. 1744 † 1814,
til Nielsbygaard,

og

Charlotte Juliane Adrian † 1815.

Peter Wass, som i den Obligation, han udstedte til sin
Moster, nævnes som „Vorger, Silke, Ulden og Lærreds Kræmmer

2. See herom og det Foregaaende Dr. D. Nielsens Malt Herred S. 115—16.

3. Bib. Landst. Sk. P. Prot. Nr. 49 S. 704 og 244.

4. Epitafium i Føvling Kirke.

i Kjøbenhavn“, blev saaledes i en Alder af 34 Aar Ejer af Nielsbygaard. Han var kort før bleven gift med Charlotte Justine Adrian, ligeledes fra Kjøbenhavn. Han skrev sit Navn Wass, og saaledes blev Navnet derefter ogsaa skrevet i det næste Slægtled. Med sin nævnte Hustru havde han to Sønner og tre Døttre, af hvilke den ældste Søn fødtes i Kjøbenhavn, de øvrige Børn paa Nielsbygaard. Dises Fødselsdage ere indførte i Føvling Kirkebog¹.

1. Lerman Christian Wass, født 5 Januar 1779 i Kjøbenhavn, dødt i St. Petri Kirke, om hvem nedenfor.

2. Sjak Lassenius Wass, født 15 Februar 1781 paa Nielsbygaard, kom paa Kadettkolen i Kjøbenhavn, var i 3—4 Aar anden Styrmand paa den Kgl. Skonnert „Arvaagenheden“ og døde ugift ved Cap det gode Haab. Navnet Lassenius synes at minde om Justitsraad Lassen i Haderslev, der var gift med en Datter af hans Faders Slægtning fra Vallegaard.

3. Agathe Dorothea Wass, født den 11 November 1782 paa Nielsbygaard, forblev ugift og døde 1858 i Bjendrup ved Haderslev.

4. Charlotte Justine Wass, født den 8 Juli 1785 paa Nielsbygaard, blev gift med ovennævnte Justitsraad Lassen som hans anden Kone. De havde tre Børn, 1 Søn og 2 Døttre.

5. Petrea Frederikke Hvas, hjemmedøbt den 29 August 1790 paa Nielsbygaard², gift med Regimentslæge, Krigssasjesfor Juul i Rolbing. Begge døde før 1862 uden Børn.

Nielsbygaard havde efter D. Atl., altsaa, da Christen Lermansen ejede den og Peter Wass overtog den, omtrent 10½ Td.

1. Hr. Wf. B. Bang har givet mig en fuldstændig Udskrift af Kirkebogen, i hvilken Børnene ere indførte efter en Promemoria af 17 Decbr. 1787 fra Peter Wass selv. Daabsdagen og Fadderne ere tilføje, men mellem disse findes ingen af Navnet Hvas eller Wass.

2. Hendes Fødselsdag findes ikke i Kirkebogen, hvor hun isøvrigt er indført med Fornavnene Marie Frederikke. Efter Meddelelse af den nedenfor nævnte Marie Jesfen var hun den eneste af Børnene der er døbt Hvas med S. Kfb. har dog Navnet som Wass, men der menes maaskee, at hun skrev sig selv Hvas.

Stk. Hovedgaardstakt, 1½ Td. Møllestjld og 217 Tdr. Stk. Bøndergods. Det var altfaa ikke faa ganste ubetydelig en Ejendom, skjønt Hovedgaarden var lille. Medens Peter Wass boede paa Nielsbygaard, gif han den 6 Juni 1785 i Kaution for Tolder i Ribe, Holger Guldbergs Oppebørjeler. Den 11 Juni 1787 udstedte „hans kjære Svoger“ Michael Müller til Skodborghus en Obligation til ham for 1350 Rdl. Efter 17 Mars Forløb folgte han ved Skjøde af 10 Januar 1795 Gaard og Gods til en Nis Andersen³ og flyttede til Kolding, hvor han drev Handel. Her døde han 1814 og hans Kone 1815.

4 A.

Terman Christian Wass, f. 1779 + 1852, Kjøbmand,

1. **Charlotte Mariane Bøjsen + 1808 og**

2. **Marie Jesen f. 1809 + ?.**

Terman Christian Wass, i hvis Fornavne Man gjenfinder hans Morbroders Navn, var, som anført, født i Kjøbenhavn 1799, den 5 Januar. Han lærte Handelen hos en Kjøbmand Thomsen paa Østergade i Kjøbenhavn, kom faa til Kolding og drev siden Handel der. Han var gift 2 Gange.

1. 1805 med Charlotte Mariane Bøjsen, en Datter af Notarius Bøjsen i Saderslev. Wass ejede paa den Tid et Teglværk ved Kolding, og her fødtes hans ældste Søn Peter Carl Christian Hvas den 21 Juni 1806, om hvem nedenfor, samt et andet Barn, der døde strax efter Moderen, formentlig 1808.

2. 31 Juli 1809 med Marie Jesen¹, født i Løjt ved Abenraa den 26 September 1788.

3. De tre Opgivelser fra 1785, 1787 og 1795 findes i Bib. Prot. Nr. 49 S. 878 b, Nr. 50 S. 113 jfr. S. 604, Nr. 51 S. 363.

1. Marie Jesen har igjennem sin Svigersøn, Bødkermester Chr. Christianen, gift med Agathe Dorothea Hvas, i Brev af 23 September 1862 efter mit Ønske givet mig en udførlig Redegjørelse for alle de Familieforhold og Tids-

Efter at være bleven gift med hende, folgte han Teglværket, flyttede til hendes Fædrenegaard i Løjt, som han folgte 1818, og kjøbte derefter en Gaard i Over Tersdal, Sydvest for Haderslev. Denne folgte han igjen 1830 og flyttede ind til Haderslev, hvor han kjøbte et Hus, og blev Bundtmager. Alle disse Transaktioner antyde en stadig Tilbagegang. Her døde han den 29 April 1852. Hans Enke levede endnu 1862. Han skrev, ligesom sin Fader, sit Navn Wass eller Wajs, og saaledes bleve hans Børn ogsaa døbt, med Undtagelse af den yngste, der blev døbt Hvas.

Børnene af andet Ægtekab vare:

1. Charlotte Mariane Hvas f. 22 Aug. 1810 i Løjt, gift 1827 med Drejer Zacharias Christian Andresen i Kolding, derefter i Abenraa. 5 Børn.

2. Anna Justine Hvas f. 6 Apr. 1812 i Løjt, gift 1828 med Styrmand Christian Andresen af Abenraa. Hun døde den 25 Marts 1849. Han den 22 Marts 1850. 1 Søn.

3. Agathe Dorothea Hvas f. 24 Decbr. 1814 i Løjt, gift 18 Januar 1850 med Bødker Christian Christiansen, der først var gift med Søsteren Marie Frederikke. 1 Datter.

4. Marie Frederikke Hvas f. ? død 13 Oktbr. 1848, gift, see ovenfor. 1 Datter.

5. Terman Christian Hvas f. 19 Marts 1826 i Over Tersdal, Stibsbygger, senere Gjæstgiver og Kreaturhandler i Kalifornien.

6. Peter Lassenius Hvas f. 9 Mai 1829 i Over Tersdal, Stibstømmer i Lima.

7. Christiane Elisabeth Sofie Hvas f. 4 Decbr. 1832 i Abenraa. Var 1862 ugift i Huset hos Bødker Christian Christiansen.

angivelser, der ere nævnte under 3 A. og 4 A. Hun var dengang 74 Aar. — Hendes anden Svigersøn Zacharias Erichsen besøgte mig samme Aar, den 4 Decbr. 1862, i Kbhvn., og 1875 traf jeg ham endnu engang paa Jernbanen paa Vejen fra Kolding til Abenraa.

5 A.

Peter Carl Christian Hvas f. 1806 † 1861,
Spebitor, Gjæstgiver,

og

Marie Cathrine Jacobine Carstens f. 1819 † ?.

Peter Carl Christian Hvas² var født paa Teglværket ved Kolding den 21 Juni 1806. Han var i lang Tid Spebitor i Rendsborg, og hans Navn fandtes dengang hyppigt i Aviserne, men altid som Hvas's, saa at det tør antages, at han har skrevet det faaledes. Senere blev han Gjæstgiver i Flensborg, hvor han boede ved røde Port og døde den 3 Juli 1861. Han blev den 5 August 1845 i Rendsborg gift med Marie Cathrine Jacobine Carstens, født 15 August 1819 i Rendsborg. De havde 3 Sønner og 2 Døttre:

Hans Peter Hvas f. 15 Septbr. 1849 i Rendsborg.

Terman Carl Hvas f. 8 Juli 1851 sftds.

Carl Christian Hvas f. 30 August 1853 sftds.

Cathrine Louise Hvas f. 1 Novbr. 1857 i Flensborg.

Louise Cathrine Hvas f. 28 Novbr. 1859 sftds.

Tillæg:

Andre Hvasser i Slesvig.

Der kjendes to Brødre; 1) Peter Wafs, som levede i Christian Albrechts Koog; han havde en Datter gift. 2) Broder

2. Opgivelserne om Spebitor og Gjæstgiver C. Hvas's og Familie styldes hans Enke, hvem Auditor A. S. Drsted efter min Anmodning den 3 Decbr. 1861 besøgte og afstfede Dphsning. Der foreligger ikke nogen Meddelelse efter den Tid. Enkefru Helene Rasmussen, Enke efter Overpræsident Gustav Rasmussen i

Wass, som levede i Dedsbül. Han havde to Døttre: Ingeborg og Botilde, og en Søn:

Volkert Hansen Wass, som ejede en Bondegaard i Dedsbül og var gift med Abel Jessen. Han døde 1834, og hun blev gift 2 G. med Degn Bergen. Af første Ægteskab var en Søn:

Broder Johansen Wass, født i Dedsbül d. 28 Oktbr. 1830, g. 1851 med Christline Margrethe Krohn³. To Børn: Volquart, f. 31 Decbr. 1852, og Christine, født 27 Septbr. 1853.

Staae disse Hvasser i Forbindelse med den ovenfor nævnte Slægt? Det er muligt. Vi kunne ikke sige Mere.

2 B.

Niels Pedersen Hvas til Vallegaard

f. 1739 † 1799,

og

Sybille Jørgensen.

Niels Pedersen Hvas¹, var vistnok Søn af Peder Hvas, dengang Forpagter paa Verbæk, senere Ejer af Højgaard, i hans andet Ægteskab med Maren Mikkelbatter. Han var efter den ved hans Død opgivne Alder født 1739 og blev den 2 Novbr. 1770² i Falslev Kirke gift med Sybille Jørgensen, Datter af Kontrollør ved Hadsunds Toldsted Niels Jørgensen, født 1699, død 4 Marts 1770, 71 Aar gammel, og Hustru Marie Sofie Bentzen, død 12 April 1768, 58 Aar gammel³. Niels Jørgensen, der for-

Flensborg, omtaler ham som „en ung Mand af fordelagtigt Ydre“, der i 1853 i Anledning af en Embedsforretning fremstillede sig for hendes Mand som Søn af den omtalte Terman Christian Wass.

3. Samtlige de Meddelelser, der findes i dette Tillæg skyldes den her nævnte Christline Margrethe Krohn, hvem jeg paa Gjennemrejse traf i Slesvig i Tønder (?) 1863.

1. Saaledes skrives hans fulde Navn i Obligation af 29 Apr. 1771, see nedenfor.

2. Falslev Kbhg. ved Pst. Kønigsfeldt.

3. Stifts.

uden Datteren Sybille endnu havde to andre Døttre, Anne og Kirstine Margrethe Nielsdatter, ejede Vallegaard, en lille gammel Sædegaard i Falslev Sogn paa omtrent 17 Tdr. Htk. med Gods, Mølle og Kirker⁴. Efter hans Død overdroge de to andre Søstre ved Skjøde af 27 April 1771⁵ denne Ejendom til deres Svoger Niels Hvas, der ejede den til sin Død den 28 Januar 1799⁶. Hans Enke folgte Gaarden til Knud Højer og flyttede snart et andet Sted hen⁷.

Niels Hvas og Sybille Tørgensen havde efter Falslev Kirkebog 7 Børn, nemlig:

1. Maren Marie Hvas, Daab konfirmeret den 28 Oktober 1772. Hun blev to Gange gift: 1) med Borgermester Sørensen i Haderslev. 2) med Borgermester Knuthsen sammesteds. Hun havde med ham en Datter, gift Brauneiser.

2. Marie Sofie Hvas, døbt 9 Marts 1774, død 1803 eller 1804. Hun blev gift med Friedrich Christian Lassen, Auditor, derefter Herredsfoged i Haderslev og Justitsraad. Han blev anden Gang, 1805, gift med sin første Kones Fætters, Peter Wafs's, Datter, Charlotte Justine Wafs, født 8 Juli 1785.

Den nævnte Justitsraad J. C. Lassen var født den 25 April 1765, døbt den 26de, Dagen efter, i Marielirken i Haderslev, af Forældrene, Husfoged og Ridefoged, Rancelliraad, senere Statsraad, Emanuel Lassen, født i Husum Egnen 1721, død i Haderslev, og Hustru Elisabeth Pfeiffer fra Husum. Han var

4. J. D. Atl. har Gaarden 17 Td. 2 Sk. 1 Fbd. 2 Alb. Htk. Hovedgaardstøgt, 84 Tdr. 1 Alb. Bøndergods, 5 Td. 2 Sk. 2 Fk. Møllestyld og 73 Td. Tiendehartkorn, i Atl 179 Td. Htk.

5. Bib. Skj. og P. Prot. Nr. 46. 639. C. Manfa. J. Anledning af Skjødet udfærdigede Niels Hvas Obl. til C. Wafsard i Høbro paa 1400 Rdl. 29 Apr. 1771. Sids. S. 641.

6. Falslev Kbhg.

7. Knud Højer ejede Fvejele og Ingvorstrup og døde 1821. Han folgte igjen snart Gaarden til Tørgen Dwigon, der efter Kirkebogen i Falslev døde 1805.

enefte Barn, og havde af sit første Ægteffab tre Sønner og en Datter, af sit andet en Søn og to Døttre⁹.

3. Anne Cathrine Hvas, døbt 28 Juni 1775. Hun blev den 14 Mai 1799 i Roskilde Domkirke viet til Kaptejn, Amtsforvalter, senere Etatsraad Gudbrand Arenh. Hun døde 1843 i Kjøbenhavn og havde adopteret sin Søsterdatter Louise Lassen.

4. Kirstine Hvas, døbt 18 September 1776, blev den 29 Marts 1803 i Randers gift med Kjøbmand Andreas Jensen Raben fra Haderslev¹⁰. Hun døde i trange Kaar i Haderslev og havde en eneste Søn, Niels Raben, der endnu er Præst i Weidenfleth ved Tøehoe.

5. Karen Kirstine Hvas, døbt 17 Juni 1778, begravet 15 Juni 1779.

6. Niels Jørgensen Hvas, døbt 7 Februar 1781, om hvem nedenfor.

7. En dødsfødt Søn, begr. 2 April 1782.

A. med Marie Sofie Hvas:

1. Julius Lassen, død som Husfoged i Vordesholm i Marts 1854.

2. Gustav Lassen f. 8 August 1801, død 14 Marts 1854 som Overpræsident i Flensborg. Hans endnu levende Enke, Helene Lassen, født Regenbura, har meddeelt de her gjengivne Efterretninger om den Lassenske Familie.

3. Harald Lassen født 26 Juli 1803, Arkivar, Justitsraad, død i Kjøbenhavn.

4. Louise Lassen, adopteret af sin Møster Anne Cathrine Hvas og hendes Mand, Etatsraad Arenh. Hun blev gift med Kammerjunker Vilhjan og havde en Søn og en Datter.

B. med Charlotte Justine Wafs.

1. Christian Lassen, gift med en Datterdatter af ovenfor under 1 nævnte Maren Marie Hvas. Hun var født Brauneiser og lever endnu i Haderslev.

2. Sofie Lassen, gift Thomsen, lever som Enke i Altona.

3. Christiane Lassen, blev gift paa Silb.

9. Lengniæ's Udbrag af Kfb. i Roskilde. I Magistratens Referatprotokol for 2det Sekretariat for 1843 findes under 116: „Fru Vilhjan anmelder 1/2 p.Ct. Afgift efter Etatsraabinde Arenh født Hvas, med 16 Rdl. 3 Mk.“

10. Samme efter Randers Kfbg.

Stamtavle XVII.

Swæsker til Højgaard, Ballegaard,
Nielsbhygaard og i Slesvig.

Peder Swæsk † 1743,
til Højgaard i Grejs Sogn,
∞ 1. ? † 1734. 2. ⁴/₅ 1735 Maren Mikkelsdatter i Kolding.
Hun ∞ 2. ²/₅ 1744 Mads Møller af Aggersbøl, begr. ⁴/₅ 1748.
Med ham et eller flere Børn.

1. Laurits Swæsk, døbt 20 Okt. 1723,
† før 1778. Hvor boede han?
∞ ²⁷/₅ 1745 Agathe Termansen,
f. ¹⁷/₇ 1723 p. Krogsgaard, † p.
Nielsbhygaard ²⁰/₅ 1779.

1. Christen Swæsk,
d. 10 Novbr. 1726,
begr. 9. Okt. 1727.

2. Niels Swæsk, f. 1739 † ²⁰/₁ 1799,
Ejer af Ballegaard, Falslev S.
∞ ²/₁₁ 1770 Enhjælle Jørgensen.

2. Døle Pedersdatter
Swæsk, f. 1742?
begr. ¹⁶/₁₂ 1749.

Peter Wæsk, d. ¹⁷/₁₀
1745 † 1814,
til Nielsbhygaard,
∞ Charlotte
Justine Adrian
† 1815. 2 Sønner og
3 Døttre, see næste Side.

Maren Marie Sv.,
d. ²⁰/₁₀ 1772,
∞ 1. Borger-
Sørensen
i Haderslev.
∞ 2. Borger-
mester
Knuthsen
ftids. Datter.

Marie Sofie Sv.,
d. ³/₅ 1774 † 1803,
∞ Friedrich
Christian Lassen,
Auditor, derefter
Hjgb. i Haderslev
Sv., ftid. Han ∞ 2
Charlotte
Justine Wæsk.
See hende.

3 Sønner og
1 Datter.

Anna Cathrine
Sv. d. ²⁰/₅ 1775,
∞ ¹⁴/₅ 1799 Kpt.,
Amtsforv. Sub-
brand Areth,
senere Gtd.
Hun død 1843.

Adopterede sin
Søsterdatter
Louise Lassen.

Kirstine Sv.,
d. ¹⁸/₅ 1776.
∞ ²⁰/₃ 1803
Kbmd. Andreas
Jensen Raben
fra Haderslev.
Hun døde her i
trange Kaar.

Niels Raben,
Præst i Veiden-
fleth ved Tjeboe.

Karen
Kirstine Sv.,
d. ¹⁷/₅ 1778
begr.
¹⁵/₅ 1779.

Niels Jørgensen
Swæsk, d. ⁷/₂ 1781
† ⁵/₂ 1811,
Overretsprøf. i
Kolding,
∞ Anna Sofie
Charlotte
Malling,
f. ⁵/₅ 1788. Hun
∞ 2. Kald. Thede
Dyrssen. Ej
Børn med Swæsk.

<p>Terman Christian Wass, f. $\frac{5}{1}$ 1779 i Kbhvn, † $\frac{29}{4}$ 1852 i Faderslev. Handels- mand i Kolding. ∞ 1. Charlotte Ma- riane Bojzen † 1808. ∞ 2. $\frac{31}{7}$ 1809 Marie Zessen f. $\frac{26}{6}$ 1788.</p>	<p>Isak Lassenius Wass, f. $\frac{15}{2}$ 1781 d. 17 f. M. † ugift ved Cap det gode Gaab.</p>	<p>Agathe Dorothea Wass, f. $\frac{11}{11}$ 1782, d. $\frac{26}{12}$ f. A. † 1858 i Bjerndrup.</p>	<p>Charlotte Justine Wass f. $\frac{9}{7}$ 1785 d. $\frac{19}{6}$ f. A., ∞ Justizr. Lassen som hans 2den Kone.</p>	<p>Marie ell. Petrea Frederikke Wass f. ? d. $\frac{19}{10}$ 1790, ∞ Regimentslæge, Krigsskæfser Juul i Kolding, begge † før 1862 uden Børn. Hun døde i Faderslev.</p>			
<p>1. Peter Carl Christian Svass, f. $\frac{21}{6}$ 1806 † $\frac{3}{7}$ 1861, boede ved røde Port i Flensborg. ∞ $\frac{9}{6}$ 1845 Marie Cathrine Jaco- bine Carstens, f. 1819.</p>	<p>2. Char- lotte Ma- riane Wass, f. 1810 ∞ 1827 Drejer J. C. Andresen.</p>	<p>3. Anna Justine Svass, f. 1812, ∞ 1828 Styrmand Christian Andresen.</p>	<p>4. Agathe Doro- thea Wass, f. 1814, ∞ 1850 Bødler C. Chri- stiansen.</p>	<p>5. Marie Frede- rikke Wass, f. ? † $\frac{13}{10}$ 1848 Bødler C. Chri- stiansen.</p>	<p>6. Terman Christian Wass, f. $\frac{19}{3}$ 1826, i Kalifornien.</p>	<p>7. Peter Lassenius Wass, f. $\frac{9}{5}$ 1829, i Lima.</p>	<p>8. Christi- ane Elisa- beth Sofie Svass, f. $\frac{4}{12}$ 1832.</p>
<p>1. Hans Peter Svass, f. $\frac{15}{9}$ 1849.</p>	<p>2. Terman Carl Svass, f. $\frac{9}{7}$ 1851.</p>	<p>3. Carl Christian Svass, f. $\frac{30}{6}$ 1853.</p>	<p>4. Cathrine Louise Svass, f. $\frac{1}{11}$ 1857.</p>	<p>5. Louise Cathrine Svass, f. $\frac{28}{11}$ 1859.</p>			

Niels Jørgensen Hvas f. 1781 † 1811
Landsoverretsprofurator i Kolding,
og
Anna Sofie Charlotte Malling.

Niels Jørgensen Hvas¹¹ blev privat dimitteret til Universitetet fra Randers og tog Artium den 7 Mai 1799, e privata Randrusiensis, med Haud. illaud. Han tog derefter exam. philol. 1 Okt. 1799 med Laud. og philos. den 15 April 1800 med Haud. Den 24 Oktober 1803 fik han dansk juridisk Examen med Karakteren „Bekvem“ og den 4 Novbr. f. A. praktisk Prøve med „temmelig vel“. Han blev saa konstitueret som Sagfører i Kolding og fik den 6 November 1807 Bestalling som Profurator ved Viborg Landsoverret og alle Underretter i Sjælland. Den 21 Martz 1807 ægtebe han Anna Sofie Charlotte Malling¹², men døde fire Aar efter i Kolding, den 8 Februar 1811¹³, i en Alder af 30 Aar, uden at efterlade Børn.

Anna Sofie Charlotte Malling, Datter af Generalfrigskommisær, Toldforvalter Peder Malling i Langensfelde, født 10 Juli 1760, død 16 August 1824, og Hustru, født Kretschmer, var født den 8 September 1788, altsaa i en Alder af 18½ Aar, da hun blev gift med Hvas, og kun 22½ Aar gammel, da hun blev Enke. Hun ægtebe anden Gang en Rancelliraad Thebe Dyrksen, med hvem hun vistnok heller ikke havde Børn¹⁴.

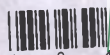
11. Opgivelserne for Niels Hvas's Vedkommende findes i Bilagene til hans Bestalling af 6 Nov. 1807, Syd. aabn. Br. Nr. 683, Gh. Ark. Der haves ogsaa hans egenhændige Underkrift, der var Niels Hvas.

12. Kolding Kbhg., Lengnick.

13. Steds.

14. Alle Opgivelser efter Lengnick's Stamtable over Familien Malling.

DIS-Danmark

Danskernes Historie Online
Digitale Historie og Kultur

1 0 4 3 4 0